

Matien nyεgān Yesu maama maŋ Nelmuoyamma

Matie waa Yesu *hāalābilonjo (9.9; 10.3). U nyεgān u σεβε-i a vii *Yuifubaa. U taa u taara u pigān-ba wuɔ nuharunɔ si dii, Diilonɔ un pāa nunɔ-i aa saan *Konkortienjo maŋ, u yaa Yesu-i. Aa Diilonɔ un waan maman *Tobisiɔlonniŋ-σεβε-i-na, u yaa juɔ ji ce-ma hiere.

Yesun huɔn dumaa, Matie duɔn u σεβε-i baa ku yaa-i aa suonu-kuɔ baa u *batemu-i ka cor baa *Sitāniŋ juɔ tuɔ taara u guɔl u gbeini-i dumaa *hiekuraanɔ-na (sap. 1-4).

Ku huonɔ-na, u dii u nunɔ-i Yesun cie u maacemma-i dumaa *Galile-i-na: U waan Diilon-nelma-i baa nuɔmba-i, aa sire jaamba-i, aa donya *jinabaa-ba-i nuɔmba yunni-na. U cie gbere-weima bɔi (sap. 5-18). U siire kusuɔn-nu'i a kã *Yerusalemu-i-na ba ka ta ba ko-yo. Baŋ fie ko-yo, Diilonjo siire-yuɔ u temma-i (sap. 19-28).

Yesu waan nelma bɔi a kã *Diilon-nellentesinni künɔ-na.

Matie huɔnu u σεβε-i sɔmma ndii: Baman hüyāa Diilon-maama-i baŋ saaya ba ta ba wuɔ dumaa (sap. 5-7). Yesun puɔraa u *hāalābiemba-i ba ka waŋ *Diilon-bāanɔ maama-i kusuɔn-nu (sap. 10). Gbānɛini maŋ pigān Diilon-nellentesinni-i (sap. 13). Diilon-dün-baambaŋ saaya ba bel ba-naa dumaa (sap. 18), baa miwaanjo timmaŋ-maama-i (sap. 24-25).

Yesu b̄incuɔmbaŋ cuu ba-naa dumaa
(Like 3.23-38)

¹ Yesu-Kirsa b̄incuɔmbaŋ cuu ba-naa dumaa ku yaa daaku: Yesu-Kirsa hilaa *Davidi h̄ayɛ̄lmba-na. Davidi fuɔ u hel *Abiramu h̄ayɛ̄lmba-na.

² Abiramu sire da *Isaki.

Isaki sire da *Yakɔbu.

Yakɔbu sire da *Yuda a naara bis̄alm̄ba namba.

³ Yuda sire da Perɛsi baa Sera. Bis̄al̄ŋ daaba nyu-i ba taa ba b̄i-yo Tamar.

Perɛsi sire da Esirɔmu.

Esirɔmu sire da Aramu.

⁴ Aramu sire da Aminadabu.

Aminadabu sire da Naacūŋo.

Naacūɔ sire da Salmɔ.

⁵ Salmɔ sire da Bosi. Bosi nyu-i ba taa ba b̄i-yo Araabu.

Bosi sire da Obɛdi. Obɛdi nyu-i ba taa ba b̄i-yo Uruti.

Obɛdi sire da Yese.

⁶ Yese sire da Davidi. Davidi faŋo yaa juɔ ce nellentienɔ-i.

Fuɔ sire da *Salomɔ. Salomɔ nyu-i, Uri ciɛŋo'i waa.

⁷ Salomɔ sire da Orobamu.

Orobamu sire da Abiya.

Abiya sire da Asa.

⁸ Asa sire da Yosafa.

Yosafa sire da Yoramɔ.

Yoramɔ sire da Osiyasi.

⁹ Osiyasi sire da Yotamu.

Yotamu sire da Akasi.

Akasi sire da Esekiyasi.

¹⁰ Esekiyasi sire da Manase.

Manase sire da Amɔ.

Amo sire da Yosiyasi.

¹¹ Yosiyasi sire da Yekoniya a naara bisalmba namba.

Huongu fangu'i nuo-i ban bilaa *Isirahel-baamba-i ka baa-ba *Babiloni-i-na.

¹² Ban ka Babiloni-i-na, Yekoniya wuo ka da Salatiel.

Salatiel sire da Sorobabel.

¹³ Sorobabel sire da Abiyudi.

Abiyudi sire da Elakimu.

Elakimu sire da Asar.

¹⁴ Asar sire da Sadaki.

Sadaki sire da Akimu.

Akimu sire da Eludi.

¹⁵ Eludi sire da Elasar.

Elasar sire da Matā.

Matā sire da Yakabu.

¹⁶ Yakabu sire da Yosefu. Yosefu sire bie cieno.

U cieno-i ba taa ba bi-yo Maari.

Maari fano yaa huon Yesu man ban bin-yon *Kirsai.

¹⁷ Kuu dii naa a don Abiramu-i-na a ji hi Davidi-i, tonaamba cinciueluo ba naa-i dii. Aa a don Davidi-i-na a ji hi ban bilaa *Isirahel-baamba-i huongu man nuo-i, tonaamba cinciueluo ba bi naa-i dii. A don huongu fangu-na, ji hi Kirsai hommai, tonaamba cinciueluo ba bi naa-i tiraa ba ye dii holma-na.

Yesu-Kirsai hommai
(Like 2.1-7)

¹⁸ Yesu-Kirsai huon hommai man, ma yaa daama: U nyu-i, Maari-i, Yosefu yaa naa belo u donno. Huongu nangu juo hi, *Diilon-Yal die ce kusungu yiera Maari-i-na. A ne da Yosefu saa naa hi suo-yo cieno yogo.

19 Yosefu waa nelfefeiŋo. Uŋ daa kusūŋguŋ yieraaya u dərŋo-na dumaanjo-na, u sa taara u dii sengerre yuɔ; wuɔ tuɔ taara u hiel u gboluonŋu-i u maama-na molo baa suɔ.

20 Uŋ diyaa mafamma-i u huɔŋga-na, Itienjo *dərɔpɔurbilonjo nanj wuɔ carra-yuɔ dānsāan-nu a wanj baa-yo wuɔ: «Yosefu, *Davidi hāayēlŋ nuɔ, *Diilonj-Yalle yaa ciε kusūŋ daaku yiera Maari-i-na; baa kālā, biε-yo.

21 U ka honj naacombilonjo. Duɔ honj-yo, ŋ haa u yerre-i Yesu; ku yunŋu yaa wuɔ konkortienjo. U yaa ka kor u nellenj-tobimba-i ba āmbabalma-na.»

22 Itienj uŋ ciε u *pɔpɔurbilonjo wanj mamanj, ma'i sa ciεŋ daama-i wēi? Pɔpɔurbilonjo waanj-ma wuɔ:

23 «*Bilonjonyuro ka ce kusūŋgu a honj naacombilonjo.*

*Ba ka ta ba bī-yo Emaniel.»**

Ku yunŋu yaa wuɔ Diilonjo dii baa-ye.

24 Yosefunj juɔ sire duɔfūmmu-na, wuɔ ce Itienjo dərɔpɔurbilonj uŋ waanj mamanj baa-yo aa u dərŋo kāl jo ji tīena baa-yo.

25 Maarinj kālāa jo, u juɔ bɔrɔ dumaa Yosefu saa suɔ-yo ciεŋo. Uŋ buɔra, Yosefu wuɔ haa bilonjo yerre-i Yesu.

2

Hiriemba namba taara Yesu terienŋu-i

1 Yesu huɔŋ Betelēmu, dii *Yude mara nuɔ. Huɔŋgu fanŋu-na, *Erɔdi yaa waa *Yude yunŋu-na. Uŋ huɔŋ, hiriemba namba waa bāpagūŋgu-na; baa sire a jo *Yerusalemu-i-na

* 1:23 Isayi (Ésaïe) 7.14

2 a ji ta ba yuure u kūṅgu-i wuɔ: «*Yuifu ba nellentienjo maŋ huɔŋ fɛlɛmma-i uu dii hie? I daa u mɔɛle-i bāpagūṅgu-na ku'i ciɛ i sire tiɛ jo diɛ ji jaal-o.»

3 Erɔdin nuɔ nel daama-i, u huɔŋ kaa pāŋ cu ka hel baa Yerusalemutaamba-i hiere.

4 Wuɔ bɪ *Diiløjigāntaamba yuntaamba maŋ waa nelle-na hiere baa *ānjɪnamma pigāataamba-i a ji yuu-ba wuɔ: «Diilon uŋ pāa nuṅgu-i wuɔ u ka saan *Kɔŋkɔrtienjo* maŋ, u saaya u hoŋ terien haku-i nuɔ-i?»

5 Baa cira: «U saaya u hoŋ Betelɛmu dii Yude mara nuɔ. *Diilopɔpuɔrbilonjo nyegāan ma yaa-i wuɔ:

6 *Betelɛmutaan namaa,*

*baa na ta na ne wuɔ sɪ Yude nilɛiŋa-na hiere
namaa nelle yaa huɔŋ-nu dɛ!*

*Umaŋ ka waa *Isirahɛl-baamba yuŋ-nu,
umaŋ ka ta mi baamba yaan-na tuɔ ne-ba,
u ka hoŋ namaa nelle yaa nuɔ-i.»†*

7 Erɔdin juɔ suɔ *Kirsɔ muŋhommun-terienju-i, wuɔ cuo bɪ hirien daaba-i a ji yuu-ba suɔ mɔɛl daaden duɔŋ ta di hel huɔŋgu maŋ nuɔ-i.

8 Uŋ juɔ yuu ba piiye tūnu-yuɔ, wuɔ cira: «Kāan Betelɛmu-i-na na ka yuure u kūṅgu-i jeje na ne; da na ka da-yo, na jo na ji tūnu muɔŋo-i mi bi kā ka jaal-o.»

9 Erɔdin piiye baa-ba tɪ, baa sire ta ta ba kā Betelɛmu-i-na. Ba'a ba ne, tiraa da mɔɛl daade-i ba yaanŋa-na di wuɔ di kā. Baa ta ba nyaanu-diɛ. Din

* 2:4 Baŋ gbɛŋ Yuifu ba nellentienjo maŋ, baa Kɔŋkɔrtienjo-i, nelduɔŋo yaa-i bande-i-na. † 2:6 Mise (Michée) 5.1

kaa hi bilonj unj waa terienju manj nuɔ-i, die yiera ku yudɔrɔ-i-na.

¹⁰ Ba hɔnj muɔ gbuu pɔnj fɛ.

¹¹ Baa har suur ka da bilonjo-i baa u nyu-i. Baa dūuna jaal-o aa naa fir ba conjorni-i hiel sɛnɛ hã-yo baa wusūnaŋo a naara *miir-namma.

¹² Baŋ juɔ'a ba bir, Diilonj wuɔ piiye baa-ba dānsāaŋ-nu wuɔ ba baa kā Erɔdi terienju-na ka tūnu-yuɔ. Baa pɔnj biɛ ba deŋ hūmelle.

Yosefubaa-ba gbaraa kā Esipi

¹³ Hirienj baŋ taa, Itienjo *dɔrpɔpuɔrbilonj wuɔ carra Yosefu-i dānsāaŋ-nu a waŋ baa-yo wuɔ: «Yosefu, *Erɔdi ka sire wuɔ u taara naacombilonjo-i ko-yo. Sire ŋ gbar baa-yo baa nyuŋo-i hiere na ka tɛna Esipi. Da mi saa ji cira na jo, molo baa jo.»

¹⁴ Yosefu wuɔ bi sire isuŋgu faŋgu-na a biɛ naacombilonjo-i baa u nyu-i hūu ŋ hã-mi! Esipi.

¹⁵ U kãa ka tɛna kusuŋ-nu'i Erɔdi ji tuɔ ku. Itienj unj cie u *pɔpuɔrbilonjo waŋ nelma manj, ma'i sa juŋ daama-i wei? Pɔpuɔrbilonjo waŋ-ma wuɔ: «Mi cie mi biɛŋo hel Esipi-i-na.»‡

Erɔdinj cie karaaŋgu manj baa Betelɛmutaamba-i

¹⁶ *Erɔdinj juɔ niya naa, wuɔ suɔ wuɔ hirienj daaba tãalãa-yo aa cor ba deŋ. U huŋj kaa gbuu pɔnj du. Wuɔ cira ba wuɔra ko naacombiamba manj saa cor bienja hãi yogo Betelɛmu-i-na hiere baa nilɛiŋa manj u kɔtɔnni-na. Hiriamba naa pigãaŋ-yo huŋgu faŋgu yaa-i wuɔ mɔɛle duŋj ta di hel.

¹⁷ *Diilonj unj puɔraa *Seremi waŋ mamaŋ, ma'i saa ce daama-i wei? Seremi waŋ-ma wuɔ:

‡ 2:15 Ose (Osée) 11.1

18 «I nu molo kaal Arama-i-na;
 kutienjo kaal kuliin-kaaluŋgu.
 Arasel yaa kaalaan wuɔ ba kuɔ u bisalmba.
 U sa nu gbɛnyemma.
 U bisalmba taa aa yan-yo.» §

Yosefubaa-ba siire ka tɛna Nasarɛti

19 *Erɔdin juɔ ku, Itienjo *dɔrpɔpuɔrbilonjo nan
 wuɔ carra Yosefu-i dānsāan-nu dii Esipi-i-na

20 a wan baa-yo wuɔ: «Bamaŋ taa ba taara ba ko
 naacombilonjo-i ba kuu. Sire ŋ biɛ-yo baa nyuŋo-i
 na bir na kã *Isirahel-na.»

21 Yosefu wuɔ bi sire a biɛ naacombilonjo-i baa u
 nyu-i ba bir kã Isirahel-na.

22 Erɔdi biɛŋo nanjo waa, ba taa ba bi-yo Arkelɔsi.
 Yosefun kãa, wuɔ nu-ma wuɔ tuonj unj kuu, u yaa
 ciɛ nellentienjo-i *Yude-i-na. Kor maa ta ma da
 Yosefu-i u saa siɛ duɔ kã ka tɛna terienju-na. Diilonj
 wuɔ piiye baa-yo dānsāan-nu wuɔ u kã u ka tɛna
 *Galile mara nuɔ.

23 Wuɔ kã ka tɛna Galile nelle nande-na ba bi-de
 Nasarɛti. *Diilopɔpuɔrbiemba waan-ma wuɔ: «Ba
 ka ta ba bi *Konkortienjo-i Nasarɛtiyenjo», ma bi ciɛ.

3

Nsāa-Batise āndaanju-i

(Marke 1.1-8; Like 3.1-18; Nsāa 1.19-28)

1 Ku huonju-na, *Nsāa-Batise wuɔ ji sire tuɔ
 wan Diilonj-nelma-i baa nuɔmba-i dii *Yude
 *hiɛkuraanju-na. U taa u piiye wuɔ:

2 «Naanaŋ na cilɔbabalaŋo-i, *Diilonj-bāanju
 piyaa ti!»

³ Diilonjo puwraa *Isayi wanj Nsãa fuo maama yaa wuo:

«Molo dii tuo hohuola hiekuraanngu-na wuo:

«Migaaŋ Itienjo hūmienja-i

Cāan-yanj na viinu-yei.»*

⁴ Jongoruo manj waa Nsãa nuonngu-na, baa sūo-yo baa nyogōmekuosiinni aa u taa u pēyē u negelle-i baa cāanun-kpāŋkpaanngu. U taa u wuo dūngbermba baa sollu.

⁵ Yerusalemutaamba-i baa Yudetaamba-i hiere ka hel baa bamanj waa *Yurdē nuoraanngu kotanni-na hiere ba taa ba kā u wulaa

⁶ ba kā ba wanj ba cālmuo-i baa-yo aa u tuo *batisen-ba Yurdē nuoraanngu-na.

⁷ Nsāan juo da *Farisīebaa-ba-i baa *Sadusīebaa-ba kūol ba-naa ba jo u wulaa wuo u batisen-ba, wuo gbē-ba wuo: «Nelbabalaan namaa temma-i daana-i! Hai juo tūnu-nei wuo da na batisen Diilonjo sie ka gāŋ baa-na?

⁸ Yaan aa na ta na ce kumanj faa, ku yaa ka pigāan wuo na naana na cilobabalaŋo-i kelkel.

⁹ Baa na da nie si *Abiramun yen na bincainjo Diilonjo sie ka gāŋ baa-na. Mi tūnu-nei: Nanj fie da tāmpienja manj daaya-i, Diilonjo gbāa bir-a ce-ya Abiramu hāayēlmba namaa fuonngu-na.

¹⁰ Maale nunngu saaraa jina. Tibiinngu manj da ku saa manj biefefeiŋa, ku jūŋ aa senu.

¹¹ Muomi batisen-na baa hūmma yonj da mi pigāan wuo na naana na cilobabalaŋo-i; nga molo ka jo mi huonngu-na. Kutienjo fōngūo jienya mei wuonjo-i. Mei saa piera u natāanngu-i. Fuo ka batisen-na baa *Diilonj-Yalle baa dāamu.

* 3:3 Isayi (Ésaïe) 40.3

12 Kəkərūŋgu dii u nanŋa-na. U ka pe u dīmma-i. Duɔ ji pe-ma tī hiere torre-na, u ka kūl belle-i diide inəŋgɔ̄-na aa senu fuoru-i baa dāamu. Dāamu fammu sa dīŋ dede.»

Yesu batisemma-i
(*Marke 1.9-11; Like 3.21-22*)

13 Nsāa uŋ taa u *batisen huəŋgu-na, Yesu wuɔ sire *Galile-i-na a kā *Yurdē-i-na u duɔ ka batisen-yo.

14 Nsāa wuɔ ka muo jāŋ wuɔ fuɔ siε ce-ma. Aa naa tuɔ piiye baa-yo wuɔ: «Nuənei saaya ŋ batisen muɔ, nuɔ da ŋ bir yaŋ aa jo wuɔ mēi ji batisen-ni, mi batisen-ni niε?»

15 Yesu wuɔ cira: «Diilon uŋ'a ma ce dumaa, yaŋ i ce-ma dumēi. Yaŋ aa ŋ ce-ma ŋaa miŋ waan-ma dumaa.» Nsāa wuɔ naa wuɔ hūu-ma.

16 Baŋ juɔ batisen Yesu-i tī aa u hel hūmma-na, dərɔ wuɔ puur. Wuɔ u ne da *Diilon-Yalle hilaa koŋhurun temma jo ji diire-yuɔ.

17 Baa nu molo piiye dərɔ-i-na wuɔ: «Mi Biεŋo yaa daayo-i; u maama sa suɔ aa dəlnu-miε. U yaa fiεŋ mi huəŋga-i.»

4

Sitāni taara duɔ guɔl Yesu gbeini-i
(*Marke 1.12-13; Like 4.1-13*)

1 Ku huəŋgu-na, *Diilon-Yalle kā baa Yesu-i *hīekuraanŋu-na *Sitāni duɔ ka guɔl u gbeini-i.

2 Uŋ kāa, wuɔ ce bāan-yinni komuəŋa hāi baa isuoyinni komuəŋa hāi u saa dii kuuwuəŋgu u nunŋu-na. Yiŋ daanin juɔ cor, nyulmu sire cuɔl-o.

³ Sitāni wuɔ jo ji waŋ baa-yo wuɔ: «Da kuɔ Diilonɔ-Bieŋo yaa nuɔŋo-i kelkel, ce tãmpɛɛŋ daaya bir niiwuoni i ne!»

⁴ Yesu wuɔ cira: «Ma nyegãaŋ Diilonɔ-nelma-na wuɔ: *«Niiwuoni-i yonɔ, ni sie gbãa ce nelieŋ nuɔ ŋ ba. N saaya ŋ bi ta ŋ nu Diilonɔ nun-ãndaanɔ-i hiere naara.»**

⁵ Uŋ piiye dumaanɔ-na, Sitāni wuɔ kã baa-yo *Yerusalemu-i-na, ka haa-yo *Diilodubuɔ dɔrɔ-i-na

⁶ aa naa cira: «Da kuɔ Diilonɔ-Bieŋo yaa nuɔŋo-i kelkel, tie ŋ diire i ne! Ma si ma nyegãaŋ Diilonɔ-nelma-na wuɔ: *«Diilonɔ ka ce *dɔrpɔpuɔrbiemba tũu-ni ba nammu-na ŋ baa ji tisɛŋ ŋ fɛrɛ† ke?»*

⁷ Yesu wuɔ cira: «Ma bi nyegãaŋ Diilonɔ-nelma-na wuɔ: *«Baa dan Itieŋo-i Diilonɔ-i ŋ ne.»*‡»

⁸ Sitāni wuɔ tiraa kã baa-yo tãnuŋgu nanɔgu dɔrɔ-i-na, ku maama saa fa baa jajaatamma-i, ka pigãaŋ-yo nilieŋa-i hiere baa a huɔya-niini-i

⁹ aa naa cira: «Da ŋ dũuna jaal-mi, niŋ daa nilieŋa maŋ daaya-i hiere mi ka hã-ni baa-ya.»

¹⁰ Uŋ waan mafamma-i, Yesu wuɔ cira: «Sitāni, kã ŋ filieŋ ŋ halan! Ma nyegãaŋ Diilonɔ-nelma-na wuɔ: *«N saaya ŋ ta ŋ dũuna ŋ jaal Itieŋo-i Diilonɔ yaa-i, aa ta ŋ cãa u yaa u diei yonɔ.»*§»

¹¹ Sitāni wuɔ naa u ta aa yan-yo. Uŋ taa, dɔrpɔpuɔrbiemba namba jo ji ta ba kãyã-yuɔ.

*Yesuŋ duɔŋ u maacemma-i dumaa Galile-i-na
(Marke 1.14-15; Like 4.14-15)*

* **4:4** Anjɛnamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 8.3 † **4:6** Gbelieman-nalãanɔgu (Psaume) 91.11-12 ‡ **4:7** Anjɛnamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 6.16 § **4:10** Anjɛnamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 6.13

12 Huɔŋgu nanɔu juɔ hi, baa bel Ns̄aa-i dii-yo kaso. Yesu wuɔ nu-ma aa bir k̄a *Galile-i-na.

13 Uŋ k̄aa, u saa ka t̄iɛna Nasarɛti-i-na, wuɔ k̄a ka t̄iɛna Kafarnamu, dii dalanɔa caanɔu-na. Terienɔu fanɔu-i, Sabulɔ h̄iɛma, fuɔ baa Nefutali.

14 Diilonɔ uŋ puɔraa *Isayi wanɔ mamanɔ, ma'i s̄i daama-i wei?

15 Isayi waanɔ-ma wuɔ:
*«Sabulɔ h̄iɛma-na, Nefutali nelle-na,
 dii dalanɔa caanɔu-na,
 k̄a ka hel dii *Yurdɛ nuoraanɔu bomborma-na,
 a biɛ Galile-i hiere, *niɛraamba nelle-i,
 bamanɔ waa hiere kukulma-na, cecerma hilaa-bɛi.*

16 *Bamanɔ waa kukulmanɔ-nelle-na kuliinɔu nammu-na, b̄aanɔu paa-bɛi.»**

17 Yesuŋ k̄aa dumaanɔ-na, wuɔ donɔ tuɔ wanɔ Diilonɔ-nelma-i baa nuɔmba-i wuɔ: «Naananɔ na cilɔbabaanɔ-i, *Diilonɔ-b̄aanɔu piyaa t̄i!»

*Yesu biɛ gbosobaa-ba namba
 (Marke 1.16-20; Like 5.1-11)*

18 Yiinɔu nanɔu-na, Yesu wuɔ ji tuɔ cor a da gbosobaa-ba namba nanɔ juɔŋo *Galile dalanɔa-na. Ba waa ba h̄ai; nelienɔ baa u h̄aanɔ. Ba bi mɔlnɔ-i Simɔ, u yerre nande yaa Pier, aa bi h̄aanɔ-i Andere.

19 Yesu wuɔ gbɛ-ba wuɔ: «Juɔŋ i ta, mi ka ce-na nelbilienɔ-gbosobaa namaa.»

20 Baa bi p̄an nanna ba jɔnaamba-i aa cu Yesu huonɔ-nu.

21 Ba'a ba k̄a yaanɔa-na, a tiraa da naacolnɔ nanɔ baa u h̄aanɔ a naara ba to. Ba bi tuonɔ-i Sebede aa bi bɛpomɔlnɔ-i Sake aa h̄aanɔ-i Ns̄aa. Ba waa

* 4:16 Isayi (Ésaïe) 8. 23-9.1

beŋ-na ta ba migāaŋ ba jɔnaamba. Yesu wuɔ bi bepuɔmba-i.

²² Bafaŋ baa tiraa nanna ba beŋo-i baa ba to-i aa cu u huon-nu.

Yesu waan Diilon-nelma-i aa sire jaamba

²³ Yesu taa u wuɔra *Galile-i-na hiere u wan Diilon-nelma-i *Diilonelhāalādūnni-na, aa tuɔ wan *Diilon-bāaŋgu *Neldɔdɔlma-i, aa bi tuɔ sire jaamba-i ba sinni-na hiere u kā.

²⁴ Siiritaamba-i hiere baa nu u maama-i ka saa. Baa ta ba jo baa jaamba-i ba sinni-na hiere ba jo ba hā u tuɔ sire-bei. *Jinabaa-baŋ waa bamaŋ nuɔ-i ba waa, kurmarōntaamba waa, ka hel baa murgubaa-ba-i hiere. Yesu wuɔ sire-bei kpɛmmu!

²⁵ Nuɔŋ baa sire kūɔl ba-naa ta ba nyaanu-yuɔ; Galiletaamba waa, a naara banamba naa hel Dekapol jo, banamba *Yerusalɛmu, banamba *Yude, banamba hel *Yurdē bāpagūŋgu-na jo.

5

Bamaŋ yunni-i dɔlaa

(Like 6.20-23)

¹ Yesuŋ daa nuɔmbaŋ kūɔlāa ba-naa ta ba nyaanu-yuɔ dumaanɔ-na, wuɔ kā ka nyugūŋ tānūŋgu nanɔgu-na tɛna. U *hāalābien baa jo ji ciilā-yuɔ.

² Wuɔ don tuɔ piiye baa-ba wuɔ:

³ «Bamaŋ kaalaan baa Diilonɔ-i, ba yunni dɔlaa; *Diilon-nelle-i bafamba diele-i.

⁴ Bamaŋ dii kaaluŋgu-na, ba yunni dɔlaa; Diilonɔ ka hur ba nyinyɔlma-i.

⁵ Hōhīnantaamba yunni dɔlaa;

hiema ka ce ba maama.

⁶ Bamaŋ kuuyen kuuviingu cemma-i, ba yunni dɔlaa;

ma ka dɔl-ba.

⁷ Hujarren yen bamaŋ nuɔ-i, ba yunni dɔlaa;
Diilonɔ ka bi ce hujarre bei.

⁸ Bamaŋ hɔmmu-i kuɔŋ, ba yunni dɔlaa;
ba ka da Diilonɔ-i.

⁹ Bamaŋ fiɛŋ ba muntɛnammu-i, ba yunni dɔlaa;
Diilonɔ ka tuɔ bi ba yaa u bisɔlmba-i.

¹⁰ Baŋ ceŋ bamaŋ kpɔncɔlgɔɔ ba viisinni maama-
na, ba yunni dɔlaa;

Diilon-nelle-i bafamba diele-i.

¹¹ «Da ba ta ba tuora-nei, aa ta ba ce-na sɔlma, aa
haa balaangu sinni-i hiere nei mei maama-na, na
yunni dɔlaa.

¹² Taa na gbu na nye aa na fɛ na hɔmmu-i;
Diilonɔ ka pɔ-na bɔi dɔrɔ-i-na. Na saa da, *Di-
ilonɔpuɔrbiamba maŋ siire namaa yaanga-na, ba
ciɛ-ba sɔlma dumɛi.»

Namei dɔmma, namei cecerma

(Marke 9.50; Marke 4.21; Like 14.34-35)

¹³ «Namei dii dɔmma-i hiema-na. Nga dɔŋ da ma
ji saara, ma gbɔa tiraa ce niɛ ce kpɛnnɛ? Ma sie
gbɔa fa weima; ba biɛ ka kɔnna fuoreŋ.

¹⁴ «Namei fitimbaa namaa hiema-na. Na saa da,
nelle maŋ da di waa tɔnuŋ dɔrɔ, di sa fuo.

¹⁵ Na suyaa wuɔ ba sa celien fitinuɔ-i aa biɛ
biŋkɔngu cure-yuɔ. Ba haa-yo dɔrɔ terienɔ ce
hiere da gbaa.

¹⁶ Fitinuɔŋ ceŋ gbagbaama-i dumaa, namaa na
saaya na ta na ce gbagbaama-i dumɛi nuɔmba

hólma-na; ku yaa ba ka da na maacenfafamma-i aa ta ba kaal na To-i dərɔ-i-na.»

Yesu saa jo baa u deŋ hūmelle

17 Ku huonŋu-na, Yesu wuɔ cira: «Baa na da niε sɪ *Moisi-i baa *Diilopɔpuɔrbiemban nyegāan maman hã-na wuɔ na ta na ce, mi juɔ da mi ji gbuonu ma yaa-i, ma'i sɪ. Mi juɔ da mi ji pigāan-na nelma famma belle yaa-i.

18 Yaan mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Dɔrɔ-i baa hɛma-i da ni gbāŋ waa tɪ, nelma diei siε gbāa gbuo nel daama-na. Halle cekũɔ, ma siε gbāa gbuo, fuɔ miwaanɔ tɪmma.

19 Terienŋu fanŋu-na, halle nelma maŋ yuraanu yaŋ nel daama-na, umaŋ duɔ saa wuɔ ma hūmelle-i, aa tiraa ce banamba ce fuɔ temma-i, u yaa ka waa huonŋu-na *Diilon-nelle-na. Nŋa umaŋ duɔ wuɔ ma hūmelle-i, aa ce banamba ce fuɔ temma-i, kutienɔ ka ce nelbuɔ Diilon-nelle-na.

20 Mi tūnu-nei: Da na saa vii yaŋ *anjinamma pigāataamba-i baa *Farisiɛbaa-ba-i, na cɛraa na suur Diilon-nelle-na.»

*Yesuŋ waan maman a ká hɔdulle-na
(Marke 11.25; Like 12.57-59)*

21 «Naŋ siire, na nuɔ wuɔ ma waan baa i bincumba-i wuɔ molo saa saaya u ko u nanolŋo.* Da ŋ ko ŋ nanolŋo-i ba saaya ba bi-ni fāamaan ba terien-nu.

22 Nŋa ma miŋ ka waŋ maman baa-na ma yaa daama: Nuɔni maŋ da ŋ nyɔ ŋ nuonŋu baa ŋ

* 5:21 Helman-sebe (Exode) 20.13; Anjinamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 5.17

nanolḡo-i, ba saaya ba bī-ni fāamaanḡ ba terieḡ-nu. Umanḡ duḡ tuora u nanolḡo-i wuḡ mimilāḡo, ba ka bī kutieḡo-i fāamaanḡ ba terieḡ-nu. Umanḡ duḡ bi gbē u nanolḡo-i wuḡ nelsḡsḡiḡo, ba ka caa kutieḡo-i.

²³ A ce dumaḡo-na, da ḡ fiε kā baa bīḡkūḡḡu da ḡ ka pā-ku hā Diilonḡo-i, aa ka ne da wεima dii nuḡ baa molonḡ hḡlma-na,

²⁴ yanḡ ku bīḡkūḡḡu-i dii mumbuolmunḡ-terieḡḡu caanḡu-na aa ḡ jo na ji nunu na-naa baa kutieḡo-i igēna aa ḡ suḡ ḡ kā ḡ ka pā-ku ḡ hā Diilonḡo-i.

²⁵ «Molonḡ cēmḡl da di waa-niε aa wuḡ u ka bī-ni, gbāḡ baa-yo; baa yanḡ āndaanḡu hi fāamaambaaba-i. Da ku hi-ba, ba ka hā fḡḡḡtaamba-i baa-ni, fḡḡḡtaamba bel-ni ka dii-ni kaso.

²⁶ Mi wanḡ ninsonḡo-i baa-ni: Da ba dii-ni kaso-i-na, da ḡ saa ji pā ḡ cēmḡlle tī hiere, ḡ cεraa ḡ da munḡhelmu.»

Yesuḡ waanḡ mamanḡ a kā cakūḡḡu-na
(Matie 18.8-9; Marke 9.43,47-48)

²⁷ «Nanḡ siire, na nuḡ ba ciεra wuḡ ḡ saa saaya ḡ ce *fuocesinni.†

²⁸ Nga ma miḡ ka wanḡ mamanḡ baa-na ma yaa daama: Nuḡni manḡ da ḡ ne molonḡ ciεḡo-i baa yufelle nande, kuu dii ḡaa ḡ gaala baa-yo tī ḡ huḡḡa-na.

²⁹ Terieḡḡu fanḡu-na, da ḡ da ḡ nadieyufelle dii-ni kuubabalaanḡu cemma-na, hiel-de ḡ fara ḡ

† 5:27 Helmanḡ-sebe (Exode) 20.14; Anḡnamma tiyemmanḡ-sebe (Deutéronome) 5.18.

nanna dii daalei. Da η suur yufeduola nuo Diilon-nelle-na, ku boyaa ba da ba ka caa-ni baa η yufienja-i a hai-i-na.

³⁰ Da η da η nadienanga dii-ni kuubabalaangu cemma-na, kar-ka η fara η nanna dii daalei. Da η suur nagaduola nuo Diilon-nelle-na, ku boyaa ba da ba ka caa-ni baa η nammu-i mu hai-i-na.»

*Yesuη waanη mamanη a ka ansorre baramma-na
(Matie 19.7-9; Marke 10.11-12; Like 16.18)*

³¹ «Nanη siire, na nuo ba ciεra wuo: «Umanη duo nanna u ciεno-i, u saaya u nyegēn sebe ha-yo. Sebe manη pigaanη wuo ba ansorre buora.»‡

³² Nga ma minη ka wanη mamanη baa-na ma yaa daama: Ciεno manη duo u sa wuora u ce bεmba, aa u bolɔ nanna-yuo, kuu dii ηaa u diyaa-yo *fuocesinni-na. Aa da ba bi nanna ciεno manη aa η bie-yo, η saa wuo Diilon-humelle; η cie fuocesinni-i dumaano-na.»

Yesuη waanη mamanη a ka Diilon-yerre bimma-na

³³ «Nanη siire, na nuo wuo ma waanη baa na bincumba-i wuo: «Da η pa nungu aa bi Diilonο yerre-i wuo η ka ce mamanη, ce-ma; baa yan-ma.»§

³⁴ Nga ma minη ka wanη mamanη baa-na ma yaa daama: Molo baa tiraa u ce weima aa u bi Diilonο yerre-i u nungu-na gbula. Molo baa hiel u niele dorɔ-i-na; Diilon-muntienammu.

‡ **5:31** Anjnamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 24.1 § **5:33** Niεn Buolman-sebe-i-na (Lévitique) 19.12; Kammaη-sebe-i-na (Nombres) 30.3; Anjnamma tiyemman-sebe-i-na (Deutéronome) 23.22-24.

35 Molo baa bi hiel u niele hiema-na; Diilonj gbeiniŋ-munjinammu. Molo baa bi cira fuɔ baa *Yerusalemu; Itienjo nelle yaa difande-i.

36 Molo siε gbāa ce halle kuɔsiŋgu diei pusun u yunŋu-na, u siε bi gbāa ce ku biil; terienŋu fanŋu-na, molo baa bi cira fuɔ baa u yunŋu.

37 Da ba yuu-na mamaŋ, da kuɔ ma yaa-i, na cira: «Uu, ma yaa-i.» Da kuɔ ma'i si, na cira: «E'e, ma'i si.» Baa na cira: «Muɔ baa Diilonjo mi saa ce daama-i!» *Sitāni-nelma-i mafamma-i.»

*Yesun waan mamaŋ a kā sɔlaanŋu maama-na
(Like 6.29-30)*

38 «Naŋ siire, na nuɔ ba ciεra umaŋ duɔ muonu u nanolj yufelle, ba bi muonu kutienjo diele-i ku sɔlaanŋu. Umaŋ duɔ ka u nanolj nyilāanŋu, ba bi ka u kūnŋu-i ku sɔlaanŋu.*

39 Nga ma miŋ ka wan mamaŋ baa-na, ma yaa daama: Unaŋ nuɔ ŋ baa ji ce ŋ nanoljo-i kuuba-balaanŋu wuɔ ŋ suu sɔlaanŋu. Umaŋ duɔ caa ŋ nadietunŋu-i, bir daaku-i ŋ hā-yo.

40 Umaŋ duɔ u ka bi-ni fɔŋgɔtaan-terien-nu a hūu ŋ jonŋoryelle-i, hā-yo baa-yo baa ŋ jonŋorbuɔ-i hiere.

41 Fɔŋgɔtienjo maŋ duɔ haa conŋoruonŋu hā-ni wuɔ ŋ tūu saan-yo ce lle, saan-yo ŋ maa baa-yo.

42 Umaŋ duɔ cārā ŋ wulaa, hā-yo. Umaŋ duɔ jo wuɔ ŋ hor-o, baa balan-yo.»

*Taa na dɔl baa na bigāarāamba-i
(Like 6.27-28,32-36)*

* **5:38** Niεŋ Helmaŋ-sebe-i-na (Exode) 21.23-25; Buolmaŋ-sebe-i-na (Lévitique) 24.19-20; Anjinamma tiyemmaŋ-sebe-i-na (Deutéronome) 19.21.

⁴³ «Naŋ siire, na nuɔ ba ciera wuɔ: *«Ny saaya η ta η dɔl baa η nanuɔmba-i†* aa bigāaŋ η bigāarāamba-i.»

⁴⁴ Nga ma miŋ ka waŋ mamaŋ baa-na, ma yaa daama: Taa na dɔl baa na bigāarāamba-i, taa na cārā Diilonɔ-i na hā bamaŋ cieŋ-naŋ kpāncɔlgūɔ-i,

⁴⁵ ku yaa na ka waa na To-i dɔrɔ-i-na u beŋ namaa kelkel. U yaa hielaŋ bāaŋgu-i u hā nelbalaamba-i baa nelfafaamba-i hiere aa bi tuɔ dāa u hā nelfafaamba-i baa nelbabalaamba-i hiere.

⁴⁶ Da na ta na dɔl na dɔdɔltaamba yon, yuŋ haku-i dii-kuɔ? Halle nelbabalaamba‡ gbā ba dɔl ba dɔdɔltaamba-i.

⁴⁷ Da na ta na fiɛlnu na jaal na sɔsuɔtaamba yon, hai moloŋo-i siɛ gbāa ce kufaŋgu-i? Bamaŋ sa suyaŋ Diilonɔ-i ba sa ce-ku dii wei, aa ji da baa namaa?

⁴⁸ Yaŋ aa na ta na ce kumaŋ faa, ŋaa na To maŋ dɔrɔ-i-na uŋ ceŋ dumaa.»

6

Ba hā moloŋo-i biŋkūŋgu-i niɛ?

¹ Ku huonŋu-na Yesu wuɔ cira: «Baa na ta na wuɔ na Diilonɔ-hūmelle-i wuɔ nuɔmba da-na; da na ce mafamma-i, na To-i dɔrɔ-i-na u siɛ ka pā-na.

² Da η da biŋkūŋgu da η hā sūntienɔ-i, baa ce ŋaa yetaarataambaŋ ceŋ dumaa *Diilonelhāalādūnni-na baa nellen-huonŋa-na; ba taara nuɔmba da-ba aa cira bafamba faa. Mi

† **5:43** Buolmaŋ-sebe (Lévitique) 19.18 ‡ **5:46** *Nelbabalaamba*: Ma nyegāaŋ girekimma-na wuɔ: «Halle *nampohūutaamba gbā ba dɔl baa ba dɔdɔltaamba-i.» Bafamba taa ba kāŋ nampohūutaamba-i nelbabalaamba. Nieŋ āfirnumma-na.

wan̄ ninsoŋo-i baa-na: Bamaŋ cieŋ kufan̄gu-i, ba daa ba maacemma sully-i tī.

³ Nga da ŋ'a ŋ hã moloŋo-i biŋkũŋgu-i, hã-yo aa ŋ baa yan̄ halle ŋ j̄ekpekpel̄ŋo suɔ,

⁴ ku yaa ma siε hel bomborma-na. Niŋ cie kumaŋ, ŋ To-i Diilo fuɔ daa-ku, u ka pã-ni ku solaan̄gu.»

Diilon̄ uŋ saaya u cãrã dumaa

⁵ «Da na'a na cãrã Diilon̄o-i baa na ta na ce ŋaa yetaarataambaŋ ceŋ dumaa. Yetaarataaŋ da ba'a ba cãrã Diilon̄o-i *Diilonelhãalãdũnni-na, halle baa nellen̄-huɔŋga-na, ba sire yiεra ba gbeiniŋ nuɔmba da ba da-ba. Mi wan̄ ninsoŋo-i baa-na: Bamaŋ cieŋ kufan̄gu-i, ba daa ba maacemma sully-i tī.

⁶ Da ŋ'a ŋ cãrã Diilon̄o-i, suur dũŋ-nu aa ŋ biŋku ŋ fεreŋ nuɔ, ŋ To dii terien̄gu fan̄gu-na, cãrã-yuɔ. Niŋ fuyaa ta ŋ ce kumaŋ u daa-ni, u ka pã-ni.

⁷ «Da na ta na cãrã Diilon̄o-i, baa na ta na piie pirri ŋaa bamaŋ sa suyaan̄ Diilon̄o-i baŋ ceŋ dumaa. Bafamba daa niε sī da ba piie agaga ku yaa Diilon̄o ka nu ba nuŋgu-i.

⁸ Baa na suur ba nallu-na. Na saa da, namaaŋo-i, aa na suɔ da na puur na nunni-i da na cãrã, na To suyaa kumaŋ maama-i dii-nei tī.»

(Like 11.2-4)

⁹ «Taa na cãrã Diilon̄o-i dumandε:

⟨I To nuɔni maŋ dii dɔrɔ-i-na,
yan̄ nuɔmba-i hiere ba suɔ wuɔ nuɔnei Diilon̄
nuɔŋo-i.

¹⁰ Pa ŋ bãan̄gu-i yiε.

Ŋ huɔŋgaŋ ceŋ dumaa dɔrɔ-i-na, yan̄ ka ta ka ce dumεi hīεma-na.

11 Hã-ye nyunḡo ku niiwuoni-i i wuo.

12 Ce jande yiε ḡaa miε iḡ ceḡ jande-i dumaa bamaḡ cālāaḡ-yeḡ.

13 Baa yaḡ wεima gbāa tāal-e dii-ye kuubabalaanḡu cemma-na. Hūu-ye *Bigāarāḡo nyisēnni-na.

[Fōḡgūō dii baa nuōnei hōnni-na hiere baa himma-i aa ḡ tiraa waa bōi.]

14 «Na saa da, moloḡ duō cāl-ni aa ḡ yaḡ ma tī, nuō da ḡ bi cāl ḡ To-i dōrō-i-na, u ka bi yaḡ ma tī.

15 ḡga namaa da na'a na siε yaḡ banamba maama tī, na To ce niε aa yaḡ namaa maama tī u huōḡga-na?»

Yesuḡ waan mamaḡ a kā sūḡgu yaḡga-na

16 «Da na dii sūḡgu-i, baa na vāa na yammu-i ḡaa yetaarataambaḡ ceḡ dumaa. Yetaarataaḡ da ba dii sūḡgu-i, ba vāa ba yammu-i nuōmba da ba suō wuō bafamba diyaa sūḡgu. Mi waḡ ninsoḡo-i baa-na: Bamaḡ ciεḡ kufaḡgu-i, ba daa ba maacemma sully-i tī.

17 ḡga da ḡ dii sūḡgu-i, saar ḡ yaanḡa-i da welewele aa ḡ migāaḡ ḡ yukuōsīnni-i fafamma,

18 ku yaa molo siε suō wuō ḡ diyaa sūḡgu. ḡga ḡ To maḡ fuyaa, u yaa ka suō u diei yoḡ. U da mamaḡ fuyaa hiere. U ka pā-ni.»

Yesuḡ waan mamaḡ a kā wεisīnni yaḡga-na
(Like 12.33-34)

19 «Baa na ta na gbagbarra miwaan daayo wεisīnni huōḡ-nu. Na saa da, nyeiḡo dii, gbēllūō bi dii a naara cuobaa-ba bi dii ta ba kanu dūnni-i.

²⁰ Yaan aa na ta na taara dər-niini yaa-i. Nyeiŋo si dii terienḡu-na duo ji wuo-ni, gbẽllũo si dii, cuobaa-ba bi si dii.

²¹ Na saa da, neliēn nuo da η tiera kusuoŋ-nu, η huoŋga dii kusuoŋ-nu'i.»

*Yufelle-i baa fitnuo-i kuuduŋgu yaa-i
(Like 11.34-36)*

²² «Neliēn nuo η yufienḡa yaa η ferēn kerre fitnuo-i. N yufienḡ da a fa, η waa cecerma-na.

²³ Nga η yufienḡ da a saa fa, η waa kukulma-na. Kumanḡ ciēn cecerma-i ku hã nuo, da ku diŋ aa yaŋ-ni, η ce niē η siē waa kukulberre-na?»

*Diiloŋo-i baa gbeinḡa-i nan par bige-i?
(Like 16.13)*

²⁴ Ku huonḡu-na, Yesu wuo cira: «Neliē siē gbãa tuo cãa nuamba hãi. N ka da u bigãan u diei aa dol u diei; u ka waa baa u diei aa cina u diei. Ku yaa ŋaa namaa kũŋgu-i, na siē gbãa ta na kuye Diiloŋo-i aa bi ta na kuye gbeinḡa-i terduoŋgu fanḡu-na.

(Like 12.22-31)

²⁵ «Baa na ta na tie holle baa na niiwuoniŋ-kũŋgu-i baa na niidiiniŋ-kũŋgu-i. Neliēn nuo η yunḡu saa buo niiwuoni-na wei? Aa η kũoma saa buo niidiini-na wei?

²⁶ Niēn huriimba-i doro-i-na, ba sa guona, aa inoŋgõbaa-ba si baa-ba, ŋga na To-i doro-i-na u hã ba ta ba wuo. Namaa saa buo huriimba-na titirre wei?

²⁷ Namaanḡo-na, hai moloŋo-i baa u hoculle-i u gbãa naara kunḡu u yinni-na?

²⁸ Mafamanḡ yaraa-na, bige-i ciē na hommu ta mu cu baa na niidiiniŋ-kũŋgu-i? Na sa ne hienḡuŋ

puŋ fafamma dumaa wei? Ku sa bi ce maacemma, ku sa bi sū jonɔrbaa.

²⁹ Mi tūnu-ɲei: *Salomɔ-i baa u wɛisinni-i hiere u saa ji dii kompaŋa maŋ faa yii baa pūlma-i dede.

³⁰ Hiɛŋgu maŋ hiɛŋgu, Diilonɔ duɔ diiya-kuɔ fafamma nyuŋgo-i-na diiyaŋ daama temma-i, aa bisinuɔ dāamu waa da mu caa-ku, namaa namanɛl bilienɛ namaa, u ka diiya-ɲei ka hi hie? Na saa haa na naŋga-i Diilonɔ-na ku haama.

³¹ Baa na ta na cira: «I ka wuo bige-i? I ka nyɔŋ bige-i? I ka dii bige-i?»

³² Bamaŋ sa suyaanɛ Diilonɔ-i, ba yaa gbagbaraayanɛ nifanni huonɔ-nu. Nga namaa To-i dɔrɔ-i-na, u suyaa wuo ni maama dii-ɲei.

³³ Yaanɛ *Diilonɔ-nelle maama yaa yu na hɔmmu-i igɛna aa na ta na ce u huɔŋga-i, na ka da u hāa-na baa daani-i hiere naara.

³⁴ Yaanɛ bisinɛ ku maama-i na hā bisinɛ ku yiinɛgu baa-ma. Yiinɛgu yiinɛgu, baa ku yuŋ-maama.»

7

Yesuŋ waanɛ mamanɛ a kā cālma yanɛga-na (Like 6.37-38,41-42)

¹ «Baa na ta na cāl banamba-i ku yaa Diilonɔ siɛ ka cāl-na.

² Naŋ cāl nuɔmba-i dumaa, Diilonɔ bi ka cāl-na dumɛi. Aa naŋ fiŋ baa kekerienɛgu maŋ na hā nuɔmba-i ba ka bi fi baa ku yaa-i hā namaanɔ-i.

³ Naŋ cie niɛ da hūyānɔ-i unanɛ yufelle-na, aa daabolma maŋ naŋ yufelle-na ŋ saa da-ma?»

⁴ Daabolma-i naŋ yufelle-na jünnu dumandε-i, η bir gbε η nabentienjo-i wuɔ: ‹Yaŋ mi hiel hüyāŋo-i η yufelle-na hā-ni!›

⁵ Anḡbāŋgbāama! Hiel daabolma-i η yufelle-na igēna ku yaa η ka ta η da dei a gbāa hiel hüyāŋo-i η nabentienjo yufelle-na.

⁶ «Baa na ta na hā juoraamba-i Diilonḡ-bĩmbĩnni-i. Da na hā-ba baa-ni, ba gbāa sire pu baa-na. Baa na ta na nanna na niibilenni-i permba hɔlma-na, ba ka fɛna-niε muonu-niε hā-na.»

Yesuŋ waan mamaŋ a ká Diilocáralle-na
(Like 11.9-13)

⁷ «Cāarāŋ! Ba ka hā-na. Taaraayan! Na ka da. Bĩeŋ! Ba ka siε-na.

⁸ Umanḡ duɔ tuɔ cārā, ba hā u yaa-i, umanḡ duɔ tuɔ taara, u yaa daanḡ, aa umanḡ duɔ tuɔ bĩ, ba siε kufanḡu tienjo yaa-i.

⁹ Namaanjo-na, hai molonḡ bienjo-i duɔ cārā *bu-ruo u wulaa, u yanḡ-yo aa biε tãmpɛlle hā-yo?

¹⁰ Ni ma'i sĩ, duɔ cārā teterienjo, u yanḡ-yo aa bel jĩenjo hā-yo?

¹¹ Namaa namaŋ balaanḡ, da na ta na suɔ-ma na hā na bisãlmba-i bĩmbĩfafanni, ku ce niε aa na To-i dɔrɔ-i-na, bamaŋ cārāŋ bĩmbĩfafanni-i u wulaa, u siε hā-ba baa-ni?

¹² «Da na ta na taara ba ta ba ce kumanḡ ba hā-na, taa na ce ku temma na hā banamba-i. *Moisi-i baa *Diilopɔpuɔrbiemba-i ba'a i tiε ce ku yaa-i.»

Hũmeyelle baa hũmbuɔ
(Like 13.24)

¹³ «Suuriinḡ baa dumelle manḡ wullu-diele yaa-i, baa na suur baa dimanḡ gbaa-diele-i, difande ká

dāamu-na. Hūmelle maŋ bi kāaŋ dāamu-na dii bi dii gbaa dumɛi. Nuɔmba bɔi cor baa di yaa-i.

¹⁴ Nga hūmelle maŋ kāaŋ Diilon-nelle-na, di wuɔsaangu jaŋ, aa di dumelle tiraa waa wullu. Nuɔmba bɔi sa biɛ difande-i.»

Ba suɔ nelfɛfɛiŋo-i u ciluɔ yaa nuɔ-i
(Like 6.43-44)

¹⁵ «Coikartaamba maŋ wuɔ bafamba *Diilopɔpuɔrbiemba, bilaaŋ na fɛrɛ bɛi. Da ŋ da-ba, ŋ cira nelfafaamba, nga ba hɔmmu sa suɔ aa doŋ ŋaa maamunaamba.

¹⁶ Da na da ba ciluɔ-i, na ka pāŋ suɔ-ba. Namaa daa ba yagal musɛŋa kaapugammu-na wɛi? Aa ba sa bi biɛra hālɛiŋa caatterɛŋ-yuŋ-nu.

¹⁷ Tibifafaangu maŋ biefɛfɛiŋa, aa tibibabalaangu maŋ biebabaleiŋa.

¹⁸ Tibifafaangu siɛ gbāa maŋ biebabaleiŋa, aa tibibabalaangu siɛ bi gbāa maŋ biefɛfɛiŋa.

¹⁹ Tibiiŋgu maŋ da ku saa maŋ biefɛfɛiŋa ba ka jūŋ-ku aa sɛnu-kuɔ.

²⁰ Terieŋgu faŋgu-na, coikartaamba maŋ wuɔ bafamba Diilopɔpuɔrbiemba, na ka bi suɔ-ba ba ciluɔ yaa nuɔ-i.»

A bi mi yerre-i aa ce mi huɔŋga-i kuuduɔŋgu sɪ
(Like 13.25-27)

²¹ «Baa na da niɛ sɪ bamaŋ hilaaŋ ba bi-mi yinni maŋ joŋ <Itie, Itie>, ba'i ka suur *Diilon-nelle-na dɛ! Ba'i sɪ. Bamaŋ ciɛŋ mi To maŋ dɔrɔ-i-na u huɔŋga-i, ba'i ka suur.

²² Gɛŋgeryiin da ku ji hi, nuɔmba bɔi ka cira: <Itie, i saa tiɛ ce Diilopɔpuɔruŋgu-i naŋ yerre yaa nuɔ-i wɛi? I taa i gbuuse nuɔnei aa tiɛ donya

*jɪnabaa-ba-i. I ciɛ gbɛɛ-wɛɪma-i baa naŋ yerre yaa-i.»

²³ Da ba waŋ mafamma-i, mi ka gbɛ-ba miɛ: «Kãaŋ na halaŋ mi caaŋ-nu; mi sa suɔ-na! Na hieroŋo-i ãmbabalmanciraŋ namaa.»»

Jaagɔciraamba hãi maama
(Like 6.47-49)

²⁴ Yesuŋ waŋ mafamma-i, wuɔ cira: «Umaŋ duɔ nu mi nelma-i aa ce-ma, kutieŋo-i mi gbãa saa-yo baa cɛɛmuntieŋo maŋ maa u dũŋgu-i tãmpɛlleŋ.

²⁵ Diiloŋ uŋ juɔ tã, kanni gbar, fafalumu sire mu siremma-i dũŋ daaku saa sagalla.

²⁶ Nga umaŋ duɔ nu mi nelma-i aa u saa ce-ma, kutieŋo saa baa mimilãŋo maŋ maa u dũŋgu-i hɛmugãaŋ-nu.

²⁷ Diiloŋ uŋ juɔ tã, kanni gbar, fafalumu sire, ku paŋ cii hiere bɪŋkũŋgu saa tɛ!»

²⁸ Yesuŋ juɔ piiye tɪ, u nel maa cu nuɔmba hɔmmu-i.

²⁹ U taa u piiye baa bibɛsɪnni u yaŋ *ãnjɪnamma pigãataamba-i.

8

Yesu siire wontorŋo naŋo
(Marke 1.40-45; Like 5.12-16)

¹ Yesuŋ juɔ piiye tɪ, wuɔ hiire tãnuŋgu-na tuɔ kã. Nuɔŋ baa sire cu u huoŋ-nu.

² *Wontorŋo naŋ wuɔ jo ji dũuna u yaŋga-na aa naa cira: «Itie, da ŋ ta ŋ taara mi jarma ta-miɛ, ku siɛ yar-ni.»

³ Yesu wuɔ haa u nanɔa-i yuɔ aa naa cira: «Mi taara ma ta!» Naacolɔŋo jarma pãŋ ta-yuɔ terduɔŋgu fanɔu-na.

⁴ Yesu wuɔ cira: «Baa tũnu neliɛŋo baa-ma dɛ! Mamanɔ dii, kã *Diilɔjigãntiɛŋo wulaa u ka ne-ni aa ŋ pã niikonni manɔ dii pãmma ŋ hã-yo ŋaa *Moisiŋ nyɛgãaŋ-ma dumaa* ku yaa nuɔmba ka suɔ wuɔ ŋ jarma taa-niɛ.»

Yesu siire sorosi ba yuntienɔ nanɔ maacembilonɔ-i
(Like 7.1-10)

⁵ Ku huonɔu-na, Yesu wuɔ ta tuɔ kã Kafarnamu. Uŋ kaa tuɔ suur nelle-na, *Oromɛ ba sorosi ba yuntienɔ nanɔ wuɔ kã u wulaa

⁶ ka cira: «Itie, mi maacembilonɔ nanɔ gaala dii ciŋgu-na u sa gbãa sire, kuu dii-yuɔ kpelle! Jande, kãyã-miɛ!»

⁷ Yesu wuɔ cira: «Mi ka kã ka sire-yuɔ.»

⁸ Sorosi ba yuntienɔ cira: «Itie, nuɔ ŋ saa saaya ŋ suur mɛi temmanɔ-temma dumelle-na. Nɔga yanɔ aa ŋ wanɔ nelma diei yonɔ, mi maacembilonɔ ka sire.

⁹ Nɔ saa da, ma miŋ yeŋ terienɔgu manɔ nuɔ-i, nuɔmba dii mi yunɔ-nu; aa mɛi bi dii bananɔ yunɔ-nu. Da mi gbɛ umanɔ miɛ: «Kã!» ŋ da u kãa. Da mi bi cira: «Jo!» ŋ da u juɔ. Da mi bi gbɛ mi maacembilonɔ-i miɛ: «Ce daama!» ŋ da u ciɛ-ma.»

¹⁰ Yesu wuɔ kar da hãmmu! Naacolɔŋ unɔ juɔ piiye tɪ, Yesu wuɔ wanɔ baa nuɔmba-i wuɔ: «Yaanɔ mi wanɔ ninsonɔ-i baa-na: *Isirahel-baamba-na, mi saa da umanɔ haa u nanɔa-i miɛ *nieryienɔ daayo temma-i!

* 8:4 Buolmanɔ-sebe (Lévitique) 14.2-32

11 Mi tūnu-nei: Nieraamba bəi ka hel bāpagūngu-na baa bāsuurungu-na a ka tiena baa *Abiramubaa-ba-i† dii *Diilonj-nelle-na ta ba gbu ba ce ba bāangu-i.

12 Aa baman naa saaya ba suur, ba nyaa bafamba-i hiel-ba fuorenj dii kukulma-na. Kaalungu sie waa dei terienju-na!»

13 Uŋ piiey dumaanjo-na, wuə bir wanj baa sorosi ba yuntienjo-i wuə: «Bir ŋ kūŋ, niŋ haa ŋ nanja-i mie ma ka dəl-ni.» Uŋ taa u wanj mafamma-i huəngu manj nuə-i, maacembilonj wuə sire dii ciingju-na.

*Yesu siire jaamba bəi
(Marke 1.29-34; Like 4.38-41)*

14 Ku huəngu-na, Yesu wuə ta kā Pier dumelle-na kā ka da Pier cura‡ si dii hinni. U kūəma gbuu huol da pāmpāmpāŋ, u galla.

15 Yesu wuə bel u nanja-i, fafal muə pāŋ da-yuə terduəngu fanju-na. Wuə sire a tuə ce u nersinni-i.

16 Bāanguŋ juə suur huəngu manj nuə-i, baa fūnuŋ jo baa *jina ba nuəmba-i ji hā Yesu-i. Wuə donya jīnabaa daaba-i baa u nuŋ-āndaangu aa naa bi sire jaamba manj waa hiere.

17 Diilonj uŋ puəraa *Isayi wanj mamanj, ma'i sī daama-i wei? Isayi waan-*ma* wuə:

«U hūyāa i muliema-i ce-ma u maama.

U siire-yie i jarma-na.» §

† **8:11** Ku birii a saanu baa cerma. Ma nyegāan girekimma-na wuə:... a ka tiena baa *Abiramu baa *Isaki baa *Yakəbu dii *Diilonj-nelle-na. ‡ **8:14** Curanjo waa ciəŋo a saanu baa mamanj nyegāan girekimma-na.

§ **8:17** Isayi (Ésaie) 53.4

*Nuɔmba namba taara da ba ta ba nyaanu Yesu-i
(Like 9.57-62)*

¹⁸ Yesuŋ daa nuɔmbaŋ yuu-yuɔ dumaaŋo-na, wuɔ waŋ baa u *hāalābiemba-i wuɔ ba jāal kā dalaŋga bomborma namma-na.

¹⁹ *Anjīnamma pigāatieŋo naŋ wuɔ piɛ a waŋ baa-yo wuɔ: «Hāalātie, mi ka ta mi nyaanu-niɛ niŋ kāŋ terni maŋ nuɔ-i hiere.»

²⁰ Yesu wuɔ cira: «Mi jīɛ, ne! Muncɔmmu dii baa būrāamba-i aa kamma dii baa huriimba-i. Nga terieŋgu sī baa *Moloŋ-Bieŋo-i u duɔ tuɔ cīnnu u yuŋgu-i.»

²¹ U hāalābiloŋo naŋ wuɔ gbɛ-yo wuɔ: «Itie, yaŋ mi to duɔ ku mi fuure-yuɔ tī, mi ka suɔ jo i ji tiɛ wuɔra.»

²² Yesu wuɔ gbɛ-yo wuɔ: «Jo i ta aa ŋ yaŋ, kuomba ka fuure ba nakuomba-i.»

*Yesu yiɛraaya fafalbuɔ naŋo
(Marke 4.35-41; Like 8.22-25)*

²³ Yesuŋ piiye dumaŋo-na, wuɔ kā ka suur beŋo-na baa u *hāalābiemba-i ta ba karnu dalaŋga-i.

²⁴ Ba'a ba hi yaaŋga-i Yesu wuɔ duɔfūŋ. Fafalmu naŋ temma sire suuye-bei dii dalaŋga-na, ta mu pe hūmma-i mu dii beŋo-na.

²⁵ Hāalābieŋ baa cira «Itie, sire ŋ kor-e! I yii die ku!»

²⁶ Yesu wuɔ sire aa naa cira: «Korŋ hama-i temma-i dumaŋo-na? Na saa haa na naŋga-i Diiloŋo-na ku haama.» Aa naa nuola fafalmu-i baa hūmma-i niɛ kā ka ciire.

²⁷ Kuɔ cu hāalābiemba hɔmmu-i. Baa ta ba piiye wuɔ: «Neliɛŋ hayo-i temma-i dumandɛ-i? Fuɔ dii

niε aa duo nuola fafalmu-i baa hūmma-i ni kā ka ciire ni temma-i?»

Yesu siire pepetaamba hāi
(Marke 5.1-20; Like 8.26-39)

²⁸ Yesubaa-baŋ karaanu kā bomborre maŋ nuo-i, ba bī nelle fande-i Gadara. Pepetaamba namba waa Gadara-i-na, ba waa ba hāi. Ba taa ba co cincuoŋ-na. Baa naa silaa balan cor, a ce molo saa tuo siε u cor baa hūmelle fande-i. *Jinabaa-ba'i naa ciε-ba dumaanjo-na. Baŋ juo da Yesu-i, baa sire ta ba jārā-yuo

²⁹ aa ta ba kaasŋ wuo: «Diilon-Biε, i ciε-ni niε? N juo da ŋ ji haa kakālle-i yiε a ne da ku yiŋgu saa hi yogo.»

³⁰ Persālle nande waa ba yaanŋa-na ta di wuora.

³¹ Jinabaa baa ta ba cārā Yesu-i wuo: «Da ŋ'a ŋ ka nyaa-ye, jande yaŋ i hel ka suur peŋ daaba-na.»

³² Yesu wuo cira: «Hilaan na kā!» Baa hel ka suur peŋmba-na. Peŋ baa pāŋ ta ba gbar ba hiire ba kā ba tie ba suur dalanŋa-na ba kunu.

³³ Nuomba waa ta ba ceŋ peŋ daaba-i. Baŋ gbaraa ka kunu hiere dumaanjo-na, kutaan baa gbar ka waŋ-ma ciŋgu-na. Pepetaan daaba maama yaa waa ba nunni-na.

³⁴ Nuon baa hel hiere da ba ji ne Yesu-i. Baŋ juo ji da-yo, baa cārā-yuo wuo u ce jande aa u ta u halan ba terienŋu-na.

9

Yesu siire murgu nanjo
(Marke 2.1-12; Like 5.17-26)

1 Baŋ birii Yesu-i dumaŋo-na, wuɔ biɛ beŋo-i a karnu kā ba nelle-na.*

2 Baa jo baa murgu naŋo-i kuugallaŋ-nu ji hã-yo wuɔ u sire-yuɔ. Wuɔ ne da ba haa ba nanga-i yuɔ cor, wuɔ gbẽ ba jeiŋo-i wuɔ: «Mi jîɛ, baa tie holle. Nj ãmbabalma hurii hiere.»

3 Uŋ piye dumaŋo-na, *ãnjĩnamma pigãataamba namba ta ba piye ba huɔŋ-na wuɔ: «Naacolŋ daa u tuora Diilonŋo-i dɛ!»

4 Yesu wuɔ suɔ baa-ba. Wuɔ cira: «Bige-i ciɛ na ta na jɔguɔŋ nelbalaŋ daama temma-i na hɔmmu-na?»

5 Namaa wulaa, a hur u ãmbabalma-i, baa a ce u sire tuɔ wuɔ-i, ma hãi-i-na hama-i ce fɛu yaŋ?

6 Mi ka sire naacolŋ daayo-i ku yaa na ka suɔ wuɔ Diilonŋo hãa *Molon-Bieŋo-i ku fõŋgũɔ-i u tuɔ hur nelbiliemba ãmbabalma-i.» Aa naa gbẽ murgu-i wuɔ: «Sire ŋ biɛ ŋ kuugallaŋgu-i ŋ kũŋ.»

7 Naacolŋ wuɔ bi sire ba yufelle-na a biɛ u kuu-gallaŋgu-i tuɔ wuɔ u kũŋ.

8 Korma bir yaŋ aa bel nuɔmba-i, baa ta ba piye wuɔ: «Diilonŋo-i bibieŋo! Hiŋ daama temma-i u hãa nelbiliemba baa-ma.»

Matie ciɛ Yesu hãalãbilonŋo
(Marke 2.13-17; Like 5.27-32)

9 Yesuŋ hilaa terieŋgu-na, wuɔ u cor da *nam-pohũutieŋo naŋo tĩɛnaana u maacemmaŋ-dũŋgu-na. Ba taa ba bi-yo Matie. Yesu wuɔ cira: «Matie, sire i ta.» Matie wuɔ bi sire cu u huonŋ-nu.

10 Yiingu nanŋu-na, Yesu wuɔ ji waa baa u *hãalãbiemba-i Matie dumelle-na ba ta ba wuo

* 9:1 Ba waa tĩɛna Kafarnamu. Niɛŋ 4.13.

niiwuoni. Nampohũutaamba bɔi waa a naara
ãmbabalmanciraamba namba.

¹¹ *Farisíεbaa-ba daa mafamma-i ce niε? Baa ta
ba piye baa Yesu hãalãbiemba-i wuɔ: «Bige-i ciε
na hãalãtienɔ tuɔ wuo niiwuoni-i baa nelbabalaan
daaba temma-i?»

¹² Yesu wuɔ nu ban piyen; wuɔ wan baa-ba wuɔ:
«Da η waa hinni, η ka ce bige-i perruntien terien-
nu?»

¹³ Diilonɔ ciera: «*Taa na ce hujarre na-naa nuɔ, ku
yaa dɔlaa-min ku yan na niikonni-i.*»† Kãan na ka
taara nelma famma yungu-i. Na saa da, muɔmi saa
jo nelfafaan maa-na, mi juɔ nelbabalaan maa-na.»

*Kuucɔlaangu saa saaya ku guɔl baa kuufɛliɛngu-i
(Marke 2.18-22; Like 5.33-39)*

¹⁴ Ku huongu-na, *Nsãa-Batisei *hãalãbien baa
jo Yesu wulaa ji cira: «Hãalãtie, miεɔ-i baa
*Farisíεbaa-ba-i i hinu i dii sũngu, bige-i ciε nan
hãalãbiemba sa dii?»

¹⁵ Yesu wuɔ cira: «η j̄ien duɔ tuɔ jã ciεɔ, η
gbãa kã ka vãa η yaanga-i t̄iena wei? Ku yaa ηaa
bafamba kũngu-i: Da mi saa ji waa ba hɔlma-na
yiingu man nuɔ-i, ba ka suɔ dii sũngu-i.»

¹⁶ Aa naa cira: «Ba sa taalnu kompafɛlɛnga a nar
jongorcɔlɔɔ. Da η ce-ma, jongorcɔlɔɔ migãan tuɔ
taalnu u kã.

¹⁷ Aa ba sa bi dii duvɛnfɛlɛɔ cirkpɔcɔlɔɔ-na.
Umaɔ duɔ ce-ma, cirkpuɔ ka muonu aa duvɛɔ
tiraa kũnna. Nga da η'a η dii duvɛnfɛlɛɔ-i, η saaya
η dii-yo cirkpɔfɛlɛɔ-na, ni yaa gb̄ie baa ni-naa.»

† 9:13 Ose (Osée) 6.6

Yesu yiɛraaya ciɛŋo naŋ tamma aa sire bikuloŋo naŋo

(Marke 5.21-43; Like 8.40-56)

¹⁸ Nelma saa ji tɪ Yesu nuŋgu-na, ba'a ba ne da *Yuifu ba yuntienjo naŋo juo ji dũuna u yaanŋa-na aa naa cira: «Mi bilonjo jarma yaraa-yo, nga jo i ta ŋ ka haa ŋ nanŋa-i yuɔ u ka sire.»

¹⁹ Yesu wuɔ sire baa u *hãalãbiemba-i ba ta ta ba kã baa naacolŋo-i.

²⁰ A ne da ciɛŋo naŋo waa ba hølma-na, u tãmma taa ma kũnna ku bien cĩncieluo baa a hãi waa belle fande-na. Wuɔ piɛ Yesu huon-yanŋa a yiɛya u jonŋoruo tũŋgu-i.

²¹ U taa u piiye u huon-na wuɔ: «Da mi gbãŋ hi yiɛya u jonŋoruo-i yon, mi kuraa.»

²² Uŋ yiɛyaaya-yuɔ dumaanjo-na, Yesu wuɔ miel da-yo, wuɔ cira: «Mi bilo, baa tie holle, niŋ haa ŋ nanŋa-i miɛ, ŋ kuraa.» Terduonŋu fanŋu-na, ciɛŋo tãŋ maa pãŋ yiɛra.

²³ Baŋ kaa hi Yuifu ba yuntienjo ciŋgu-i, baa da niimarnintaamba, aa da nuamba haa ba nammu-i ba yunnin ta ba kaal terni-na hiere.

²⁴ Yesu wuɔ wan baa-ba wuɔ: «Biriin na kũŋ, bilonjo saa ku, u duɔfũŋ.» Baa bir yan aa ta ba cõmuon-yo.

²⁵ Baa hiel nuamba-i kulon uŋ waa dũŋgu man nuɔ-i aa Yesu wuɔ suur. Uŋ suurii, wuɔ bel bilonjo nan-na, wuɔ bi sire.

²⁶ Nelma fan maa pãŋ gbuo terienŋu fanŋu-i hiere.

Yesu puurii yiriemba hãi yufienja

²⁷ Yesuŋ juo hel tuo kũŋ, yiriemba namba cu u huon-nu. Ba waa ba hãi; ta ba fara ba piiye baa-yo

wuɔ: «*Davidi hāayēlŋ nuɔ, jande ce hujarre-yie aa ŋ puur i yufieŋa-i.»

²⁸ Uŋ kaa hi cīŋgu-i, baa jo ji yiera u caaŋgu-na. Wuɔ yuu-ba wuɔ: «Na hūyāa-ma wuɔ mi gbāa puur na yufieŋa-i wei?»

Baa cira: «Itie, i hūyāa-ma.»

²⁹ Yesu wuɔ yieya ba yufieŋa-i aa naa cira: «Ma ce ŋaa nan hūyāa-ma dumaa!»

³⁰ Ba yufieŋ aa bi pāŋ puur. Yesu wuɔ waŋ-ma kuola-mei baa-ba wuɔ ba baa yaŋ ma hel.

³¹ Baŋ taa, ba saa gbāa fiinaŋ-mei, baa wuɔra gbuo nelle-i hiere baa-ma.

Yesu cie bobo nano gbāa tuɔ piye

³² Yirien daabaŋ birii ta ba hel, baa jo baa bobo nano Yesu wulaa. *Jīna'i naa cie-yo dumaano-na.

³³ Yesu wuɔ donya jīna daayo-i naacolŋo-na. Naacolŋ wuɔ pāŋ doŋ tuɔ piye. Kuɔ ce nuɔmba-i gbεε. Baa ta ba piye wuɔ: «Ŋ siire, i saa da daama temma-i dede *Isirahel-na!»

³⁴ *Farisēbaa-baŋ'a ba ka waŋ mamaŋ, baa bir yaŋ aa ta ba piye wuɔ: «Jīna ba yuntieno‡ yaa hāa-yo himma famma-i u tuɔ donya jīnabaa-ba-i nuɔmba-na.»

Nuɔmba hujarre bilaa Yesu-i

³⁵ Yesu taa u wuɔra nilieŋa-na hiere u waŋ Diilon-nelma-i *Diilonelhāalādūnni-na aa tuɔ waŋ *Diilon-bāaŋgu *Neldɔdɔlma-i aa bi tuɔ sire jaamba-i ba sinni-na hiere u kā.

‡ 9:34 Ba bi *Sitāni yaa *jīna ba yuntieno-i. Nieŋ 12.22-28.

³⁶ Nuomba naa mulien aa ba kūoma naa tiraa kara ŋaa tūlmba maŋ tieno sɪ-bei. Yesuŋ daa-ba dumaŋo-na, ba hujarre gbuu bel-o.

³⁷ Wuɔ waŋ baa u *hāalābiemba-i wuɔ: «Dɪmma dii bɔi a ne da ma kartaamba saa ciinu.

³⁸ Cāarāŋ suontieno-i u puɔr nuomba namba naara.»

10

*Yesu hāa u hāalābiemba-i himma
(Marke 3.13-19; Like 6.12-16)*

¹ Uŋ waŋ mafamma-i, wuɔ bɪ u *hāalābien cɪncieluo ba hāi baamba-i a hā-ba himma ba da ba gbāa ta ba donya *jɪnabaa-ba-i aa ta ba sire jaamba-i ba sinni-na hiero.

² U hāalābiemba famba yaa u *pɔpuɔrbiemba-i. Ba yireiŋa yaa daaya: Dɪelā-wuonjo yaa Simɔ, baa u hāaŋo-i Andere. Simɔ yerre nande yaa Pɪɛr. A naara Sebede bɛmba-i ba hāi-i-na: Sake baa Nsāa-i.

³ A naara Filipu baa Batelemi. Toma baa Matie. Matie waa *nampohūtieno. A naara Sake maŋ Alfe biɛŋo-i, baa Tade.

⁴ A naara Simɔ maŋ taa u kuye u nelle maama-i, baa *Yuda-Isikaro. U yaa juɔ hel Yesu huonju-na.

*Yesu puɔraa u pɔpuɔrbiemba-i
(Marke 6.7-13; Like 9.1-6)*

⁵ Yesuŋ hāa u *pɔpuɔrbiemba-i himma-i, wuɔ puɔr-ba aa naa waŋ baa-ba wuɔ: «Mi saa cira na kā *niɛraaŋ wulaa, mi saa bi cira na kā *Samari.

⁶ Kāaŋ *Isirahel-baamba yaa wulaa-i. Ba baala ŋaa tūlmba.

7 Da na hi terienḡu terienḡu, na waṅ baa nuᓄmba-i wuᓄ *Diilonḡ-bāanḡu piyaa tī.

8 Taa na sire jaamba-i baa bikuomba-i baa *wontuᓄrmba-i. Taa na donya *jīnabaa-ba-i nuᓄmba-na. Na daa ku fṣṅgūᓄ-i gbāṅgbāṅ, taa na bi ce na hā nuᓄmba-i gbāṅgbāṅ.

9 Da na'a na ta, molo baa biε gbeīṅa,

10 molo baa biε buᓄra, molo baa biε jonḡoruo naṅo a naara uṅ diyaa umaṅ, molo baa biε naatenni, molo baa bi biε būᓄle. Maacembilonḡ saaya baa u yerrenḡ kalaanḡu.

11 «Da na suur nelle maṅ nuᓄ-i, na taara hartiefεīṅo baa na fεε igēna. Da na da hartienḡo, na tīena baa u yaa-i a ji hi na tamma-i nelle fande-na.

12 Da na suur dumelle maṅ nuᓄ-i, na cira: <Tiyāanḡ dei!>

13 Da ba siε na har dumelle fande-na, Diilo yaṅ na jaaluṅḡu kāyā di taamba-i; ṅga da ba saa siε na har-bei, Diilo yaṅ ba tīε ba temma-i.

14 Da na kā terienḡu maṅ nuᓄ-i aa ba'a ba sa taara ba da na yufelle, na pir na nallu-i na ta aa naa yaṅ-ba.

15 Mi waṅ ninsoṅo-i baa-na: Bamaṅ da ba ce mafamma-i, Diilonḡ duᓄ ji tuᓄ yuu nuᓄmba-i yiinḡu maṅ nuᓄ-i, uṅ ka haa kumaṅ kutaamba-na, ku ka balanḡ yaṅ Sodᓄmutaamba kūṅḡu-i baa Gomᓄrtaamba kūṅḡu-i.»*

*Mulεma maṅ dii Diilonḡ-maacemma-na
(Marke 13.9-13; Like 21.12-19)*

* **10:15 Sodᓄmutaamba kūṅḡu-i baa Gomᓄrtaamba kūṅḡu-i:** Nieṅ Miwaanḡo jīnammanḡ-sebe-i-na (Genèse) 18-19.

16 «Na saa da, miŋ puɔraa-na dumandε-i, kuu dii ŋaa mi ciεŋ tũlmba ka dii-ba maamunaamba-na. Terieŋgu faŋgu-na, taa na suɔ na fεreŋ belma, aa na baa yaŋ ba da cālmuɔ haa-nei.

17 Yaan mi gboya-nei jina: Ba ka bi-na fāamaambaa-ba wulaa ka gεr-na. Ba ka muo-na *Diilonelhāalādūnni-na.

18 Ba ka kã baa-na fōŋgōtaamba wulaa, baa nel-lentaamba wulaa mei maama-na. Na ka hi-ba kusuoŋ-nu'i baa *niεraamba-i hiere a piye nan suɔnuŋ kumaŋ mei kūŋgu-na.

19 Da ba ji bel-na da ba ka yuu-na, baa na tie holle wuɔ na siε ka suɔ nan ka waŋ mamaŋ; yaan mafamma-i na hā Diilonɔ, u kaa pigāan-na baa-ma terduoŋgu faŋgu-na.

20 Ku saa ce ŋaa nelma famma-i namaa kusūnniŋ-maama'i kaa waa dε! Na To yaa kaa ce u *Yalle dii-ma na hōmmu-na na waŋ-ma.

21 «Banamba ka bel ba fεreŋ hāmba hā-ba wuɔ ba ko-ba, banamba ba fεreŋ mɔlbaa, banamba ba bisālmba, banamba bi sire pu baa ba bincuoŋmba-i aa ce ba bel-ba ko-ba.

22 Nuɔmba-i hiere ba ka bigāan-na mei maama-na. Nga umaŋ duɔ nyaar ka hi ku bālma-i, kutieŋo ka kor.

23 Da ba donya-nei nel daade-na, na gbar na kã daade-na. Mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: *Molon-Bieŋo ka bir jo ji da na saa hi *Isirahel nileiŋa-i hiere.

24 «Na saa da, *hāalābilonɔ sa maar u hāalātieŋo-i, aa maacembilonɔ sa bi maar u yuntieŋo-i.

25 Hāalābilonɔ jɔguɔŋ u ce u hāalātieŋo temma aa maacembilonɔ jɔguɔŋ u ce u yuntieŋo temma.

Da ba gbě dumellentienjo-i wuɔ *Belsebul† ba ka tuora u dumellen-baamba-i ka hi hie?»

Umaŋ saaya k̄aal̄amma
(Like 12.2-9)

²⁶ Yesuŋ waan mafamma-i wuɔ cira: «Terienju fanju-na, baa na ta na k̄aal̄a nuamba-i. Maman fuyaa hiere, ma ka hel.

²⁷ Da mi fuo wan manan baa-na, hilaan na muonu-mei na gbuo terni-i hiere.

²⁸ Baa na ta na k̄aal̄a baman gb̄aa ko-na aa ba sie gb̄aa ce bin̄k̄un̄gu na yaleiŋa-na. Umaŋ dii k̄aal̄amma, u yaa ŋaa Diilonjo-i; u yaa gb̄aa caa-na baa na yaleiŋa-i hiere.

²⁹ Tigāl̄amba h̄ai sully saa cor warbelle diei; a ne da na To duɔ saa h̄uu-ma, u diei sie gb̄aa par diire.

³⁰ Halle na yukuɔs̄inni man daani-i, Diilonjo k̄aan-ni hiere.

³¹ Terienju fanju-na, baa na ta na tie holle; na boyyaa tigāl̄amba-na titirre.

³² «Umaŋ duɔ yiera-mei nuamba yaan̄ga-na wuɔ mei wuonjo, muɔmi ka bi yiera-mei mi To man d̄orɔ-i-na u yaan̄ga-na wuɔ kutienjo-i mei bi wuonjo.

³³ Nga umaŋ duɔ ciina-mie nuamba yaan̄ga-na, muɔmi ka bi ciina kutienjo-i mi To man d̄orɔ-i-na u yaan̄ga-na.»

Yesu saa jo baa yaaf̄elle
(Like 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Baa na ta na ne wuɔ si mi juɔ baa yaaf̄elle hiema-na; mi saa jo baa yaaf̄elle, mi juɔ baa berru.

† 10:25 *Sitani yerre nande yaa *Belsebul. Nieŋ 12.24-28.

³⁵ Mi juɔ da mi ji gbo bɛpuɔmba-i baa ba tobaa-ba-i, aa gbo biemba-i baa ba nyubaa-ba-i, aa bi gbo caamba-i baa ba hũɔbaa-ba-i.

³⁶ Nan fɛrɛŋ dũŋ-baamba ka bigãaŋ-ni.‡

³⁷ «Uman duɔ dɔl u bĩncuɔmba-i yan muɔŋo-i, kutienɔ siɛ gbãa cu mi huon-nu. Uman duɔ bi dɔl u bisãlmba-i yan muɔŋo-i, kutienɔ siɛ gbãa cu mi huon-nu.

³⁸ Aa uman duɔ u sa siɛ muliɛma-i baa kuliingu-i, u siɛ gbãa cu mi huon-nu.

³⁹ Uman duɔ tuɔ kaal baa u yungu yon, kutienɔ ka kɔsuon u fɛrɛ. Nga uman duɔ tuɔ kɔsuon u fɛrɛ mei maama-na, u ka da cicɛlma man sa tɛŋ dede-i.»

Anfafamma pã ma tieno-i
(Marke 9.41)

⁴⁰ «Uman duɔ suɔ na belma, kutienɔ suyaa mei belma yaa-i. A ne da uman duɔ suɔ muɔmi belma, u suyaa mi pɔpuɔrtienɔ belma yaa-i.

⁴¹ Uman duɔ ne *Diilopɔpuɔrbilonɔ maacemma-i aa bel-o fafamma, Diilon uŋ ka pã u pɔpuɔrbilonɔ-i dumaa, u ka bi pã kutienɔ-i dumɛi. Uman duɔ bel nelviinɔ-i fafamma wuɔ nelviinɔ, Diilon ka pã kutienɔ-i a saa baa nelviinɔ-i.

⁴² Uman duɔ ne mi *hãalãbilonɔ-i baa u yor-numma-i aa hã-yo hũŋkolɔ-i yon u nyon, mi wan ninsonɔ-i baa-na, u siɛ naa u daluɔ-i Diilon wu-laa.»

‡ 10:36 Mise (Michée) 7.6

11

Nsãa-Batise puwraa ba jo Yesu wulaa (Like 7.18-23)

¹ Yesuŋ juo piiye ti baa u *hãalãbien cincienuo ba hãi baamba-i, wuɔ sire suur nileiŋa-na tuɔ wuɔra u wan Diilon-nelma-i.

² Nsãa wuɔ tɛ dii kaso-i-na aa naa nu *Kirsan ceŋ mamaŋ hiera. Wuɔ puɔr u hãalãbiemba-i wuɔ ba ka yuu-yo

³ kεε *Konkortieno maŋ saaya u jo, u yaa ufaŋo-i wei sisɔ uu dii huon-*nu*? Baa kã ka hi Yesu-i baa-ma.

⁴ Yesu wuɔ gbε-ba wuɔ: «Kãaŋ na ka tũnu Nsãa-i baa naŋ nuŋ mamaŋ baa naŋ dan mamaŋ:

⁵ Yiriemba yufienja puurii, murgubaa-ba wuɔ, *wontuɔrmba jarma taa-bei, tugbentaamba tũnni puurii, bikuomba siire aa sũntaamba nuɔ *Neldɔdɔlma.*

⁶ Uman gbeini-i da ni saa ji guɔl mi huonɔgu-na, kutieno yunɔgu dɔlaa.»

Nsãa-Batise sɔnni-i (Like 7.24-35)

⁷ Nsãa pɔpuɔrbiemban taa, Yesu wuɔ tuɔ taara u pigãaŋ nuɔmba-i Nsãa sɔnni-i. Wuɔ yuu-ba wuɔ: «Na kãa ka ne bige-i hienɔgu-na? Fafalmun sagallaŋ hienɔgu-i dumaa, na kãa ka ne ku yaa wei?

⁸ Namaa kãa ka ne bige-i? Na kãa ka ne uman diyaa bimbifafanni wei? Ma si bamaŋ diyaan bimbifafanni-i baa dii tiena fɔŋgɔtaamba dũnnin kε?

* **11:5** Nien Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 35.5-6; 61.1.

9 Nga namaa kãa ka ne bige-i? Ma sɪ na kãa ka ne *Diilopɔpuɔrbilonɔ'i kɛ? Aa naacolɔ faŋo-i, mi tũnu-nei: U maaraa Diilopɔpuɔrbilonɔ-i.

10 Ma nyegãaŋ Diilon-nelma-na wuɔ:

⟨*Mi ka puɔr mi pɔpuɔrbilonɔ wuɔya ta ŋ yaan-na*

ka cãa ŋ hũmelle-i†,

ba gbẽ Nsãa yaa-i.

11 Mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: *Nsãa-Batisei temma saa hi hoŋ yogo caaŋ-biemba-na. A ne da umaŋ si dii baa yuŋgu *Diilon-nelle-na, u maaraa Nsãa-i.

12 A doŋ dii Nsãa-Batisei bãaŋ-nu, ji hi baa nyuŋgo, nelbabalaamba ciinaana *Diilon-nellentesĩnni-i aa ta ba taara ba hũu u nelle-i ce-de ba diele.‡

13 Diilopɔpuɔrbiemba-i hiere ka hel baa *Moisi-i ba siire piiye Diilon-nellentesĩnni maama a ji hi Nsãa-Batisei bãaŋgu-i.

14 Na saaya na suɔ wuɔ baŋ waan *Eli maŋ maama-i wuɔ u ka jo, u yaa juɔ Nsãa-i.

15 Umaŋ duɔ u ka nu, u nu!»

16 Aa naa cira: «Mi gbãa saa fiefie ku nuɔmba-i baa haba-i? Mi gbãa saa-ba baa bisãlmba maŋ tĩenaana ponsanatigerreŋ. Banamba ta ba waŋ baa banamba-i wuɔ:

17 ⟨I hulii tulammu hã-na, na saa nyen.

I hãl kuliŋ-neini hã-na, na saa kaal.⟩

18 Nsãa juɔ, u sa dii dɪbelle u nuŋgu-na, u sa nyɔŋ kolma, na cira wuɔ *jina dii u yuŋgu-na.

19 *Molon-Bieŋ uŋ wuo aa tuɔ nyɔŋ, na sire ta na piiye wuɔ: ⟨Naacolɔ daa fuɔ bi yii baa niwuoni

† **11:10** Malaki (Malachie) 3.1 ‡ **11:12** Girekimma-na terien daaku gbãa bi nu nuŋ daama-i: Dii Nsãa-Batisei bãaŋ-nu ji hi baa nyuŋgo *Diilon-nelle kpakpaa di hũmelle-i di hiel-de. Aa nuɔmba gbãaŋ kpelle da ba suur-die.

yaa-i yon baa konyolle! Aa tiraa sire bel jïeru baa *nampohũutaamba baa nelbabalaamba.› Nga Diilonj-nelma fafaanġu da u maacemma'i nuɔ-i.»

Salma haraa niliŋa nanja-na
(Like 10.13-15)

²⁰ Yesuŋ cie gberε-weima bɔi niliŋa maŋ nuɔ-i, a taan baa sa hũu-ma nanna ba cilɔbabalaŋo-i. Yesu wuɔ donj tuɔ wan baa-ba wuɔ:

²¹ «Korasitaanj namaanġo-i, sũlma haraa-nei! Beti-sadataanj namaanġo-i, sũlma haraa-nei! Gberε maŋ cie namaa hɔlma-na, kuɔ uu naa ce Tiir nelle yaa nuɔ-i baa Sidɔ nelle-na, dii yiinaa baa naa kũnna cuonġu ba ferεŋ nuɔ aa dii buɔr ba jonġorbaa a pigãan wuɔ ba naana ba cilɔbabalaŋo-i!

²² Terienġu fanġu-na, mi tũnu-nei: Diilonj duɔ ji tuɔ yuu nuɔmba-i, uŋ ka haa kumaŋ nei, ku ka balan yanj Tiirtaamba kũŋgu-i baa Sidɔtaamba kũŋgu-i hiere.Š

²³ Kafarnamutaanj namaanġo-i, na daa niε sɪ na kaa da Diilonġo-i wei? Na tãal na ferε, na ta na kã dãamu-na. Gberε maŋ cie namaa nelle-na*, kuɔ uu naa ce Sodɔmu yaa nuɔ-i, nyunġo daayo-na, nelle fande naa waa yogo.†

²⁴ Terienġu fanġu-na, mi tũnu-nei, kumaŋ ka haa-nei gẽŋgeryiŋgu-na, Sodɔmu kũŋgu ka waa hãanġo.»
(Like 10.21-22)

Š **11:22** Kumaŋ haa Tiirtaamba-na baa Sidɔtaamba-na: Nienj Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 23.1-18; Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 26; Yowel sebe-i-na (Joël) 4.4-8; Amosi sebe-i-na (Amos) 1.9-10. * **11:23** Nienj 8.5-17; 9.1-8; na ka da gberε-weima namma. † **11:23 Sodɔmu:** Nienj u kũŋgu-i Miwaanġo jɪnammanj-sebe-i-na (Genèse) 19.24-28.

²⁵ Ku huonḡu-na, Yesu wuɔ cira: «Baba, nuɔnei Yuntien nuɔ dɔrɔ-i-na baa hɛma-na hiere. Nin fuyaa η huonḡa-i cɛcɛmuntaamba-na baa sebesuɔtaamba-na aa cɛr pigāan bisāmbiamba-i baa-ka, η jaaluḡu bɔi.

²⁶ Ninsonɔ, η cie η huonḡa yaa dumaanɔ-na, Baba.»

²⁷ Aa naa wan baa nuɔmba-i wuɔ: «Mi To birii weima-i hiere hā-mi. Da ma hel Tuonɔ-na, molo sa suɔ Bepolɔ-i, aa da ma bi hel Bepolɔ-na baa uḡ taaran u pigāan baman baa-yo, molo sa suɔ Tuonɔ-i.»

Fiisaanḡu dii Yesu huonḡu-na

²⁸ Yesuḡ waan mafamma-i, wuɔ cira: «Namaa naman tūyāa conḡorni ta ni ko-na, juon mi ji har-na na fiisa.

²⁹ Mi huonḡa sa don, aa mi sa tetɛḡ mi fɛɛ. Juon mi ji haa mi conḡoruonḡu-i hā-na na cu mi huon-nu ku yaa na ka da fiisaanḡu.

³⁰ Mi conḡoruonḡu si dii yonduo, mi tusālle dii fiɛfiɛfiɛ.»

12

Yitiɛnanḡu maama-i

(Marke 2.23-28; Like 6.1-5)

¹ Yibienḡa fanḡa-na, *yitiɛnanḡu nanḡu-na, Yesubaa-ba taa ba karnu sonni nanni-i ba cor. A ne da nyulmu waa u *hāalābiamba-na. Baa don ta ba kar bile-i ba wuo.

²*Farisiɛbaa-ba daa mafamma-i ce niɛ? Baa sire ta ba piiye baa Yesu-i wuɔ: «Ne η hāalābiamba-i, kumanḡ saa saaya ku ce yitiɛnanḡu-na ba ce ku yaa-i!»

³ Yesu wuɔ cira: «Nyulmu nanɔ bilaa *Davidi-i baa u nuɔmba-i wuɔ ce kumaŋ, ma sɪ na kalaan-ku ke?

⁴ Davidi suurii Diilon-dũngu-na a biɛ Diilon-buruo-i ba wuo baa u nuɔmba-i.* A ne da a saa baa miɛ Diilon-hũmelle-i, da kuɔ *Diilojigãntien nuɔ sɪ, ŋ siɛ gbãa wuo buruo faŋo-i.

⁵ Ma sɪ na bi kalaan *ãnjĩnamma-i ke? Wuɔ nelie saa saaya u ce maacemma yitĩenanɔgu-na, ŋga Diilojigãntaamba ce maacemma-i *Diilodubuɔ-i-na aa molo sa kãŋ-ku wuɔ cãlmuɔ.

⁶ A ne da bande-i-na, kuanɔgu dii kumaŋ maaraa Diilodubuɔ-i.

⁷ Diilonɔ ciera wuɔ: *Ƨaa na ce hujarre na-naa nuɔ ku yaa dɔlaan-minɔ ku yan na niikonni-i.†* Kuɔ na taa na suɔ nel daama yungu-i, naa naa saa ta na cãl nuɔmba-i na yun-nu.

⁸ A tiraa naara kufanɔgu-i: *Molon-Bieŋo yaa yitĩenanɔgu tieno-i.»

*Yesu siire nagãduɔla nanɔ
(Marke 3.1-6; Like 6.6-11)*

⁹ Yesuŋ juɔ piiye baa *Farisiebaa-ba-i tɪ, wuɔ ta kã *Diilonelhãalãdũngu-na.

¹⁰ Naacolɔ nanɔ waa ba hɔlma-na, u nanɔga diei naa minanɔ. Farisiebaa baa ta ba taara ãntãalãmma da ba haa Yesu-i-na, a ce dumaanɔ-na baa yuu-yo wuɔ: «A saa baa miɛ Diilon-hũmelle-i, ŋ gbãa sire jɛinɔ *yitĩenanɔgu-na wei?»

¹¹ Yesu wuɔ cira: «Namaanɔ-na, u maŋ duɔ waa baa tũmaanɔ diei yon u kũndũngu-na aa tũmaanɔ

* **12:4** Nieŋ Samiel sebɛdiefãŋo-na (1 Samuel) 21.2-7. † **12:7** Ose (Osée) 6.6

daayo par suur fuonj-nu yitienanngu-na, kutienjo ka yan-yo dii fuonngu-na wuɔ yitienanngu wei?

12 Nelbilonjo-i baa tumaanjo-i, hai boyaa? Terienngu fangu-na, anfafamma gbãa ce yitienanngu-na, weima si dii.»

13 Aa naa wan baa naacolj daayo-i wuɔ: «Fara nj nannga-i.» Naacolj wuɔ bi fara u nannga-i, kaa firnu kanannga temma-i.

14 Farisɛbaa baa pãnj hel ka ta ba da ba-naa Yesu kommanj-kũngu-na.

Yesu yaa Itienjo cãarãjo-i

15 Yesuj juɔ suɔ wuɔ ba taara ba ko-yo, wuɔ ta halanj terienngu-na. Nuɔnj baa kũl ba-naa ta ba nyaanu-yuɔ. Jaamba waa ba hɔlma-na. Wuɔ sire-bei hiere

16 aa naa wanj-ma kuola-mɛi baa-ba wuɔ ba baa yanj molo suɔ wuɔ u yaa siire-bei.

17 Diilonj un puɔraa *Isayi wanj mamanj, ma'i si daama-i wei? Isayi waanj-ma wuɔ:
«Diilonjo ciɛra wuɔ:

18 *Mi hielaa mi cãarãjo yaa daayo.*

U maama sa suɔ aa dɔlnu-miɛ.

U yaa fɛnj mi huɔngã-i.

*Mi ka hã-yo mi *Yalle-i.*

U yaa ka pigãanj nuɔmba-i nilɛinja-na hiere baa hũmeviile-i.

19 *U siɛ gãnj baa molonjo.*

U sa jo duɔ ji hohuola baa molonjo.

Molo siɛ nu u piye hũngbesenninj.

20 *U siɛ perienj terre manj kaanu ti,
aa u siɛ dɛnj dãamu manj kusiriiye ti.*

*U ka waa ma yaa nuɔ-i fuɔ nuɔmba-i nilɛinja-na hiere
ba ji hũu viisinni maama-i.*

21 *Nuamba-i hiere ba ka haa ba nanɣa-i yuɔ.*»‡

*Yesu hilaa baa u himma-i hie?
(Marke 3.22-30; Like 11.14-23)*

22 Ku huonɣu-na, baa ji jo baa bobo-yironɔ nanɔ-i Yesu wulaa. *Jinabaa-ba'i naa ciε-yo dumaanɔ-na. Yesu wuɔ puur u yufienɣa-i aa naa ce u tuɔ gbã u piye.

23 Kuɔ cu nuamba hɔmmu-i; baa ta ba yuu ba-naa wuɔ: «Ku biyaa ɲaa *Davidi hãayɛlɲo yaa-i?»

24 *Farisɛbaa-ban juɔ nu-ma, baa gbɛ-ku dumaa wuɔ: «Jina ba yuntienɔ-i *Belsebul§ yaa hãa naa-colɲ daayo-i himma-i u tuɔ donya jinabaa-ba-i.»

25 Yesu wuɔ suɔ baa-ba. Wuɔ gbɛ-ba wuɔ: «Da ɲ da neduɔlen-baan namaanɔ-i na sa gbo, yiingu dii baa yiingu na nelle ka muonu. Da na bi waa cɪngu-na sisɔ dumelle-na aa na sa taara na da na-naa, na dumelle ka muonu.

26 *Sitani duɔ tuɔ donya fuɔ fεɛɲ baamba-i, ma si kuu dii ɲaa u gãɲ baa u fεɛ ke? Dumaanɔ-na, u fɔɲgũɔ ce nie aa cɔ u wulaa?

27 Na gbɛ-ku dumaa wuɔ Belsebul yaa hãa muɔ himma-i mi ta mi donya jinabaa-ba-i, namaa nuamba fuɔ, hai moloɲo-i hãa bafamba-i himma-i ba ta ba donya-bei? Na saa da, namaa fεɛɲ baamba yaa ka karnu ciiruo-i.

28 Muɔ fuɔ, *Diilon-Yalle yaa hãa-mi himma-i mi ta mi donya jinabaa-ba-i. Ku yaa pigãan wuɔ *Diilon-bãangu paa-nei ti.

29 «Hai moloɲo-i gbãa suur u nabiɛɲ dũngu-na a biera u bimbinni-i hel baa-ni aa u nabiɛɲo yan-yo dumaa? Nga kutienɲ duɔ bel u nabiɛɲo-i vaa-yo

‡ 12:21 Isayi (Ésaïe) 42.1-4

§ 12:24 *Sitani yerre nande yaa *Belsebul.

igēna, u gbāa suur biɛra u bimbinni-i hiere ta baa-ni.

³⁰ «Umanj duɔ uu si dii baa-mi, kuu dii ŋaa kutienɔ bigāan-mi; aa umanj duɔ u sa tigiinj baa-mi, kuu dii ŋaa u pisállā.

³¹ «Mi tūnu-nei: Nelbiliembanj cāl Diilonɔ-i aa ta ba haa tuosinni manj yuɔ hiere, u gbāa ce jande bei aa yanj ma tī. Ŋga umanj duɔ tuora u *Yalle-i, jande cɛraa u ce-yuɔ hiɛma-na, jande cɛraa u ce-yuɔ dɔrɔ-i-na.

³² Umanj duɔ wanj āndababalaanɔ hā *Molon-Bienɔ-i, ma gbāa tī. Ŋga umanj duɔ piiye āndaparaanɔ hā Diilonj-Yalle-i, ma siɛ tī nyunɔgo, ma siɛ tī bisinuɔ.

³³ «Tibifafaanɔ yaa maanj biefɛfɛinɔ-i. Tibibabalaanɔ manj biebabaleinɔ. Ba suɔ tibiinɔgu-i ku bienɔ yaa nuɔ-i.

³⁴ Nelbabalaan namaa temma-i daana-i! Nanj balaan, nelfafamma ce niɛ aa hel na nunni-na? Nelienj nuɔ ŋ huɔŋganj yuu baa mamanj, ma yaa hilaan ŋ nunɔgu-na.

³⁵ Nelfɛfɛinɔ u ānfafamma hel u hɔfafanɔga'i nuɔ-i. Aa nelbabalaan u maacembabalamma hel u hɔbabalaanɔga'i nuɔ-i.

³⁶ Mi tūnu-nei: Gēŋgeryiinɔgu-na, bamanj waanj āndasɔsɔnni-i hiere, Diilonɔ ka gānj baa-ba.

³⁷ Diilonɔ ka ne nanj fɛɛɛnj nunj-āndaanɔgu yaa-i aa cira ŋ cālāa sisɔ ŋ saa cāl.»

*Nuɔmba ciɛra Yesu ce himma ba ne
(Marke 8.11-12; Like 11.29-32)*

³⁸ Yesunj juɔ piiye tī, *ānjɔnamma pigāataamba namba-i baa *Farisiɛbaa-ba namba cira: «Hāalātie, i taara ŋ ce himma i ne.»

39 Yesu wuɔ gbě-ba wuɔ: «Fiefie ku nuɔmba saa fa, ba jěnaamba sa ku! Ba gbíε-ku dumaa wuɔ mi ce himma ba ne. Bĩnkũngu sa ce dii hã-na. *Yonasiŋ cie mamaŋ, ma ka saanu baa-na.

40 Yonasiŋ cie yinni siei-i dumaa teterieŋo kusũngu-na*, *Molon-Bieŋo ka bi ce yinni siei-i dumei hĩema-na.

41 Ninivetaamba nuɔ Yonasi nuŋgu-i aa nanna ba cilɔbabalaŋo-i†, a ne da namaa hɔlma-na bande-i-na, moloŋo dii umaŋ maaraa Yonasi-i aa na yagar wuɔ na sie nu u nuŋgu-i! Diilon duɔ ji tuɔ yuu nuɔmba-i, Ninivetaamba ka cira na cãlãa cemma.

42 Gẽŋgeryiingu-na, Seba nellentieŋo‡ ka da nuŋgu fiefie ku nuɔŋ namaaŋo-na. Fuɔ siire termaan daaku-na a karnu nilieŋa-i hiere ji nu *Salomɔ nelma-i, a ne da namaa hɔlma-na bande-i-na, moloŋo dii umaŋ maaraa Salomɔ-i aa na yagar na sa nu u nuŋgu-i!»

Jina duɔ bir jo u sa fa

(Like 11.24-26)

43 Ku huonngu-na, Yesu wuɔ cira: «*Jina duɔ waa moloŋo-na aa ji hel, u kã ka tuɔ wuɔra u bĩŋ hieŋ-nu duɔ taara muntienammu.

44 Duɔ saa ka da, u cira: «Mi ka bir kã mi muntercɔlɔmmu-na.» Aa bi bir. Duɔ kã ka da bĩnkũngu si dii kutieŋo huonnga-na, aa u gbuu migãaŋ-ka da welewele aa tigiŋ-ka,

45 u bir ka bĩ u najinabaa niehãi, bamaŋ balaan yaŋ ufaŋo-i ba jo ji suur tiena-kei. Da ba suur tiena

* **12:40** Nieŋ Yonasi sebe-i-na (Jonas) 2.1. † **12:41** Yonasi (Jonas) 3.5-10 ‡ **12:42** Nellentieŋ daayo waa cicieŋo a saanu baa mamaŋ nyegãaŋ girekimma-na.

dumaanjo-na, ku migaan balan kutienjo-na a yan dielá-kungu-i. Mafamma temma yaa ka da fiɛfiɛ ku nuamba-i; ba saa fa.»

Yesu baamba juɔ da ba ji ne-yo
(Marke 3.31-35; Like 8.19-21)

⁴⁶ Yesu waa tuɔ piiye baa nuamba-i, u nyu wuɔ jo baa u hamba-i da ba ji ne-yo. Ban juɔ ji da u piiye, baa yiɛra gɔngɔn-nu.

⁴⁷ Naacoljo nan wuɔ da-ba aa naa piɛ wan baa Yesu-i wuɔ: «ŋ nyu-i baa ŋ hamba juɔ da ba ji ne-ni, baa dii yiɛra gɔngɔn-gu-na ta ba cie-ni.»

⁴⁸ Yesu wuɔ gbɛ naacoljo-i wuɔ: «Na suɔ mi nyu-i baa mi hamba-i wei?»

⁴⁹ Aa naa wuɔra pigaan u *haalabiemba-i baa u nanga aa cira: «Mi nyu-i baa mi hamba yaa daaba.

⁵⁰ Baman cien mi To man dorɔ-i-na u huɔnga-i, ba yaa mi hamba-i, ba yaa mi tɔbaa-ba-i, ba yaa mi nyubaa-ba-i.»

13

Fumanarɔjo nan maama
(Marke 4.1-9; Like 8.4-8)

¹ Yinduɔngu fangu-na, Yesu wuɔ sire hel kã ka tɛna dalanja nungu-na.

² Nuamba jo ji yu-yuɔ. Wuɔ bel nyugun beno nanjo-na tɛna aa nuamba waa bomborma-na.

³ Uɔ tɛnaana, wuɔ biɛ gbãɛini tuɔ nan baa-ba wuɔ: «Naacoljo nanjo kãa ka nan fuma u suɔngu-na.

⁴ Fuma nanjo kã ka diire hūmellen-huɔn-na, huriimba jo ji wuo ufanjo-i.

⁵ Unanjo kã ka diire tãmpellen-terien-nu. Hiema saa waa bɔi terien-gu-na; a ce u pa yan unanjo-i.

⁶ Uŋ paa, u kaasinni saa gbãa suur kã yaan-na. Bãanɣuŋ juo don ta ku jo, wuɔ kuol hiere kpɛmmu!

⁷ Unano kã ka diire hien-nu. Hienɣu tu suuye-yuɔ.

⁸ Uman diiriye suon-huɔŋga-na munterfafammu-na, u sire gbuu kpatalla: unano biena komuɔŋa da-a-ndii, unano biena komuɔŋa sa-a-siei, unano komuɔŋa baa cɪncielbaa.»

⁹ Yesuŋ waan mafamma-i wuɔ cira: «Uman duɔ u ka nu, u nu!»

*Kuman cie Yesu tuɔ nan gbãɛini-i
(Marke 4.10-12; Like 8.9-10)*

¹⁰ Yesuŋ juo nan ti, u *hãalãbiemba pie u caan-nu ka cira: «Itie, bige-i cie ŋ ta ŋ nan gbãɛini baa nuɔmba-i?»

¹¹ Yesu wuɔ cira: «Diilonɔ cie baa namaanɔ-i. U *nellentesinni maama man fuyaa, u pigãan namaanɔ-i baa-ma, a ne da banamba sa suɔ kuanɣu mei.

¹² Uman duɔ tuɔ suɔ yiɛŋgu, kuanɣu ka ta ku naara u sɔsuɔmunɣu-i; ŋga uman duɔ u sa suɔ biŋkũŋgu, cɛlle-kũŋgu man un suɔ-kun, ku ka kor-yuɔ.

¹³ Na saa da, kuman cie mi ta mi nan gbãɛini-i baa-ba, yufienɔ dii baa-ba, ŋga ba sa da baa-ya. Tũnni dii baa-ba, ŋga ba sa nu baa-ni. Ba sa suɔ nelman kãŋ yanɣa man nuɔ-i.

¹⁴ Diilonɔ un puɔraa *Isayi wan man, ma'i sɪ daama-i wei? Isayi waan-ma wuɔ: «Diilonɔ ciera wuɔ:

«Na ka ta na nu nelma-i,

ŋga na sie ta na suɔ ma yaanɣa-i.

Na ka ta na ne colcol, ŋga na sie ta na da biŋkũŋgu.

¹⁵ Hama-i nuɔ-i?

*Bande ku nuɔmba nyaayā ba fεrε cor;
ba suunu ba tūnni-i
aa suuye ba yufieŋa-i.*

Ba sa taara ba da bīŋkūŋgu.

Ba sa taara ba nu weiima.

*Ba sa bi taara ba suɔnu kunaŋgu aa jo mi wulaa mi
ji kor-ba.»*»*

¹⁶ Yesu wuɔ cira: «Namaa fuɔ, na yunni dɔlaa; na da baa na yufieŋa-i aa ta na nu baa na tūnni-i.

¹⁷ Mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: *Di-
ilopɔpuɔrbiemba bɔi baa nelviimba bɔi taa ba
taara ba da naŋ dan kumaŋ, aa nu naŋ nuŋ
mamaŋ, ŋga ba saa da ma diei, ba saa bi nu ma
diei.»

*Yesu firiinu fūmanarāŋo gbānalāaŋgu-i
(Marke 4.13-20; Like 8.11-15)*

¹⁸ Yesuŋ waŋ mafamma-i, wuɔ cira: «Karaan na
tūnni-i na nu fūmanarāŋo gbānalāaŋgu yuŋgu-i:

¹⁹ Nuɔmba naŋ hɔmmu dii ŋaa hūmellen-huɔŋga;
da ba nu *Diilon-bāaŋgu maama-i ba sa bel-ma
nammu hāi, ba yaŋ *Bigāarāŋo jo ji hiel-ma aa
yaŋ-ba.

²⁰ Banaŋ hɔmmu dii ŋaa tāmpellen-terienŋu; da
ba nu Diilon-nelma-i ma pāŋ dɔlnu-bei ba hūu-ma.

²¹ Ŋga ma sie gbāa naŋ kaasinni. A ce dumaŋo-
na weiŋ da ma da kutaamba-i, sisɔ da ba ta ba huol
ba yammu-i ma maama-na, ba har jina.

²² Banaŋ hɔmmu dii ŋaa hieŋ-terienŋu; da ba
nu Diilon-nelma-i ba yaŋ ānjɔguɔma-i baa gbein-
maama jo ji suuye-me; a ce ma sa da belle ba wulaa.

* **13:15** Isayi (Ésaïe) 6.9-10

23 A ne da banan hɔmmu dii ɲaa hiefafamma; da ba nu Diilon-nelma-i ba suɔ ma yungu-i aa wuɔ ma hūmelle-i diɲ saaya di wuɔ dumaa. Kufangu taamba yaa dii ɲaa fūma man gbuu sire kpatalla; unanɔ biena komuɔɲa da-a-ndii, unanɔ biena komuɔɲa sa-a-siei, unanɔ komuɔɲa baa cɪncielbaa.»

Suontienɔ nanɔ baa u bigāarāɲo

24 Yesu wuɔ tiraa nanɔ gbānalāangu nanɔ baa-ba wuɔ: «*Diilon-nellentesīnni dii ɲaa moloɲo man siire ka duu dɪmma u suonɲu-na aa jo ji tɪɛna.

25 Isuɔngu nanɔ-na, u bigāarāɲo nanɔ yan nuɔmba duɔfūɲ aa sire ka nanɔ hɛbienɔ dɪmma hɔlma-na.

26 Dɪmman juɔ ta ma hoɲ huɔngu-na, suontienɔ maacembiemba da hɪɛɲ daaku-i.

27 Ba jo ji ta ba yuu suontienɔ-i wuɔ: ⟨Yuntie, ma sɪ ɲ duu dɪmma'i ma kula suonɲu-na kɛ, hɪɛngu maama niɛ?⟩

28 «Suontienɔ gbɛ-ba wuɔ: ⟨Unanɔ sɪ, mi bigāarāɲo nanɔ'i cie mafamma-i.⟩

«Maacembiemba cira: ⟨I kã ka for-ku nanna wei?⟩

29 «Suontienɔ gbɛ-ba wuɔ: ⟨Yaan-kunɲ, baa na for-ku; da na'a na for-ku, na ka for baa dɪmma namma.

30 Yaan ni vāa hiere. Diɲ da ma ji hi karma, mi ka ce ba for ku yaa igɛna a tigiin-ku caa-ku aa suɔ kar mi dɪmma-i dii-ma inɔɲgɔ-na hã-mi.⟩»

*Diilon-nellentesīnni dii ɲaa mutardi-belle
(Marke 4.30-32; Like 13.18-19)*

31 Ku huonḡu-na, Yesu wuɔ tiraa nan ḡbānalānḡu nanḡu baa-ba wuɔ: «*Diilonḡ-nellentesīnni dii ḡaa mutardi-belle manḡ banḡ duude.

32 Mutardi-belle yaa yuraanu yanḡ hiere, ḡga da di pa, di sire maar niifielu-i hiere a ce tibiinḡu huriimba ta ba jo ba se kamma kuɔ.»

Diilonḡ-nellentesīnni dii ḡaa konsiini

33 Aa naa tiraa cira: «*Diilonḡ-nellentesīnni dii ḡaa konsiini. Da ba par-ni ba nakoluonḡ-nu a du burjūmmu-i kolloyufienḡa siei baa-ni, ni sire-muɔ hiere.»

*Kumanḡ ciɛ Yesu tuɔ nanḡ ḡbānɛini-i?
(Marke 4.33-34)*

34 Yesu waanḡ nel daama-i hiere baa nuɔmba-i ḡbānɛininḡ; duɔ puur duɔ piiye ḡbānalānḡu, a puur duɔ piiye ḡbānalānḡu.

35 *Diilopɔpuɔrbilonḡ unḡ waanḡ mamananḡ ma'i sī daama-i wɛi? Diilopɔpuɔrbilonḡo waanḡ-ma wuɔ: «Diilonḡo ciɛra wuɔ:

«*Mi ji ta mi piiye baa-ba ḡbānɛininḡ.
Mamanḡ naa fuo dii miwaanḡo domma-na,
mi ka wanḡ-ma baa-ba.*»†

Yesu firnu suontienḡo-i baa u bigāarānḡo-i ba ḡbānalānḡu-i

36 Yesunḡ juɔ piiye tī, wuɔ yanḡ nuɔmba-i aa naa ta kūnḡ. U *hāalābiemba kā u wulaa ka cira: «Ninḡ naanḡ ḡbānalānḡu manḡ wuɔ suontienḡo nanḡo duu ḡḡmma aa u bigāarānḡo kā ka nanḡ hɛbienḡa ḡḡmma

† 13:35 ḡbeliemanḡ-nalānḡu (Psaume) 78.2

hɔlma-na, ŋ sa firnu-kuɔ baa-ye i suɔ ku yuŋgu-i wei?»

³⁷ Yesu wuɔ cira: «*Molon-Bieŋo yaa suontieŋo-i; u yaa duu dimma-i.

³⁸ U suonŋu yaa miwaanjo-i. Dimma yaa baman cuu Diilonjo huon-nu aa hɛbienja yaa baman cuu *Bigaarãŋo huon-nu.

³⁹ Suontieŋo bigaarãŋo yaa *Sitãni-i. U yaa kãa ka nan hɛbienja-i dimma hɔlma-na. Dikara-huonŋu yaa miwaanjo timman-huonŋu-i aa dikartaamba yaa *dɔrpɔpuɔrbiemba-i.

⁴⁰ Ban kaal hieŋgu-i ba caa-ku dumaa, miwaanjo timma-na, ku ka waa dumɛi.

⁴¹ Yiinŋu fanŋu-na, Molon-Bieŋo ka ce u dɔrpɔpuɔrbiemba jo ji bel baman guɔlaan nuɔmba gbeini-i baa baman cieŋ ambabalma-i hiere a hiel-ba u nelle-na

⁴² ka caa-ba dãnɔgbɔguonŋu-na. Kaaluŋgu sie ji waa dei.

⁴³ Nga baman wuɔyaan Diilon-humelle-i, ba ka waa huonŋu fanŋu-na ba To nelle-na ta ba gbu ba caa ŋaa bãansɛniɛŋgu. Uman duɔ u ka nu, u nu!»

Diilon-nellentesinni dii ŋaa sɛnɛ

⁴⁴ «*Diilon-nellentesinni dii ŋaa sɛnɛ man fuyaa suonŋu nanŋu-na, naacolŋo nanjo kã ka paya-yuɔ. U huonŋa gbuu fɛ, u migãan fuo-yo aa kã ka suor u nagãŋ-niini-i hiere a jo ji sãa suonŋu fanŋu-i.»

Diilon-nellentesinni dii ŋaa niibilienŋu

⁴⁵ «*Diilon-nellentesinni tiraa ni ye ŋaa torgo-ceronjo man taaraayan niibilefafanni duɔ sãa.

⁴⁶ U juɔ da sukpekpellun-kũŋgu nanŋu-i, u kã ka suor u nagãŋ-niini-i hiere a sãa-ku.»

Diilon-nellentesinni dii ŋaa juoŋo

⁴⁷ «*Diilon-nellentesinni tiraa ni ye ŋaa tete-beljuoŋo. Da ba nan juoŋo-i, duo hi teterienjo teterienjo, u bel.

⁴⁸ Da ba fa-ba hel baa-ba hūmma-na, ba kā ka tiena fiel baafafaamba-i aa nanna baababal-aamba-i.

⁴⁹ Miwaanjo timma ka waa dumei: *Dorɔpɔuɔrbiemba ka jo ji fiel nelbabalaamba-i hiel-ba nelfafaamba-na

⁵⁰ ka dii-ba dāŋgbɔguoŋgu-na. Kaalunju sie ji waa dei.»

⁵¹ Yesuŋ waan mafamma-i, wuo yuu u *hāalābiemba-i wuo: «Min waan man, na nuo-ma hiere wei?»

Baa cira: «Ūu, i nuo-ma.»

⁵² Yesu wuo cira: «*Ānjinaamma pigāatienjo man duo hūu-ma hāalā Diilon-nellentesinni kūŋgu-i, uu dii ŋaa dumellentienjo man hielaan bimbiɛlenni-i baa niicolōnni-i u muntierammu-na u hā nuomba-i.»

Nasaretitaamba cinaana Yesu-i
(Marke 6.1-6; Like 4.16-30)

⁵³ Yesuŋ juo nan gbāɛini-i ti, wuo ta terienju fanju-na

⁵⁴ a kā ba nelle-na‡. Uŋ kāa, wuo kā ba *Diilonelhāalādūŋgu-na ka tuo wan Diilon-nelma-i baa-ba. Kuɔ cu ba hōmmu-i. Baa ta ba piye wuo: «Fuɔ kaa hel baa nelnul daade-i hie? U cie nie tuo gbā u ce hiŋ daama temma-i?

‡ 13:54 Ba nelle yaa Nasareti. Nieŋ Like 4.16.

55 Ma sí fānaŋo biēŋo yaa kε? Maari biēŋo'i sí wei? Fuo hāaŋo naŋo yaa baŋ biŋ-yoŋ Sake-i, unano-i Yosefu, unano-i Simo aa unano-i *Yuda.

56 U tūbaa-ba dii baa-ye tēnamma-na. Fuo kaa hel baa hiŋ daama-i hie?»

57 Kuŋ ciε dumaano-na, ba saa gbāa hūu Yesu nelma-i. Yesu wuo gbē-ba wuo: «Ba kāŋ *Diilopapuorbiloŋo-i terni-na hiere; ŋga u nellen-baamba-i baa u dūŋ-baamba sa kāŋ-yo.»

58 Baŋ'a ba saa hūu u nelma-i dumaano-na, u saa ce gbεε-weima boi terienġu-na.

14

Nsāa-Batisiŋ kuu kuliŋgu maŋ (Marke 6.14-29; Like 9.7-9)

1 Yibienja faŋa-na, fāamaano maŋ waa *Galile yungu-na, wuo nu ba piye Yesu maama-i. Ba taa ba bi-yo *Erōdi-Antipasi.

2 Wuo gbē u maacembiemba-i wuo: «Naacolŋ daayo-i mi suyaa miε *Nsāa-Batise yaa birii jo. U hilaa kuon-nelle-na jo, ku'i ciε u hi hiŋ daama temma-i.»

3 A ne da Erōdi fuo fεε yaa naa ciε ba bel Nsāa-i vaa-yo aa dii-yo kaso Erodiyadi maa-na. Erodiyadi faŋo waa u mōlō ciēŋo aa u hūu-yo mōlŋo wulaa. Ba taa ba bi mōlŋo-i Filipu.

4 Uŋ hūyāa-yo dumaano-na, Nsāa wuo waŋ-ma baa-yo wuo fuo uudiŋo sí.

5 Erōdi wuo tuo taara u ko-yo. Ŋga nuomba-i hiere baa naa suo wuo Nsāa waa *Diilopapuorbiloŋo. Erōdi duo ne terienġu faŋgu-i, korma da-yo baa nuomba-i.

⁶ Yiingu nanɔŋu-na, Erɔdi wuɔ ji tuɔ ce u homman-*yiingu* ponsaanɔŋu-i aa naa bɪ u jɛnaamba-i. Erodiyadi bilonɔ wuɔ nyɛŋ Erɔdi jɛnaamba yaanɔŋa-na ponsaanɔ daaku-na; kuɔ fɔnuŋ dɔlnu Erɔdi.

⁷ Wuɔ pã nunɔŋu baa bilonɔ-i wuɔ fuɔ baa Diilonɔ, kɛɛ un taaranɔ kumanɔ, u wan-ma, u ka hã-yo baa-ku.

⁸ Bilonɔ nyu wuɔ gbo-yo wuɔ u cira u taara Nsãa-Batisei yunɔŋu. Bilonɔ wuɔ bi cira: «Mi taara ŋ kar Nsãa-Batisei yunɔŋu-i a dii-ku tasaanɔ-na jo baa-ku ji hã-mi bande.»

⁹ Fãamaanɔ yaanɔ kaa pãŋ bir ka denɔ birma; ŋga u ka ce-ma niɛ? U yaa pãa nunɔŋu-i baa-yo nuɔmba-na. Wuɔ naa wuɔ cira: «Weiima sɪ.»

¹⁰ Aa naa puɔr ba kã ka kar Nsãa-Batisei yunɔŋu-i dii kaso-i-na

¹¹ a dii-ku tasaanɔ-na ji hã bilonɔ-i baa-ku. Bilonɔ wuɔ hũu-ku hã nyunɔ-i baa-ku.

¹² Nsãa *hãalãbienɔ baa kã ka biɛ u bomborre-i ka fuure-diɛ aa naa kã ka tũnu Yesu-i baa-ma.

Yesu hãa nelpɔŋgu nanɔŋu wuo ye

(Marke 6.30-44; Like 9.10-17; Nsãa 6.1-14)

¹³ Yesunɔ nuɔ nel daama-i, wuɔ biɛ benɔ ta tuɔ kã u denɔ. Nuɔŋ baa yagar nu-ma aa naa hel nilɛiŋa-na a bella nuoraanɔŋu nunɔŋu-i ta ba nyaanu-yuɔ.

¹⁴ Unɔ kaa hi, wuɔ huɔl, wuɔ u ne da nelpɔŋgu nanɔŋ temma u yaanɔŋa-na. Ba hujarre gbuu bel-o. Wuɔ donɔ tuɔ sire jaamba manɔ waa baa-ba.

¹⁵ Bãanɔŋu juɔ hir huɔŋgu-na, u *hãalãbiemba piɛ kã u wulaa ka cira: «Bãanɔŋu tɪɛ tɪ, aa ii dii hɪɛŋ-nu, ŋ sa ce nuɔmba bɔrɔ kã nilɛiŋa manɔ kɔtɔnni-na ka taara niwuoni sãa wuo wei?»

16 Yesu wuɔ cira: «Yunḡu si dii ba da ba kã; namei saaya na hã-ba niwuoni-i ba wuo.»

17 U hãalãbienḡ baa cira: «*Buruo u ndii dii baa-ye bande-i-na yonḡ baa titiraamba hãi.»

18 Yesu wuɔ cira: «Juɔḡ baa-ni na ji hã-mi.»

19 Baa jo baa-ni, wuɔ ce nuɔmba tɛna hɛḡḡu-na, aa naa biɛ buruo u ndii daayo-i baa titiraamba hãi baanḡ daaba-i a ciir u yunḡu-i dɔrɔ-i-na a jaal Diilonḡo-i aa naa bũlnu buruo-i a hã u hãalãbiemba calnu-yuɔ hã nuɔmba-i.

20 Nuɔḡ baa wuo niɛ yar-ba. Baa gbura ni boini-i a dii segeyufienḡ cɪncieluo a hãi.

21 Bamanḡ naa waa, ba gbãa yu nuɔmba neifienḡa hãi nuɔsiba ndii temma. Caamba nunḡu sɪ baa bisãlmba-i.

Yesu wuɔyaa hũmma dɔrɔ

(Marke 6.45-52; Nsãa 6.16-21)

22 Banḡ bi wuyaa niwuoni-i, Yesu wuɔ guor u *hãalãbiemba biɛ beḡo-i ta u yaan-na ta ba karnu ba kã bomborre nande-na aa fuɔ wuɔ tɛna duɔ ce nuɔmba bɔrɔ kũḡ ba cɪnniḡ.

23 Nuɔmbanḡ juɔ bɔrɔ hiere, wuɔ kã ka nyugũḡ tãnunḡu-na tuɔ cãrã Diilonḡo-i. Bãanḡḡ fiɛ ji tɪ, wuɔ tɛna dii u da-u-diei tuɔ cãrã Diilonḡo-i.

24 A ne da huɔḡḡu fanḡu-na, u hãalãbiemba naa maa baa beḡo-i. Fafalmu nanḡ temma sire ta mu jãrã-bei. Hũḡ maa ta ma sagalla beḡo-i baa-ba.

25 Cicãnjãale-na, Yesu wuɔ sire a tuɔ wuɔ hũmma dɔrɔ-i-na u kã ba wulaa.

26 Banḡ juɔ'a ba ne da u wuɔ u jo hũmma dɔrɔ-i-na, ba huleiḡa gbuu pãḡ caar wuɔ sɪ isuɔtienḡo. Baa donḡ ta ba kaasɪḡ.

27 Yesu wuɔ cira: «Baa na tie holle, muɔmɛi!»

28 Pɛr wuɔ cira: «Itie, da kuɔ nuɔnei kelkel, ce mi wuɔ hūmma dɔrɔ-i-na kã η wulaa.»

29 Yesu wuɔ cira: «Jo!» Pɛr wuɔ hel beŋo-na tuɔ wuɔ hūmma dɔrɔ-i-na u jārã-yuɔ.

30 Uη juɔ jɔguɔη fafalmu maama-i, u holle pãŋ caar, wuɔ doη tuɔ nyierã hūmma-na. Uη nyierãŋ dumaŋo-na, wuɔ tuɔ kaasŋ wuɔ: «Itie, kor-mi o! Kor-mi!»

31 Yesu wuɔ fara u nanŋa-i a bel-o aa naa cira: «η saa haa η nanŋa-i miɛ ku haama ku'i cie. Bige-i cie η ce η hɔmmu-i mu hãi?»

32 Uη bilaa u nanŋa-i dumaŋo-na, baa kã ka suur beŋo-na, fafal muɔ bi pãŋ yiera.

33 Bamaŋ waa beŋo-na, baa jo ji dūuna Yesu yaanŋa-na aa naa cira: «Coima saa fa, nuɔnei Diilon-Bieη nuɔŋo-i kelkel!»

*Yesu siire jaamba Genesarɛti-i-na
(Marke 6.53-56)*

34 Fafalmuη yieraaya, Yesubaa baa perienŋ karnu kã Genesarɛti.

35 Genesarɛtitaambaŋ daa Yesu-i, baa suɔ-yo aa naa wuɔra tūnu ba-naa ka hel baa kɔtɔnniη-niɛiŋa-i hiere. Nuɔŋ baa hel jo baa ba jaamba-i hiere

36 ji ta ba cārã-yuɔ wuɔ u ce jande aa u yaŋ ba yiɛya u joŋgoruo tūŋgu yaa yoŋ. Ku waa umaŋ duɔ yiɛya u joŋgoruo tūŋgu-i, kutienjo pãŋ sire da yeryer.

15

*Bincuaŋ-hūmelle maama
(Marke 7.1-13)*

1 Ku huonḡu-na, *Farisiebaa-ba namba-i baa *ānjīnamma pigāataamba namba sire *Yerusalemu-i-na a kā Yesu wulaa

2 ka yuu-yo wuɔ: «Bige-i cie η *hāalābiemba sa wuɔ bīncuɔη-hūmelle-i? Da ba'a ba wuo nii-wuoni-i ba sa saara ba nammu-i?»

3 Yesu wuɔ cira: «Bige-i bi cie namaa na yan Diilonḡo uη waanḡo mamanḡo aa ta na ce na bīncuɔη-maama?

4 Diilonḡo ciera: *«Ta ηdii η bīncuɔmba nuḡu-i.»** Aa tiraa cira: *«Umanḡo duɔ wanḡo āndaparaanḡu hā u to-i sisɔ u nyu-i, kutienḡo saaya komma.»†*

5 Nga namaa birii cira wuɔ umanḡo duɔ wanḡo baa u bīncuɔη-i wuɔ: «Minḡo ηa naa da kumanḡo da mi kāyā-nie, mi pāa-ku hā Diilonḡo.» Kεε umanḡo duɔ ce mafamma-i aa u saa ji fenḡo da bīnkūḡu hā u bīncuɔη-i wεima sī.

6 Terienḡu fanḡu-na, na huraa Diilonḡo-nelma-i baa na bīncuɔη-maama.

7 Huhurmantaanḡo namaa temma-i daana-i; *Isayinḡo fii-na baa kumanḡo, na yuu-ku. Isayi waanḡo ma wuɔ: «Diilonḡo ciera wuɔ:

8 *«Nel daade taamba kāη-mi ba nuη-nu yonḡo.*

Mi maama si dii ba hɔmmu-na.

9 *Banḡo pigāanḡo nuɔmba-i hūmelle manḡo, bafamba diele.*

A ce dumaanḡo-na, yunḡu si dii ba Diilojaale-na.»‡»

Kumanḡo gbāa guɔla neliēḡo nuɔηo-i
(Marke 7.14-23)

* 15:4 Helmanḡo-sebe (Exode) 20.12; Anjīnammanḡo-sebe 5.16 † 15:4 Helmanḡo-sebe (Exode) 21.17 ‡ 15:9 Isayi (Ésaïe) 29.13

10 Yesuŋ piiye mafamma-i, wuɔ bɪ nuɔmba-i a ji cira: «Karaan na tũnni-i fafamma na nu mi nelma-i:

11 Kumaŋ suuriin neliɛŋ nuɔ ŋ nuŋgu-na, ku siɛ gbãa guɔla-niɛ Diilon-ɥumelle-na. Kumaŋ hilaan, ku yaa gbãa guɔla-niɛ.»

12 U *hãalãbiemba piɛ u caan-nu ka cira: «Ŋ saa suɔ wuɔ ŋ nelma jaan *Farisiɛbaa-ba-i wɛi?»

13 Yesu wuɔ cira: «Mi To maŋ dɔrɔ-i-na, un'a u saa sũ tibinni maŋ hiere, ni ka fuur halaŋ.

14 Yaan-baŋ, baa dii ŋaa yiriemba maŋ bilaa ba nayirien nammu. Na suyaa kerre yiron duɔ bel u nayiron nanɣa, ba ka par suur fuon-nu ba hãi-i-na hiere.»

15 Piɛr wuɔ cira: «Niŋ waŋ nelma maŋ daama-i i saa suɔ ma yaanɣa-i; firnu-mɛi baa-ye.»

16 Yesu wuɔ cira: «Bisãlmba'i namaanɔ-i yogo wɛi?

17 Namaa saa suɔ wuɔ kumaŋ suuriin neliɛŋ nuɔ ŋ nuŋgu-na ku kã ŋ kusũŋ-nu aa cor ka ce biniɛŋa wɛi?

18 A ne da neliɛŋ nuɔ niŋ waŋ mamaŋ ŋ nuŋgu-na, ma hel ŋ huɔŋga'i nuɔ-i; ma yaa gbãa guɔla-niɛ Diilon-ɥumelle-na.

19 Anjɔɔbabalamma hel neliɛŋ nuɔ ŋ huɔŋga'i nuɔ-i: Ŋ huɔŋga'i diyaan-niŋ nelkolle-na, *fuocesinni-na, biŋwosinni-na, cuosinni-na, coikarre-na, baa yebiɛnande-na.

20 Daama temma yaa guɔlaayan neliɛŋ nuɔŋo-i. Nga a wuo niiwuoni-i ŋ saa saara nammu-i, kufanɣu siɛ gbãa guɔla-niɛ.»

*Nerciɛŋo nanɔ haa u nanɣa Yesu-i-na
(Marke 7.24-30)*

21 Ku huonḡu-na, Yesu wuɔ ta terienḡu fanḡu-na a kã Fenisi mara nuɔ. §

22 A ne da nercienḡo* nanḡo waa terienḡu fanḡu-na. Yesuḡ kãa, cienḡ daa wuɔ cu u huonḡ-nu tuɔ fara u piye baa-yo wuɔ: «Itie, *Davidi hãayêlḡ nuɔ, jande ce hujarre-mie! *Jina nanḡo dii mi bilonḡo yunḡu-na, kuu si dii-yuɔ dei.»

23 Yesu saa seḡ sũnunḡu yuɔ. U *hãalãbiemba piẽ u caanḡ-nu ka cira: «Itie, ḡ sa bir cienḡ daayo-i i huonḡu-na wei? Ḣ saa da uḡ cenḡ ijieni-i u nyaanu-yie wei?»

24 Yesu wuɔ cira: «Diilonḡo puɔraa-mi *Isirahel-baamba yaa wulaa-i yonḡ, baa dii ḡaa tũlmba manḡ baala.»

25 Cienḡ daa wuɔ jo ji dũuna u yaanḡa-na aa naa cira: «Itie, jande suuye-mie!»

26 Yesu wuɔ cira: «Da ḡ bie bisãlmba niwuoni-i hã juoraamba baa-ni ku saa fa.»

27 Cienḡ wuɔ cira: «Itie, ḡ waanḡ ninsonḡo, ḡga ma sã juoronḡo tienḡ duɔ wuo niwuoni-i aa nimanḡ diire, juoronḡo wuo-ni ke?»

28 Uḡ waanḡ mafamma-i Yesu wuɔ cira: «Cienḡ nuɔ, ḡ haa ḡ nanḡa-i mie kelkel! Niḡ taaranḡ kumanḡ, Diilo ka hã-ni baa-ku.»

Terduonḡu fanḡu-na, bilonḡ wuɔ bi pãḡ da u fere.

Yesu siire jaamba bai

29 Yesu wuɔ ta terienḡu fanḡu-na a kã *Galile dalanḡa-na ka nyugũḡ tãnunḡu nanḡu-na tãena.

§ 15:21 Ku birii a saanu baa cerma; ni ma'i sã ma nyegãanḡ girekimma-na wuɔ «Tiir baa Sidõ mara». Nilẽinḡa fanḡa dii Fenisi huonḡ-na. * 15:22 Cienḡ daayo bĩncuɔmba taa ba hel Kanaa; ku kaalaaya girekimma-na. Ku pigãanḡ wuɔ ba saa waa *Yuifubaa.

³⁰ Nuɔŋ baa kũɔl ba-naa ta ba kã u wulaa baa ba jaamba-i: Cisɛduɔlbaa-ba waa, yiriemba waa, murgubaa-ba waa, bobobaa-ba waa a naara jaamba namba. Ba saa waa dɛi. Umanɔ duɔ jo baa u wuɔŋɔ, u jo ji jina-yuɔ Yesu caanɔŋu-na. Yesu wuɔ sire-bei hiere kpɛmmu!

³¹ Bobobaa-ba piiye, murgubaa-ba siire ta ba wuɔ, cisɛduɔlbaa-ba wuɔ fafamma, yiriemba yu-fienɔ puurii. Kuɔ ce nuɔmba-i gbɛɛ. Baa ta ba gbɛliɛŋ *Isirahɛl-baamba Diilonɔ-i.

Nuɔmba neifienɔ hãi wuyaa buruo niehãi yar-ba (Marke 8.1-10)

³² Yesuŋ waa dalanɔŋa-na, yiingu nanɔŋu-na, wuɔ bɪ u *hãalãbiemba-i a tuɔ piiye baa-ba wuɔ: «Nuɔŋ daaba hujarre ko-mi; ba yinni siei yaa dɛ-i baa-mi ba saa da bɪŋkũŋgu wuo. Da mi ce ba ta baa nyulmu-i, ku kaa nuɔl-ba hũmelle-na.»

³³ U hãalãbiemba yuu-yo wuɔ: «I ka da nii-wuoni-i hie hɪɛŋ daaku-na die hã nelpũŋ daaku da ku wuo ye?»

³⁴ Yesu wuɔ yuu-ba wuɔ: «*Buruo u nie dii baa-na?»

Baa cira: «Buruo niehãi baa tetebiemba namba.»

³⁵ Yesu wuɔ gbɛ nuɔmba-i wuɔ ba tɪɛna hɪɛma-na

³⁶ aa naa biɛ buruo niehãi daayo-i baa tetebien daaba-i a jaal Diilonɔ-i aa naa bũlnu-nie hã u hãalãbiemba calnu-nie hã nuɔmba-i.

³⁷ Nuɔmba-i hiere baa wuo nie yar-ba. Baa gbura ni boini-i a dii segeyufien niehãi.

³⁸ Bamanɔ naa waa, ba gbãa yu nuɔmba neifienɔ hãi temma. Caamba nunɔŋu sɪ baa bisãlmba-i.

³⁹ Banɔ juɔ wuo tɪ, Yesu wuɔ ce ba bɔrɔ kũŋ ba cɪnniŋ aa fuɔ wuɔ kã ka biɛ beŋɔ tuɔ kã Magadã.

16

Yesu suɔraaya

(Marke 8.11-13; Like 12.54-56)

¹ Ku huonɔŋu-na, *Farisiɛbaa-ba namba-i baa *Sadusiɛbaa-ba namba siire kã Yesu wulaa wuɔ ba ka piiye cure-yuɔ. Baŋ kãa, baa cira: «Hãalãtie, ce himma namma i ne, mamaŋ pigãaŋ wuɔ ŋ juɔ Diilonɔ-jomma.»

² Yesu wuɔ cira: «Bãaŋ da ku ta ku suur huonɔŋu maŋ nuɔ-i, da na ne diilonɔ yaanga-i da-ka dãa, na cira: «Diilonɔ siɛ dãa, terienɔŋu ka fa.»

³ Aa da na sire cucuuyunɔŋu-na a da diilonɔ yaanga saa fa, na cira: «Diilonɔ ka dãa nyunɔŋo-i-na.» Na ciɛ niɛ ta na suɔ diilonɔ yammu-i na bɔrɔ-muɔ aa na sa suɔ mamaŋ ciɛŋ fiɛfiɛ-i-na ma yunɔŋu-i?

⁴ Fiɛfiɛ ku nuɔmba saa fa, ba jɛnaamba sa ku. Ba gbiɛ-ku dumaa wuɔ mi ce himma ba ne. Biŋkũŋu sa ce dii hã-na. *Yonasi maama ka saanu baa-na.»

Uŋ waan mafamma-i, wuɔ ta aa naa yaŋ-ba.

Yesu gbuɔya u hãalãbiemba-i

(Marke 8.14-21)

⁵ Yesubaa-baŋ taa terienɔŋu-na, baa kã ka biɛ beŋo ta ba karnu ba kã dalaŋga yiɛŋgu nanɔŋu-na. A ne da baŋ'a ba ta, ma saa tiɛnu u *hãalãbiemba biɛ *buruo.

⁶ Yesu wuɔ gbɛ-ba wuɔ: «Jande, bilaan na fɛrɛ *Farisiɛ ba siini-na baa *Sadusiɛ ba bi niini-na.»

⁷ U hãalãbien ba doŋ ta ba piiye ba-naa nuɔ wuɔ: «Iŋ'a i saa biɛ buruo ku'i ciɛ u tuɔ piiye dɛ-i-na.»

⁸ Yesu wuɔ suɔ baŋ waŋ mamaŋ. Wuɔ cira: «Na saa haa na nanɔŋa-i miɛ ku haama. Na bilaa-ma niɛ

aa cira nan'a na saa biε buruo ku'i ciε mi ta mi piiye dε-i-na?

⁹ Na saa suɔ ku yaan̄ga-i yogo wεi? Nan calaanu buruo u ndii man̄ hã nuɔmba neifien̄a hãi nuɔsiba ndii ba wuo u yar-ba,* u maama karaanu-nei wεi? Aa nan̄ biyaa segeyufien̄a man̄ ta ku yiin̄gu-na, a maama karaanu-nei wεi?

¹⁰ A naara buruo niehãi man̄ nan̄ calaanu-yuɔ hã nuɔmba neifien̄a hãi ba wuo u yar-ba,† mafamma karaanu-nei wεi? A tiraa naara segeyufien̄a man̄ nan̄ biyaa-ya ta kufan̄gu yiin̄gu-na a maama karaanu-nei wεi?

¹¹ Naa naa gbẽ na suɔ wuɔ min̄ ciεra na bel na fεrε Farisiε ba siini-na baa Sadusiε ba niini-na, mi sa wan̄ bur-maama!»

¹² Terien̄gu fan̄gu-na, u hãalãbiemba suɔ suɔ wuɔ u saa cira ba bel ba fεrε siiniñ-kerreñ, n̄ga wuɔ ba bel ba fεrε Farisiε ba nelma'i nuɔ-i baa Sadusiε ba maama-na.

Yesu s̄inni yaa hani-i?

(Marke 8.27-30; Like 9.18-21)

¹³ Yesubaa baa kãa kunan̄gu-i Sesare man̄ Filipu wuon̄o-na. Yesu wuɔ ka yuu u *hãalãbiemba-i wuɔ: «Nuɔñ ba'a hai moloño-i *Moloñ-Bieño-i?»

¹⁴ U hãalãbien̄ baa cira: «Banamba ciεra nuɔnei *Nsãa-Batise-i; banan̄ ba'a nuɔnei *Eli-i; banan̄ ba'a *Seremi; banan̄ ba'a *Diilopɔpuɔrbilon̄o nan̄ nuɔ.»

¹⁵ Yesu wuɔ cira: «Aa namaa fuɔ, na'a hai moloñ muɔmei?»

* **16:9** Niεñ 14.15-21. † **16:10** Niεñ 15.32-38.

16 Simo-Pier wuɔ cira: «Diilon ɔn pãa nuŋgu-i aa saan *Konkortieno man, u yaa nuɔno-i. Cicɛlmantieno Bieno yaa nuɔno-i.»

17 Yesu wuɔ cira: «Pier, Nsãa biɛn nuɔ, nan yunɔu dɔlaa, nin waan maman daama-i nan kusun-maama si, mi To man dɔrɔ-i-na, u yaa diyaa-ma n nuŋgu-na.»

18 Aa naa cira: «Pier, n yerre yunɔu yaa wuɔ tãmpɛlle. Mi tũnu-nie: Mi ka fu mi dũnggu-i tãmpɛlle fande yaa nuɔ-i. *Sitãni yufelle kuɔ, u sie gbãa ce-ku binɔkũnggu.»

19 Mi ka hã-ni *Diilon-nelle dienɔa-i: Da n ciina kuman hɛma-na bande-i-na, ba ka ciina ku binɔkũnggu-i dɔrɔ-i-na; da n bi sie kuman hɛma-na bande-i-na, ba ka bi sie ku binɔkũnggu-i dɔrɔ-i-na.»

20 Aa naa wan-ma kuola-mɛi baa-ba wuɔ ba baa yan ma hel wuɔ Diilon ɔn saan *Konkortieno man u yaa ufanɔ-i.

*Yesu kaal u mulɛma-i baa u hãalabiemba-i
(Marke 8.31-9.1; Like 9.22-27)*

21 A don huɔnggu fanɔu-na, Yesu wuɔ don tuɔ piiye u pigãan u *hãalabiemba-i wuɔ: «Da ku fie ce nie nie, fuɔ mi kã *Yerusalemu-i-na. Da mi kã, nelle binɔcumba-i baa *Diilojigãntaamba yuntaamba-i a naara *ãnjĩnamma pigãataamba ka ce-mi sũlma aa ko-mi. Nɔga da ba ko-mi, mi ka ce yinni hãi yon hɛma-na, siɛlin-yiinɔu-i, mi ka sire hel jo.»

22 Un waan mafamma-i, Pier wuɔ bi-yo ba kã ba den ka tuɔ wan baa-yo wuɔ: «Itie, baa ta n piiye dumaa, ku saa fa. Diilo baa jo baa-ma, Diilo sie hũu-ma ma ce.»

23 Yesu wuɔ ne-yo da fie aa naa cira: «*Sitãni, kã n halan mi caan-nu! N taara n guɔl mi gbeini-i wuɔ

niε? N̄ kusūŋ-maama-i Diilonŋ-maama s̄i, nelbilien-maama.»

²⁴ Ku huonŋu-na, Yesu wuɔ gbē u hāalābiemba-i wuɔ: «Uman̄ duɔ tuɔ taara u cu mi huonŋ-nu, kutienŋo saaya u c̄ina u fεrε, aa u bi saaya u siε mul̄εma-i baa kuliinŋu-i.

²⁵ Uman̄ duɔ tuɔ kaal baa u yunŋu yon, kutienŋo ka k̄osuon̄ u fεrε; ŋga uman̄ duɔ tuɔ k̄osuon̄ u fεrε m̄ei maama-na, kutienŋo ka da cic̄elma man̄ sa t̄ien̄ dede-i.

²⁶ N̄eliεŋ nuɔ da ŋ da ŋ yufien̄-niini-i hiere mi-waanŋo-na aa ka caa, yun̄ haku-i dii-kuɔ? N̄eliεŋ nuɔ ŋ gbāa s̄āa ŋ yunŋu-i baa bige-i Diilonŋo wulaa?

²⁷ *Molon-Biεŋo ka jo baa u To f̄onŋũɔ-i baa u *d̄or̄p̄or̄puɔr̄biemba-i. Duɔ jo, u ka p̄ā nuɔmba-i ba maacemma sully-i.

²⁸ Yaan̄ mi wan̄ ninsonŋo-i baa-na: Banamba dii na h̄olma-na bande-i-na, ba siε hi ku, ba ka da Molon-Biεŋo juɔ u f̄onŋɔtes̄inn̄in̄-jomma-i.»

17

Yesu birii u den̄ birma

(Marke 9.2-13; Like 9.28-36)

¹ Yesun̄ waan̄ mafamma-i, yinni niediei ku huonŋu-na, wuɔ ce fuɔ baa Pier̄ baa Sake a naara Sake h̄aanŋo-i Nsāa, ba k̄ā ba den̄ ka nyugūŋ t̄ānujaataama nanŋo-na.

² Ba'a ba ne da Yesu birii u den̄ birma: U yaan̄ga caa dumaa ka fεrεŋ nuɔ ŋaa b̄aanŋu, u jon̄gorbaa-ba bir baapiel̄mba ta ba caa da muimui.

³ Ba'a ba tiraa ne da *Moisi-i baa *Eli-i ba caraaya-bei ta ba pīye baa Yesu-i.

4 Píer wuɔ gbě Yesu-i wuɔ: «Itie, i jomma faa bande-i-na de! Da η siε, η yan mi ce gbuganni siεi: ku diei nan kũngu, ku diei Moisi kũngu, aa ku diei kũngu nanngu-i Eli kũngu.»

5 Nelma saa ji tí u nunngu-na, nyaasinni nanni jo ji cinnu-bei. Ba'a ba ne da, molo piiye ni huɔngana wuɔ: «Mi Biεno yaa daayo-i, u maama sa suɔ aa dɔlnu-miε. U yaa fiεη mi huɔngana-i. Taa na nu u nunngu-i!»

6 Moloη daa unη piiye, *hāalābiemba kũɔma pāη ta ma nyεη; baa dūuna hiere nisīη ba yunni-i hīema-na.

7 Yesu wuɔ piε a wuɔra haa u nannga-i bei aa naa cira: «Baa na kāalā; siireη!»

8 Ba ciiri ba yunni-i ku yaa nuɔ-i, a da Yesu yaa u diei yon.

9 Baη juɔ ta ba hiire tānunngu-na, Yesu wuɔ wanma kuola-mei baa-ba wuɔ *Moloη-Biεη duɔ saa sire hel kuomba hɔlma-na, ba baa wan nel daama-i baa moloηo.

10 U hāalābiεη baa cira: «Ma sí *ānjīnamma pigāataamba ciεra wuɔ Eli yaa saaya u bir jo igēna aa Diiloη unη pāa nunngu-i wuɔ u ka saan *Konkortieηo maη, u suɔ jo kε?»*

11 Yesu wuɔ cira: «Ba saa kar coima, Eli naa saaya u jo ji migāan weima-i hiere,

12 ηga mi tūnu-nei: Eli juɔ tí. Unη juɔ, ba saa suɔ wuɔ u yaa-i, ba ce ba bāangu-i yuɔ. Ba ka bi ce ba bāangu-i Moloη-Biεηo-na dumεi.»

13 Terieηgu fanngu-na, u hāalābiemba suɔ suɔ wuɔ u gbě *Nsāa-Batisei yaa dumaanηo-na.

* **17:10** Malaki (Malachie) 3.23

*Yesu duɔnya jina naacombiloŋo nanjo-na
(Marke 9.14-29; Like 9.37-43)*

¹⁴ Baŋ hiiriye tɔnɔngu-na ka hi nuɔmba teriɔngu-i, naacolŋo nan wuɔ piɛ ka dūuna Yesu yaaŋga-na aa naa cira:

¹⁵ «Itie, jande ce hujarre mi biɛŋo-na aa ŋ sire-yuɔ; kurmarɔŋo dii-yuɔ, ku si dii-yuɔ deɪ. Da ku sire-yuɔ de-i-na, kunie u cii suur dāamu-na, kunie u cii suur hūmma-na.

¹⁶ Mi juɔ baa-yo ŋ *hāalābiemba wulaa, ŋga u maama yaraa-ba.»

¹⁷ Yesu wuɔ cira: «Fieɪɪe ku nuɔŋ namaaŋo-i na sa hūu neliɛŋ maama, na saa fa! Na daa nie si mi ka tɛna baa-na gbula wei? Namaa ji hūu mei maama-i yaku-i?» Aa naa cira: «Juɔŋ baa naacombiloŋo-i bande.»

¹⁸ Baa jo baa naacombiloŋo-i. *Jina'i naa cie-yo dumaanjo-na. Yesu wuɔ nuola jina-i wuɔ u cor u hel naacombiloŋo-na. Jina wuɔ bi hel. Naacombilon wuɔ da u fɛɛɛ.

¹⁹ Jinaŋ hilaa, hāalābiemba piɛ ba kula a yuu Yesu-i wuɔ: «Bige-i cie mie i saa gbāa donya-yuɔ?»

²⁰ Yesu wuɔ cira: «Na saa haa na naŋga-i mie ku haama ku'i cie. Yaan mi wan ninsoŋo-i baa-na: Halle da na fie haa na niele-i mie yon, weima sie gbāa yar-na cemma: Na gbāa gbɛ tɔnuŋ daaku-i wuɔ ku sire kā dii daalei, aa ma bi ce.» [

²¹ Aa naa cira: «Jina daayo temma-i, da na saa dii sūngu aa cārā Diilonjo-i na sie gbāa donya-yuɔ.»]

*Yesu tirii u kuliŋgu maama-i
(Marke 9.30-32; Like 9.43-45)*

²² Yiinŋgu nanŋu-na, Yesu-i baa u *hāalābiemba waa ta ba wuɔra *Galile huɔŋga-na, Yesu wuɔ tuɔ

piiye baa-ba wuɔ: «Yiingu dii baa yiingu, ba ka bel *Molon-Bieno-i hã nuamba-i baa-yo

²³ ba ko-yo. Nga da ba ko-yo, u ka ce yinni hã yon hɛma-na, sielin-yiingu-i u ka sire hel jo.» U hãalãbiemba nuɔ mafamma-i ce nie? Baa gbuu pãñ vãa ba yammu-i.

Nampo kũngu

²⁴ Bañ kaa hi Kafarnamu-i, bamañ hũyãañ *Diilodubuɔ nampo-i, baa piɛ yuu Piɛr wuɔ: «Na hãalãtieno pã Diilodubuɔ nampo-i wɛi?»

²⁵ Piɛr wuɔ cira: «U sa pã-yo wuɔ bige-i ciɛ?»

Piɛrñ juɔ jo ji tuɔ suur, Yesu wuɔ siɛñ-yo cira: «Piɛr, nañ wulaa haba-i pãañ nampo-i ba hã fõngõtaamba-i hɛma-na bande-i-na? Ba bisãlmba'i pãañ-yon waa niɛraamba'i pãañ-yon?»

²⁶ Piɛr wuɔ cira: «Niɛraamba'i pãañ-yon.»

Yesu wuɔ cira: «Kuu dii ñaa ba bisãlmba nunḡu si dii nampo pãmma-na; dumɛi sɪ wɛi?»

²⁷ Nga, mi sa taara i guɔla Diilodubuɔ yaataamba hõmmu-i. Kã nuoraangu-na ñ ka dii halle. Da ñ ka bel teterieno mañ diɛlã-wuonjo-i, ñ gbaar u nunḡu-i, ñ ka da warbelle nande, ñ hiel-de ñ ka pã mɛi nampo-i baa nañ bi wuonjo-i hiere; di ka gbẽ.»

18

Hai moloño-i nelbuɔ-i Diilon-nelle-na?

(*Marke 9.33-37,42-48; Like 9.46-48; 17.1-2*)

¹ Huõngu fanḡu-na, Yesu *hãalãbien baa piɛ u caañ-nu ka cira: «Itie, hai nelbuɔ-i *Diilon-nelle-na?»

² Yesu wuɔ bɪ bisãmbilonjo naño a ji yiera-yuɔ ba hõlma-na

³ aa naa cira: «Yaaŋ mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Da ŋ da na saa bir ce bisāmbienŋ temma, na cεraa na suur Diilonŋ-nelle-na.

⁴ Umanŋ duo hiire u fεε a ce u fεε cεkūo bisāmbilonŋ daayo temma-i, kufanŋu tienŋo yaa nelbuo-i Diilonŋ-nelle-na.

⁵ Na saa da, umanŋ duo ne muoŋo-i aa bel bisāmbilonŋ daayo temma-i fafamma, kuu dii ŋaa u bilaa mεi fεε yaa-i.

⁶ «Bisāmbiamba manŋ haa ba nanŋa miε daaba-i hiere, umanŋ duo guol unanŋ gbeini bεi Diilonŋ-hūmelle-na, sūlma haraa kutienŋo-na! Kuo baa na to namelle u nuonŋu-na aa sε-yo dii-yo nuoraanŋ-nu u ciire, kuu naa buo-yuo.

⁷ «Sūlma haraa nelbiliemba-na; ba siε gbāa naa kuubabalaanŋu muncemmu-i, ŋga umanŋ duo dii u nanolŋo-i ku cemma-na, sūlma haraa kutienŋo-na.

⁸ «Da ŋ da ŋ nanŋa dii-ni kuubabalaanŋu cemma-na, siso ŋ gboluonŋu, kar-ku ŋ nanna dii daalei. Da ŋ suur Diilonŋ-nelle-na ba nanŋa diei, siso baa gboluonŋu diei, ku boyyaa ba ka caa-ni baa ŋ nammu-i mu hāi-i-na, siso baa ŋ gbeini-i ni hāi-i-na.

⁹ «Da ŋ da ŋ yufelle dii-ni kuubabalaanŋu cemma-na, hiel-de ŋ fara ŋ nanna dii daalei! Da ŋ suur Diilonŋ-nelle-na baa yufelle diei, ku boyyaa ba ka caa-ni baa ŋ yufienŋa-i a hāi-i-na.»

*Diilonŋo sa siεya u bisalmba-i
(Like 15.3-7)*

¹⁰ Ku huonŋu-na, Yesu wuo cira: «Niεŋ, taa na kāŋ bisālŋ daaba-i hiere, baa na yanŋ u diei. Mi

tūnu-nei: *Dərpəpuərbiemba maŋ niɛyaŋ-bei, baa dii baa mi To-i dərɔ-i-na bāaŋgu-i baa isuŋgu-i. [

11 *Molon-Bieŋo juɔ duɔ ji taara bamaŋ baala a kor-ba.]»

12 Aa naa cira: «Namaa wulaa, tūlmba komuəŋa ndii da ba waa baa umaŋ, aa u diei balla-bei, kutieŋo sie yaŋ komuəŋa naa baa cīncieluo nennaa maŋ tiyāa ba ta ba wuora* aa kā ka taara u diei-wuon daayo-i wei?

13 Mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Duɔ ka da-yo, u huəŋga ka gbuu fē. A ne da komuəŋa naa baa cīncieluo nennaa maŋ tiyāa ba saa balla, bafamba kūŋgu saa gbāa fē u huəŋga-i fēŋ daama temma-i.

14 Ku yaa ŋaa na To maŋ dərɔ-i-na u kūŋgu-i; u sa taara u diei balla bisāmbien daaba-na.»

Nelmaŋ saaya ma ta ma fiɛnu dumaa

15 Ku huəŋgu-na, Yesu wuɔ cira: «ŋ natobiŋ duɔ cāl, kā u wulaa ŋ ka pigāaŋ-yo uŋ cālāa kusuəŋ-nu; na hā-na-hāi. Duɔ hūu-ma wuɔ u cālāa, na cor baa na horre-i.

16 Duɔ saa hūu-ma, ŋ yaŋ-yo aa ŋ taara nelduəŋo ŋ naara ŋ fεε, sisə nuɔmba hāi na kā u wulaa na ka fiɛnu-mei ŋaa Diilon-nelmaŋ waan-ma dumaa wuɔ: «*Siɛrtaamba hāi sisə ba siei da ba da nelma maŋ nuɔ-i, ma ka fiɛnu.*»†

17 Duɔ saa ka hūu bafamba maama-i, kā ŋ ka hi Diilon-dūŋ-baamba-i baa-ma. Duɔ saa nu Diilon-dūŋ-baamba nuŋgu-i, baa tiraa ŋ ta ŋ kāŋ-yo na

* **18:12** Ma nyegāaŋ girekimma-na wuɔ: «Kutieŋo sie yaŋ komuəŋa naa baa cīncieluo nennaa maŋ tiyāa dii tānuŋgu-na.» Bafamba hɛma-i hiere tānni. † **18:16** Anjnamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 19.15

horre-na; ta η kǎŋ-yo baa *nieraamba sisɔ η ta η kǎŋ-yo baa nelbabelaamba.‡

18 «Mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Da na cīina bīŋkūŋgu bīŋkūŋgu hīɛma-na bande-i-na, ba ka cīina-kuɔ dɔrɔ-i-na. Da na bi siɛ bīŋkūŋgu bīŋkūŋgu hīɛma-na bande-i-na, ba ka siɛ-ku dɔrɔ-i-na.

19 Aa mi tūnu-nei: Na hɔlma-na, bamaŋ da ba nunu ba-naa hīɛma-na bande-i-na aa cārā bīŋkūŋgu mi To-i dɔrɔ-i-na u wulaa, u ka hā-ba baa ku bīŋkūŋgu-i.

20 Na saa da, nuɔmba hāi sisɔ nuɔmba siɛi da ba tigiin ba-naa mɛi yerre-na, mi dii ba hɔlma-na.»

Diilonɔ taara i tiɛ ce jande i-naa nuɔ

21 Yesuŋ waan mafamma-i, Pier wuɔ piɛ yuu-yo wuɔ: «Itie, molon duɔ tuɔ cāl-mi aa mi ta mi waŋ ma ta ma tī, da ku ji hi niel hade-i mi saaya mi pɛ? Da ku ji hi niehāi wɛi?»

22 Yesu wuɔ cira: «Mi siɛ cira niehāi yoŋ dɛ! Nga mi ka cira da ku hi komuɔŋa siɛi baa cīncieluo a tir sɔmma niehāi.»

23 Aa naa cira: «Na saa da, *Diilonɔ-nellentesinni dii ŋaa nellentienɔ maŋ taaraayan duɔ yuu u cɛmiɛŋa-i u maacembiemba wulaa.

24 U ce ba ta ba bi-ba ba hā-yo u tuɔ yuu-ba. Ku juɔ hi unanɔ-i u cɛmelle waa gbɛgɛ-diele.§

25 U saa naa waa duɔ gbāa pā-de. Nellentienɔ cira: «Da ma waa dumaanɔ-na, suoraan-yoŋ baa

‡ 18:17 Ma nyegāan girekimma-na wuɔ: «... ta η kǎŋ-yo baa *nieraamba sisɔ *nampohūutaamba.» Bafamba taa ba kǎŋ nieraamba-i baa nampohūutaamba-i nelbabelaamba. Nien Anfirnumma-na. § 18:24 Cɛmelle maŋ waa-yuɔ di gbāa pā gonguonaamba neifienɔ ndii a ka hi bien cīncieluo a ndii a saa baa gbɛin nunɔŋ maŋ bīɛ girekimma-na.

u cieto-i baa u bisalmba-i a naara u nagān-niini-i hiere na suu u cēmelle-i.»

²⁶ «Naacolŋo kã ka dūuna nellentienŋo yaanŋa-na aa cira: «Jande, ne Diilonŋo-i aa ŋ fē ŋ huŋga-i, mi ka gbāŋ kpelle suu-de.»

²⁷ Uŋ piye dumaanŋo-na, u hujarre ko nellentienŋo-i, u cira u yaŋ u baa tiraa u pã bŋkūŋgu aa u sire u kã.

²⁸ «Maacembilonŋ daa u bi hilaa ku yaa nuŋ-i a suu baa u nabentienŋo nanŋo. Ba ce maacemma-i baa ba-naa. U cēmelle waa u nabentienŋo faŋo-na. Di saa bi waa boi.* U pāŋ nyŋ u nuhŋŋ-na aa cira: «Jo baa mi gbeŋa-i!»

²⁹ U nabentienŋo dūuna u yaanŋa-na aa cira: «Jande, ne Diilonŋo-i aa ŋ fē ŋ huŋga-i mi ka gbāŋ kpelle suu-de.»

³⁰ Naacolŋ wuŋ ma sa tŋ. Aa ce ba bel-o dii-yo kaso wuŋ duŋ saa suu cēmelle daade-i u sa da hel.

³¹ Ku saa dŋnu u nabaamba-i. Baa kã ka tūnu nellentienŋo-i baa-ma.

³² Nellentienŋ wuŋ ce ba bŋ u jo. Uŋ juŋ, nellentienŋ wuŋ cira: «Nelbabalanŋ nuŋ nanŋ temma-i daani-i, ma sŋ nanŋ cāarā-muŋ meŋ ce nanŋ yaŋ meŋ gbeŋa-i kŋ?»

³³ Ma miŋ cie hujarre-i nuŋ-na dumaa, nanŋ saa waa ŋ ce hujarre-i ŋ nabentienŋo-na dumei wei?»

³⁴ U huŋganŋ guŋlaaya baa-yo cor dumaanŋo-na, wuŋ pāŋ saanŋ-yo u ka tuŋ ce pŋrtomma duŋ suu u cēmelle-i.»

* **18:28** Girekimma-na ba ciera u cēmelle waa «*deniebaa komuŋa ndii». A ne da ba taa ba pã gonŋuonŋo-i denie dieŋ bādunŋu-na. A ce dumaanŋo-na caamba sieŋ baa yinni cŋnciel maacemmanŋ-sullu'i waa-yuŋ.

³⁵ Yesuŋ waan mafamma-i, wuɔ cira: «Namaa da na saa bi ta na ce hujarre na-naa nuɔ, mi To man dɔrɔ-i-na u bi ka ce-na dumɛi.»

19

Bige-i gbāa biɛna ɔnsorre-i? (Marke 10.1-12)

¹ Yesuŋ juɔ waŋ nel daama-i tɪ baa nuɔmba-i *Galile-i-na, wuɔ ta kā *Yude ka waa dii *Yurdɛ bomborma namma-na.

² Nuɔŋ baa sire kɔɔl ba-naa kā u wulaa baa ba jaamba-i. Wuɔ sire-bei hã-ba.

³ *Farisɛbaa-ba nan baa ta ba ne wuɔ sɪ ba ka gbāa piiye cure-yuɔ. Baa piɛ u caaŋ-nu a yuu-yo wuɔ: «A saa baa miɛ Diilon-ɥūmelle-i, da ku dɔl-nin ŋ gbāa nanna ŋ ciɛŋo-i wei?»

⁴ Yesu wuɔ cira: «Namaa saa kalaŋ maman nyɛgāaŋ Diilon-nelma-na wei? Ma sɪ ma waan Diilon-nelma-na wuɔ Diilon uŋ'a u jɪna miwaanjo-i *«u maa biɛŋo baa ciɛŋo»**

⁵ aa cira: *«A ce dumaanjo-na bibiɛŋo ka yan u bincuɔmba-i aa waa baa u ciɛŋo ba gbonu ce ku-uduɔŋgu.»†*

⁶ Da ba waa dumaanjo-na, ba sa tiraa kãŋ-ba nuɔmba hãi, ba kãŋ-ba ŋaa nelduɔŋo. Teriɛŋgu faŋgu-na, Diilon duɔ gbonu kuman, nelbilo saa saaya u bɔrɔ-kuɔ.»

⁷ Farisɛbaa baa yuu-yo wuɔ: «Man yeŋ du-maanjo-na, bige-i ciɛ *Moisi wuɔ uman duɔ nanna

* **19:4** Miwaanjo jɪnamman-sebe (Genèse) 1.27 † **19:5** Miwaanjo jɪnamman-sebe (Genèse) 2.24

u cieŋo-i u nyegēŋ sebe hã-yo a pigãaŋ wuɔ ba ãnsorre buɔra?»‡

⁸ Yesu wuɔ cira: «Diilonŋ uŋ taa u ma miwaanŋo-i u saa naa dii mafamma-i u huɔŋga-na, ŋga Moisi daa na tũnni sa nu, ku'i cie u hã-na hũmelle-i wuɔ na ta na nanna na caamba-i.

⁹ Ŋga mi tũnu-nei: Umanŋ cieŋo-i duɔ u sa ce beмба fuɔ aa u nanna-yuɔ aa jã unanŋo, kutienŋo saa wuɔ Diilonŋ-hũmelle; u cie *fuocesinni'i dumaanŋo-na.»

¹⁰ Uŋ waanŋ mafamma-i, u *hãalãbiemba cira: «Da kuɔ maa dii dumei, ba'a ŋ bie cieŋo-i tĩŋgu wei? Ŋ sa yanŋ aa tĩe serŋ nuɔ bɔlbɔl wei?»

¹¹ Yesu wuɔ cira: «Diilonŋ duɔ hã bamanŋ ku fõŋgũo-i ba'i gbãa hũu nel daama-i, da ma'i sĩ nuɔmba-i hiere ba maahũuma sĩ.

¹² Na saa da, banamba huɔŋ baa ba sersinni-i, banamba nelbiliemba'i diyaa-ba niε, banamba Diilonŋ-maama'i diyaa-ba niε. Umanŋ duɔ u ka gbãa hũu-ma u hũu-ma.»

*Yesu cãarã Diilonŋo-i hã bisãmbiembra namba
(Marke 10.13-16; Like 18.15-17)*

¹³ Ku huonŋu-na, baa jo baa bisãmbiembra namba-i Yesu wulaa wuɔ ji haa u nammu-i bei aa cãrã Diilonŋo-i hã-ba. *Hãalãbienŋ baa sire ta ba nuola bamanŋ juɔ baa-ba.

¹⁴ Yesu wuɔ cira: «Yaanŋ bisãlmba ta ba jo mi wulaa, baa na ta na cie-ba. Na saa da, bamanŋ dii bafamba temma-i, *Diilonŋ-nelle dii bafamba diele.»

¹⁵ Aa naa haa u nammu-i bei aa cãrã Diilonŋo-i hã-ba. Uŋ cie mafamma-i, wuɔ ta halanŋ terienŋu-na.

‡ 19:7 Anjĩnamma tiyemanŋ-sebe 24.1

Weiŋo naŋ maama
(*Marke 10.17-31; Like 18.18-30*)

¹⁶ Baŋ taa dumaanjo-na, naacolŋo naŋ wuɔ piɛ tuɔ yuu Yesu-i wuɔ: «Hāalātie, mi saaya mi ce ānfafaŋ hama-i da mi gbāa da cicēlma maŋ sa tŋeŋ dede-i?»

¹⁷ Yesu wuɔ cira: «Bige-i cie ŋ ta ŋ yuu-mi baa ānfafammaŋ-maama? Nelduɔŋo diei dii umaŋ faa; u yaa Diilonjo-i. Da ŋ ta ŋ taara ŋ da cicēlma maŋ sa tŋeŋ dede-i, ŋ saaya ŋ ta ŋ wuɔ uŋ'a i tie wuɔ hūmienja maŋ.»

¹⁸ Naacolŋ wuɔ cira: «A yaa haya-i?»

Yesu wuɔ cira: «*Baa ko neliɛŋo, baa ce *fuocesɪnni, baa cuo, baa kar coima ŋ haa molo-na,*

¹⁹ *ta ŋ dii ŋ to-i baa ŋ nyu-i ba nunŋu-i, ta ŋ dɔl ŋ nanolŋo-i ŋaa niŋ dɔl ŋ fɛɛ duma.*»[§]

²⁰ Naacolŋ wuɔ cira: «Mafamma-i daama-i hiere mi cie-ma. Mi saaya mi tiraa ce hama-i naara?»

²¹ Yesu wuɔ cira: «Da ŋ ta ŋ taara ŋ gbuo-ma ma tuole-na hiere, kā ŋ ka suor ŋ nagāŋ-niini-i hiere aa ŋ cal gbeiŋa faŋa-i ŋ hā sūntamba baa-ya, ku yaa ŋ ka ce weiŋo nuɔ dɔrɔ-i-na; aa ŋ jo ŋ ji ta ŋ nyaanumiɛ.»

²² Naacolŋ daayo naa silaa waa weiŋo cor. Yesuŋ juɔ waŋ mafamma-i, wuɔ pāŋ vāa u yaanŋa-i aa naa ta.

²³ Yesu wuɔ tuɔ piiye baa u *hāalābiemba-i wuɔ: «Yaan mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Kumaŋ ka ce weiŋo duɔ gbāa suur *Diilon-nelle-na kuu dii kpelle.

§ 19:19 Helmaŋ-sebe (Exode) 20.12-16; Anjŋamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 5.16-20; Buolmaŋ-sebe (Lévitique) 19.18

24 Na suyaa wuɔ kumaŋ ka ce nyɔgɔmɛ duɔ gbãa cor misɛnɛ-fuonɔgu-na kuu dii kpelle dɛ! Nga mi tũnu-nei: Kumaŋ ka ce weinɔ duɔ gbãa suur Diilon-nelle-na, kufanɔgu dii kpelle yaŋ.»

25 Uŋ waan mafamma-i, u hãalãbiemba hɔŋ muɔ gbuu cu da kullu! Baa ta ba piye wuɔ: «Dumaanɔ-na, hai moloŋo-i ka gbãa suur Diilon-nelle-na?»

26 Yesu wuɔ ne-ba aa naa cira: «Nelbiliemba wu-laa ma siɛ gbãa ce, nɔga weima sa yar Diilonɔ-i.»

27 Terienɔgu fanɔgu-na, Pier wuɔ cira: «Itie, ne, miɛ man yaan i weima-i hiere aa tie nyaanu-niɛ i ka da bige-i kuɔ?»

28 Yesu wuɔ cira: «Yaan mi wan ninsoŋo-i baana: Bimbin da ni ji bir hiere niifelenni, *Moloŋ-Bienɔ ka tɛna u fɔŋgɔtesinni-na aa namaa naman nyaanun-miɛ cɔncieluo baa na hãi, na ka bi tɛna fɔŋgɔtesinni-na ta na fiɛlnu *Isirahel dũnni cɔncieluo ni hãi niini yun-maama-i.

29 Aa umaŋ duɔ ta aa yaŋ u dumelle-i, u hãmba-i, u mɔlbaa-ba-i, u tũɔbaa-ba-i, u to-i, u nyu-i, u bisãlmba-i, u sonni-i mei maama-na, un taa aa yaŋ nimaŋ, u ka da ni temma sɔmma komuɔŋa ndii. Aa u ka tiraa da cicɛlma man sa tɛŋ dede-i.

30 Na saa da, bamaŋ taa yaanɔga fiɛfiɛ-i-na, ba bɔi ka bir waa huon-nu, aa bamaŋ dii huonɔgu-na fiɛfiɛ-i-na, ba bɔi ka ta yaanɔga.»

20

Suontienɔ nanɔ baa u maacenciraamba

1 Ku huonɔgu-na, Yesu wuɔ cira: «*Diilon-bãanɔgu dii nãa suontienɔ man siire naar taara maacenciraamba ba da ba ka guona u suonɔgu-na.

² Uŋ daa maacenciraamba-i ba waŋ ma saa wuɔ u pã-ba *deniebaa-ba* da-ba-diei bãduɔŋgu-na aa ce ba kã suɔŋgu-na.

³ «Bãaŋguŋ juɔ boŋ, u kã nellen-huɔŋga-na ka tiraa da banamba wuɔra ba biŋ ba sa ce biŋkũŋgu.

⁴ U gbẽ-ba wuɔ: «Kãaŋ mi suɔŋgu-na, mi ka pã-na, mi siɛ du-na.»

⁵ Bafaŋ baa bi ta kã.

«Bãaŋguŋ juɔ huol, u tiraa hel da banamba-i, u tiraa ce bafamba kã. Bãtaruŋgu-na, maaduɔma.

⁶ U juɔ tiraa hel bãaŋ-yufellen kãŋ suurma huɔŋgu-na, a tiraa da banamba-i, u yuu-ba wuɔ: «Bige-i cie na tiena naŋ bãaŋgu-i na saa ce biŋkũŋgu?»

⁷ «Baa cira: «I saa da maacemma ku'i cie.»

«Suontien wuɔ gbẽ-ba wuɔ: «Da ma waa du-maana-na, kãaŋ mei suɔŋgu-na.»

⁸ «Bãaŋguŋ juɔ tĩ huɔŋgu-na, suontien wuɔ waŋ baa u suɔŋ-tayaana-i wuɔ: «Bĩ maacenciraamba-i ŋ pã-ba. N doŋ baa bamaŋ juɔ huɔŋgu'i nuɔ-i ŋ ka bãl baa diɛlã-baamba-i.»

⁹ Bamaŋ juɔ bãaŋguŋ kãŋ suurma-i huɔŋgu-na, ba bĩ bafamba jo, ji hã-ba deniebaa-ba da-ba-diei ba yunnin.

¹⁰ Kuŋ juɔ hi diɛlã-baamba-i, bafamba da niɛ sĩ ba ka da maar bamaŋ juɔ huɔŋgu-na; ba hã-ba kuuduɔŋgu yaa baa-ba; deniebaa-ba da-ba-diei.

¹¹ Baa sire ta ba waana baa suontien-o-i

¹² wuɔ: «Bamaŋ juɔ huɔŋgu-na ba saa da ce biŋkũŋgu aa bãaŋgu tĩ aa ŋ bel diilonɔ-o-i pã-ba ku-

* **20:2** Ba taa ba pã gɔŋguonaŋ-o-i denie diei bãduɔŋgu-na.

uduɔŋgu baa miɛ maŋ juɔ dii cucuuyun-nu, bāaŋgu ye-ye naŋ bāaŋgu!»

¹³ «Suontien wuɔ gbɛ unanɔ-i wuɔ: «Mi jɛ, mi saa du-ni. Ma sɪ i naa saa-ma wuɔ dānambāaŋgu-na mi pā-ni denie u diei kɛ?»

¹⁴ N gbeɪŋa'i si a nuŋgu-na wei? Biɛ-ya ŋ kā. Muɔmei ciɛra mi ka hā uman juɔ huonɔgu-na ku-uduɔŋgu baa uman juɔ yaanɔga-i, naŋ nuŋgu dii-kuɔ wei?»

¹⁵ Mei gbeɪŋa-i, mi baa ce kumanɔ dɔlaanu-miɛ baa-ya wei? Sisɔ min ciɛ ānfafamma-i ma'i jaa-ni?»»

¹⁶ Yesun waan mafamma-i wuɔ cira: «Na saa da, baman dii huonɔgu-na, ba ka ta yaanɔga, aa baman dii yaanɔga-na, ba bir tɛ huon-nu.»

*Yesu tiraa tir u kuliŋgu maama-i
(Marke 10.32-34; Like 18.31-34)*

¹⁷ Yesun juɔ biɛ hūmelle-i tuɔ kā *Yerusalɛmu-i-na, wuɔ bi u *hāalābien cɪncieluo ba hāi baamba-i ba den a waŋ baa-ba wuɔ:

¹⁸ «Na daa in kāŋ Yerusalɛmu-i-na kɛ. Diɛ kā, ba ka bel *Molon-Biɛŋo-i a hā *Diilojigāntaamba yun-taamba-i baa *ānjɪnamma pigāataamba-i baa-yo. Da ba hā-ba baa-yo, bafamba ka cira u saaya komma

¹⁹ aa bel-o hā *niɛraamba-i baa-yo ba nyɛ-yo sūlma aa muo-yo aa gbu-yo *daan-nu ko-yo. Nga da ba ko-yo, u ka ce yinni hāi yon hɛma-na aa siɛlin-yiŋgu-i u ka sire hel jo.»

*Nelbuɔ saaya u ce u fɛɛ maacembilonɔ
(Marke 10.35-45; Like 22.25-27)*

²⁰ Ku huonḡu-na, Sebede ciēḡ wuḡ piē Yesu caaḡ-nu baa u bepuḡba-i ba hāi-i-na† ka dūuna duḡ cārā.

²¹ Yesu wuḡ yuu-yo wuḡ: «ḡ taara bige-i?»

Wuḡ cira: «Mi taara da ḡ ji da ḡ nellentesīnni-i, ḡ yaḡ mi bepuḡḡ daaba-i ba hāi-i-na unanḡ tīena ḡ nadiēḡa-na unanḡ-i ḡ nanyuḡḡu-na.»

²² Yesu wuḡ cira: «Na saa suḡ nanḡ cārāḡ kumanḡ dē! Yaahuolo maḡ ka haa-miē, namaa ka siē u temma haa-nei wei?»

Bisālḡ daa baa cira: «Ūu, i ka siē u haa-yiē.»

²³ Yesu wuḡ cira: «Yaahuolo maḡ ka haa-miē, u ka haa-nei ninsoḡo, ḡga mēi siē gbāa pā nuḡḡu wuḡ melḡo'i ka tīena mi nadiēḡa-na aa melḡo'i ka tīena mi nanyuḡḡu-na. Mi To uḡ tigiḡḡ muntīenammu fammu-i tuḡ cie bamaḡ, ba yaa ka da-mu.»

²⁴ U *hāalābiēḡ cīnciel-baamba nambaḡ juḡ nu nel daama-i, ba hḡḡ muḡ pāḡ ḡuola baa ba hāi-baanḡ daaba-i.

²⁵ Yesu wuḡ bī-ba hiere a ji tuḡ piiye baa-ba wuḡ: «Na suyaa wuḡ fāamaambaa-ba ce hālmaḡḡu baa ba fāamaansīnni-i aa nelbōmbōmbaa-ba ta ba haa fōḡḡūo-i nuḡmba-na.

²⁶ ḡga ku saa saaya ku waa dumaanḡo-na namaa na wulaa. Umanḡ duḡ tuḡ taara u ce nelbuḡ-i na hālma-na, kutiēḡo saaya u ce u fere na maacem-bilonḡo,

²⁷ aa u maḡ duḡ tuḡ taara yaanḡa-i, u saaya u ce u fere na kōriēḡo.

²⁸ Na saa da, *Molon-Biēḡo juḡ jomma famma yaa-i hīema-na duḡ ji cāa nuḡmba-i, aa pā u fere

† **20:20** Sebede bepuḡḡ daaba-i ba gbē Sake baa Nsāa. Niēḡ 4.2.

duo sãa nuomba bõi yunni, u saa jo ba da ba ji cãa-yo.»

*Yesu puurii yiriemba nan yufienja
(Marke 10.46-52; Like 18.35-43)*

²⁹ Bañ siire Yeriko-i-na, nelpũngu nan temma cu Yesu huon-nu.

³⁰ Yiriemba namba waa t̃ena hũmelle tũngu-na, baa tũnu-bei wuõ Yesu yaa curaañ. Ba waa ba hãi. Baa pãñ don ta ba piye da gbagaga wuõ: «Itie, *Davidi hãayẽlñ nuõ, jande ce hujarre yie!»

³¹ Nuõñ baa ta ba nuola-bei wuõ ba budii. Baa migãañ ta ba kaaslñ ba naara wuõ: «Itie, Davidi hãayẽlñ nuõ, jande ce hujarre yie!»

³² Yesu wuõ yiera aa naa yuu-ba wuõ: «Na taara mi ce bige-i hã-na?»

³³ Baa cira: «Itie, i taara ñ puur i yufienja-i.»

³⁴ Bañ piye dumaanõ-na, ba hujarre ko Yesu-i, wuõ wuõra yieya ba yufienja-i. Terduõngu fangu-na, aa pãñ puur. Añ puurii dumaanõ-na, baa cu u huon-nu.

21

*Yesu suurma-i Yerusalemu-i-na
(Marke 11.1-11; Like 19.29-40; Nsãa 12.12-19)*

¹ Yesubaa-bañ kaa piẽ *Yerusalemu-i, a saanu baa Betifage-i, dii *Olivi-tibinni-tãnungu hõlmana, Yesu wuõ wañ baa u *hãalãbiemba hãi wuõ:

² «Kãañ nelle mañ i yaañga-na daade-i, na ka da ba vaa kakũnciẽño nanõ baa u bilõño. Na fir-ba na jo baa-ba.

³ Umañ duo yuu-na, na cira: «Itienõ'i puõraa-ye.» Da na wañ mafamma-i, ba ka yañ na ta baa-ba.»

4 *Diilopɔpuɔrbilonɔ ŋɔ waanɔ mamanɔ ma'i sa ciɛnɔ daama-i wɛi? Diilopɔpuɔrbilonɔ waanɔ-ma wuɔ:

5 «*Waanɔ baa *Sinyɔtaamba-i wuɔ:*

*Niɛn, na nellentienɔ'i juɔn daayo na wulaa,
uu dii hɛhinantienɔ.*

*U nyugɔan tɛna kakɔnyun-na, baa kakumbilon-na.»**

6 Hɛalɛbienɔ baa kɛ ku yaa nuɔ-i, ka bi da-ma nɔaa Yesuɔ waanɔ-ma dumaa.

7 Baa jo baa kakumuɔ-i baa u bilonɔ-i. Baɔ juɔ baa-ba, baa hiel ba jonɔgorbaa-ba-i haa ba honni-na aa Yesu wuɔ nyugun tɛna.

8 Nuɔmba manɔ waa hiere, baa bi hiel ba baamba-i ta ba fara-bei hɔmelle-na Yesu tuɔ wuɔ ba dɔrɔ. Banɔ baa kar fiɛlu ta ba jina.

9 Bamanɔ naa waa u yaanga-na baa u huonɔgu-na hiere, baa ta ba piiye da gbagaga wuɔ:

«*Davidi hɛayɛlnɔ temma si dii!

Itienɔ ŋɔ saanɔ umanɔ u jo, Diilo baa-yo!

Dɔrwuonɔ temma si dii!»†

10 Yesuɔ kɛa ka suur Yerusalemu-i-na, nelle-i hiere diɛ sire yiɛra di gbeiniɔ. Da ba cor kusuonɔ-nu, nuɔmba ta ba yuu wuɔ: «Hai molonɔ-i?»

11 Baa ta ba sie-ba wuɔ: «Yesu manɔ Diilopɔpuɔrbilonɔ yaa-i. U hilaa Nasareti, dii *Galile.»

*Yesu duɔnya torgociraamba-i Diilodubuɔ-i-na
(Marke 11.15-19; Like 19.45-48; Nsaa 2.13-22)*

* 21:5 Sakari (Zacharie) 9.9. Nellentienɔ manɔ duɔ nyugun kakumuɔ-i-na ku piganɔ wuɔ u hiiriye u fere. † 21:9 Gbeliemanɔ-nalɛanɔ (Psaume) 118.25-26

12 Yesuŋ kãa *Yerusalemu-i-na, wuɔ kã ka suur *Diilodubuɔ-i-na a donya niisuornintaamba-i baa niisãanintaamba-i hiere hiel-ba. Aa naa kã ka tiŋŋ gbeihortaamba taabalebaa-ba-i nanna, aa se bamaŋ suoraan nɔnsɔr ba huriimba-i ba titiɛŋa-i nanna.

13 Uŋ ciɛ mafamma-i, wuɔ cira: «Ma nyegãan Diilonŋ-nelma-na wuɔ: *«Ba ka ta ba bi mi dũŋgu-i Diilojaaldũŋgu»*‡, ma sɪnni niɛ namaa ce-ku cuo ba terienŋu?»

14 Yesuŋ suurii Diilodubuɔ-i-na, yiriemba namba-i baa cisɛduɔlbaa-ba namba kã u wulaa u ka sire-bei.

15 *Diilojigãntaamba yuntaamba-i baa *ãnjɪnamma pigãataambaŋ daa uŋ ceŋ gberɛ-weima-i, aa bisãlmba maŋ waa baa-yo ba ta ba piiye gbagaga Diilodubuɔ-i-na, ku saa dɔlnu-bei. Bisãlŋ daaba taa ba piiye wuɔ: «*Davidi hãayɛlŋo temma si dii.»

16 Diilojigãntaamba yuntaamba-i baa ãnjɪnamma pigãataaŋ baa ta ba piiye baa Yesu-i wuɔ: «ŋ nuɔ bisãlmbaŋ waŋ mamaŋ wei?»

Yesu wuɔ cira: «Mi nuɔ.» Aa naa cira: «Diilon-nelmaŋ piiye terienŋu maŋ nuɔ-i wuɔ: *«N ciɛ halle bisãlmba-i baa tontobaa-ba tuɔlnu nuɔnɛi»*§ namaa saa kalaŋ terienŋu faŋgu-i dede wei?»

17 Uŋ waan mafamma-i, wuɔ ta kã Betani aa naa yaŋ-ba. U kaa cɔ kusuɔŋ-nu'i.

*Yesu ciɛ yensãanŋu nanŋu kuol
(Marke 11.12-14,20-24)*

‡ 21:13 Isayi (Ésaïe) 56.7 § 21:16 Gbeliɛmaŋ-nalãanŋu (Psaume) 8.3

18 Ku cuo kaala-i-na, Yesu wuɔ sire cucuuyun̄gu-na tuɔ jo nellen̄-huɔŋga-na, a ne da nyulmu waa-yuɔ.

19 U juɔ hi hɔlma namma-i a da *yensãan̄gu nan̄gu-i hūmelle tūŋgu-na. Wuɔ piɛ kã ka da fiɛgbãŋgbãŋlãndu. Wuɔ gbẽ yensãan̄gu-i wuɔ: «Ma bãlãa nyun̄go, nan̄ cɛraa ŋ ji man̄ bien̄a!» Terduɔŋgu fan̄gu-na, yensãan̄gu pãŋ kuol.

20 Kuɔ cu u *hãalãbiemba hɔmmu-i. Baa ta ba yuu-yo wuɔ: «Itie, ku ciɛ ceŋ hama-i aa yensãan̄ daaku kuol hɔdɔmma dumandɛ-i-na?»

21 Yesu wuɔ cira: «Yaan̄ mi wan̄ ninsoŋo-i baa-na: Da na saa ce na hɔmmu-i mu hãi, aa haa na nan̄ga-i miɛ, min̄ ciɛ kuman̄ daaku-i na gbãa ce ku temma. Halle na gbãa gbẽ tãnuŋ daaku-i wuɔ: «Juur ŋ halan̄ bande-i-na ŋ ka suur nuoraan̄gu-na», ŋ da ma bi ciɛ.

22 Da na cãrã bĩŋkũŋgu bĩŋkũŋgu Diiloŋo wulaa, aa haa na nan̄ga-i yuɔ, na ka da ku bĩŋkũŋgu-i.»

*Hai hãa Yesu-i hūmelle-i u tuɔ ce u maacemma-i?
(Marke 11.27-33; Like 20.1-8)*

23 Yesuŋ juɔ ji hi, wuɔ suur *Diilodubuɔ-i-na don̄ tuɔ wan̄ Diiloŋ-nelma-i baa nuɔmba-i. *Diilo-jigãntaamba yuntaamba-i baa nelle bĩncuɔŋ baa piɛ yuu-yo wuɔ: «Niŋ ceŋ kuman̄ daaku-i, hai moloŋo-i hãa-ni hūmelle-i ŋ ta ŋ ce-ku?»

24 Yesu wuɔ cira: «Muɔmi ka bi yuu-na baa nelma diei. Da na siɛ-mi, mi ka pigãan̄-na uman̄ hãa-mi hūmelle-i.

25 Hai moloŋo-i puɔraa Nsãa jo ji tuɔ *batischen nuɔmba-i? Diiloŋo'i puɔraa-yo waa nelbiliemba'i puɔraa-yo?» Baa don̄ ta ba piiye ba-naa nuɔ wuɔ:

«Die cira Diilonjo'i puɔraa-yo, u ka cira: «Nanɔ suyaa-ma dumaanjo-na bige-i cie na saa hũu u nelma-i?»

²⁶ Die bi hɔr-ma cira: «Nelbiliemba'i puɔraa-yo», bamanɔ dii bande-i-na hiera ba suyaa wuɔ Nsãa waa *Diilopɔpuɔrbilonjo, ba sie yan-ye.»

²⁷ Baa naa baa cira: «I saa suɔ umanɔ puɔraa-yo.»

Yesu wuɔ cira: «Muɔmi sie bi pigãan-na umanɔ hãa-mi hũmelle-i mi ta mi ce kumanɔ daaku-i.»

Bepuɔmba hãi maama

²⁸ Ku huonɔngu-na Yesu wuɔ cira: «Niɛnɔ, naacolɔnjo nanɔ waa baa bepɔmba hãi. Yiinɔngu nanɔngu-na, wuɔ ji gbẽ mɔlɔnjo-i wuɔ: «Sire nɔ kã suonɔngu-na.»

²⁹ «Naacombilonɔ wuɔ: «Mi sie kã.» Aa ji jɔguɔn aa ta kã.

³⁰ «Tuonɔ wuɔ kã ka ce maaduɔma baa hãanjo-i. Hãanɔ wuɔ: «Baba, wɛima sɪ, mi ka kã». Aa u saa ji kã.»

³¹ Yesu wuɔ yuu-ba wuɔ: «Ba hãi-i-na, hai molonjo-i nuɔ tuonjo nunɔngu-i?»

Baa cira: «Dĩelã-wuonjo yaa-i.»

Yesu wuɔ cira: «Mi wanɔ ninsonjo-i baa-na: *Nampohũutaamba-i baa saasorbaa-ba ka suur yaanɔga nei *Diilon-nelle-na.

³² Na saa da, Nsãa juɔ ji pigãan-na hũmeviile-i na yagar na saa hũu u nelma-i, nɔga nampohũutaamba-i baa saasorbaa-ba hũyãa-ma. Mafamanɔ fiɛ ce na da-ma, ku saa jan-na na nanna na cilɔbabanjo-i aa hũu Nsãa nelma-i.»

Suontienjo nanɔ baa u maacemiemba

(Marke 12.1-12; Like 20.9-19)

³³ Ku huonɔngu-na, Yesu wuɔ cira: «Yaanɔ mi tiraa nanɔ gbãnalãanɔngu nanɔ baa-na: Naacolɔnjo nanɔ

diyaa *ερεσẽ-suonġu aa kalla-kuo. Uŋ kalaaya-kuo, u hiŋ fuonġu ba da ba ta ba kãmal ερεσẽ-i aa ce felge ba ta ba nyugũŋ ba niya suonġu-i. Uŋ cie mafamma-i, u bie maacenciraamba jina-kuo aa ta kã nelle.

³⁴ «ερεσẽŋ juo hi karma, u puor u maacembiemba siei maacenciraamba wulaa wuo ba ji hũu fuo yufelle-i ka hã-yo.

³⁵ Maacembiemban juo, maacenciraamba bel diilonġo-i a muo unanġo-i aa ko ba hãi-baamba-i. Ba naan unanġo-i baa tãmpẽlẽiŋa'i ko-yo.

³⁶ Suontienġo tiraa puor maacembiemba namba. Bafamba maaraa dielã-baamba-i. Ban juo, maacenciraamba tiraa ce-ba ŋaa ban cie dielã-baamba-i duma.

³⁷ Suontienġo naa u puor u bienġo yaa wuo u jo u ferε ba wulaa. U taa u ne wuo sã bepolŋ duo jo, ba ka kãŋ-yo.

³⁸ «Ban juo'a ba ne da bepolŋo-i, ba piiye baa banna wuo: «Ciiluwuotienġo yaa juoŋ daayo! Yaan i ko-yo aa ciilunġu ce miε kũŋgu!»

³⁹ Ba siire ku yaa nuo-i a bel naacombilonġo-i hel baa-yo suonġu-na ka ko-yo.»

⁴⁰ Yesu wuo cira: «Namaa wulaa, suontienġo duo jo, u ka ce maacenciraan daaba-i niε?»

⁴¹ Baa cira: «Kartaan daaba-i! Duo jo, u ka ko-ba hiere aa hã banamba baa suonġu-i. Bafamba ka ta ba hã-yo u yufelle-i ku huoŋ-nu.»

⁴² Yesu wuo cira: «Na saa kalan nel daama-i Diilonġo-nelma-na wei? Ma nyegãan wuo:
*«Dũmarãamban cinaana kpãŋkpara man,
 u yaa juo bella dũŋgu-i.
 Itienġo yaa wuo ma ce dumaanġo-na.*

*Miε fuɔ ku ciε nerma i wulaa.)**

⁴³ «Ku'i ciε mi ta mi tūnu-nei miε: Ba ka hūu *Diilon-nelle-i na wulaa a hā *niεraamba man nuɔn Diilonɔ nuŋgu-i baa-de. [

⁴⁴ Nga miŋ waan kpāŋkpara man maama-i, uman duɔ par diire nan u fεε yuɔ, u ka kara u fεε; duɔ bi par nan uman, u ka putienu kutienɔ-i.]»

⁴⁵ Yesun naan gbāneini man daani-i, *Diilojigāntaamba yuntaamba-i baa *Farisiεbaa baa pāŋ suɔ wuɔ u gbē ba yaa-i.

⁴⁶ Baa ta ba taara ba bel-o. Nga nuɔmba naa suɔ wuɔ *Diilopɔpuɔrbilonɔ, a ce dumaanɔ-na Diilojigāntaamba yuntaamba-i baa Farisiεbaa-ba taa ba kālā-bei.

22

*Nellentienɔ nanɔ baa u jēnaamba
(Like 14.15-24)*

¹ Yesu wuɔ cor baa u gbāneini-i wuɔ:

² «*Diilon-nellentesinni dii ŋaa nellentienɔ man jāan cienɔ duɔ hā u bienɔ aa bī nuɔmba bɔi.

³ Niiwuoniŋ-huɔŋgun juɔ hi, u puɔr u maacembiemba-i wuɔ ba ka wan baa nuɔmba jo. Maacembiemba kā, nuɔmba ka yagar wuɔ ba siε jo.

⁴ Nellentienɔ tiraa puɔr u maacembiemba namba ba wulaa wuɔ: «Kāan na ka wan baa-ba wuɔ mei ciεra mi hiyāa bɔi aa ko mi balyunni-i baa fombayaamba-i, kεε ba jo, niiwuoni biε tī.»

⁵ Pɔpuɔrbiemban kāa, nuɔmba saa gbuu suɔ dii wuɔ ba wan weiima, ba bɔrɔ hiere kā ba

* **21:42** Gbelieman-nalāanɔ (Psaume) 118.22-23

mujkãmmu: Banamba kã sonniŋ, banamba kã torguoŋ-nu.

⁶ Banamba bir waŋ aa bel nellentienjo maacembiemba-i muo-ba da dei aa ko-ba.

⁷ Nellentienjo huŋŋ kaa pãŋ guɔla. Wuɔ ce u sorosibaa-ba kã ka ko kutaamba-i aa caa ba nelle-i.

⁸ «Uŋ cie mafamma-i, wuɔ waŋ baa u maacembiemba-i wuɔ: «Niiwuoni bie ti, ŋga miŋ ŋa naa bi bamaŋ, ni saa naa waa bafamba niini.

⁹ Kãaŋ hũŋgbesenni-na, da na ka da nelienjo nelienjo, na ce u jo.»

¹⁰ Maacembiemba taa ku yaa nuɔ-i kã hũŋgbesenni-na ka bi nelbabalaamba-i baa nelfafaamba-i hiere ji dii nellentienjo dũngu yu.

¹¹ Nellentienjo suur wuɔ u ka ne-ba, kã ka da naacoljo naŋo diyaa joŋgorgbãŋgbãlãŋo tãena, a ne da ba hãa-ba joŋgorbaa ma yerreŋ.

¹² Wuɔ yuu-yo wuɔ: «Mi jiɛ, naŋ cie nie suur bande-i baa joŋgorgbãŋgbãlãŋo-i?» Naacoljo saa da weima waŋ.

¹³ Nellentienjo wuɔ waŋ baa u maacembiemba-i wuɔ: «Bilaŋ naacoljo daayo-i na vaa u nammu-i baa u gbeini-i aa na tetenjo-yo na nanna-yuɔ fuoreŋ dii kukulma-na. Duɔ tãe dii terienjo-na, kaaluŋgu sie gbuu waa dei.»»

¹⁴ Yesu wuɔ cira: «Na saa da, ba biɛ nuɔmba boi, ŋga baŋ fiɛlaa bamaŋ ba saa ciinu.»

Nampo saaya u pã hã jãmatigi-i wei?
(Marke 12.13-17; Like 20.20-26)

¹⁵ Yesuŋ piiye dumaŋo-na, *Farisiɛbaa baa kã ka da ba-naa baŋ ka ce dumaa cure-yuɔ bel-o fuɔ ferenjo nuŋ-ãndaanjo-na.

16 Baŋ juo nunu ba-naa ti, baa puor ba *hāalābiemba-i u wulaa baa *Erōdi baamba namba. Baa kā ka gbē-yo wuo: «Hāalātie, i suyaa wuo ŋ waŋ ninsoŋo yaa-i; ŋ gbu ŋ pigāaŋ nuomba-i baa Diilon-ḥūmelle yaa kelkel, ŋ sa kāalā nelieŋo baa ŋ ninsoŋo-i, ŋ sa bi ce cielu.»

17 Aa naa yuu-yo wuo: «A saa baa miε ḥūmelle-i, ku saaya i tie pā nampo-i i hā *Oromε ba *jāmatigi-i wei?»

18 Yesu wuo suo ba kusūŋ-maama-i; wuo cira: «Huhurmantaŋ namaa temma-i daana-i, na taara na cure muomei wei?

19 Naŋ pāŋ nampo-i baa warbieŋa maŋ, hāa-min di diei mi ne.» Baa hā-yo warbelle nande.

20-21 Wuo hūu-de ne aa naa yuu-ba wuo: «Ba cie hai yuŋgu-i warbel daade-na?»

Baa cira: «Ba cie Oromε ba jāmatigi yuŋgu.»

Wuo yuu-ba wuo: «Ba nyεgāaŋ hai yerre-i die?»

Baa cira: «Ba nyεgāaŋ Oromε ba jāmatigi yerre.»

Yesu wuo gbē-ba wuo: «Kumaŋ da ku waa jāmatigi kūŋgu-i, pāaŋ-kuŋ na hā jāmatigi-i baa-ku, aa kumaŋ da ku bi waa Diilon-kūŋgu-i na bi pā-ku na hā Diilon-o-i baa-ku.»

22 Nel daama cu ba ḥōmmu-i, baa naa baa ta aa naa yaŋ-yo.

Kuomba siremmaŋ-kūŋgu-i

(Marke 12.18-27; Like 20.27-40)

23 *Sadusiεbaa-ba wulaa kuomba siε sire. Yinduŋgu faŋgu-na, banamba piε Yesu-i a yuu-yo wuo:

24 «Hāalātie, *Moisi ciɛra wuɔ umañ duɔ saa da bilonjo baa u ciɛŋo-i aa ku, u hāaŋo saaya u biɛ ciɛŋo-i a honj bilonjo hā kulonjo-i.*

25 A ne da i hɔlma-na, naacombiemba namba waa niehāi ba nyu wulaa. Mɔlŋo sire jā ciɛŋo, u saa da bilonjo baa-yo aa ku. Umanj cuu-yo u biɛ ciɛŋo-i

26 u saa da bilonjo baa-yo. Siɛliŋ-wuonjo-i maaduɔma. Ba ciɛ dumɛi ka ku gbuo hiere niehāi-i-na molo saa ji da bilonjo baa ciɛŋ daayo-i.

27 Ku huonjgu-na, ciɛ fuɔ fɛrɛ u suɔ tuɔ nyaanu-bei.

28 Ba hieronjo-na, banj diyaa-yo ba ciɛŋo cor, kuonj da ba ji sire yinŋu manj nuɔ-i, u ka ce hai wuonjo-i?»

29 Yesu wuɔ cira: «Na piera! Na saa suɔ Diilonj-nelma-i, aa na saa bi suɔ u himma-i.

30 Na saa da, kuonj da ba ji sire, cadiile siɛ ji waa, ba ka waa ŋaa *dɔrɔpɔpuɔrbiemba.»

31 Aa naa cira: «Kumanj ŋaa kuomba siremmanj-kūŋgu-i, na saa kalanj Diilonj-nelma-i wei?

32 U ciɛra wuɔ: ‹*Abiramu Diilonjo yaa muɔŋo-i, *Isaki Diilonjo yaa muɔŋo-i, *Yakɔbu Diilonjo yaa muɔŋo-i.† Ku pigāanj wuɔ Diilonjo-i cicɛlmantaanj-wuonjo; bikuonj-wuonjo sɪ.»

33 Bamanj waa terienjgu-na nu nel daama-i maa gbuu suurnu-bei.

*Nelma manj dii yunju Diilonj-nelma-na
(Marke 12.28-34; Like 10.25-28)*

34 *Fariisɛbaa-banj juɔ nu-ma wuɔ Yesu piiye yar *Sadusɛbaa-ba-i, baa ne ba-naa kā u wulaa

* 22:24 Anjɪnamma tiyemmanj-sebɛ (Deutéronome) 25.5-6

† 22:32 Helmanj-sebɛ (Exode) 3.6

35 da ba ka piiye cure-yuɔ. *Anjɪnamma pigãatienjo nanjo waa ba hɔlma-na, wuɔ biɛ āndaangu-i wuɔ:

36 «Hãalãtie, Diilonɔ ũŋ'a i tie wuɔ hũmienja maŋ, hade-i yunɔu?»

37 Yesu wuɔ cira: «*Ny saaya ŋ dɔl Itienjo-i Diilonjo-i baa ŋ huŋga-i hiere, baa ŋ kusunɔgu-i hiere, baa ŋ anɔɔguɔma-i hiere.*»‡

38 Hũmelle fande yaa yunɔu aa tiraa maar anaŋa-i hiere.

39 Hãalɪŋ-diele maŋ nyaanu di-naa baa difande-i di yaa daade: «*Ny saaya ŋ dɔl ŋ nanoljo-i ŋaa niŋ dɔl ŋ fɛɛ duma.*»§

40 *Moisi hũmienja-i hiere a yunɔu dii hũmien daaya'i nuɔ-i a hãi-i-na baa *Diilopɔpuɔrbiemba nelma-i hiere.»

Konkortienjo bige-i baa Davidi-i?

(Marke 12.35-37; Like 20.41-44)

41 *Fariŋiebaa-baŋ tigiin ba-naa dumaanjo-na, Yesu wuɔ yuu-ba wuɔ:

42 «Namaa na'a Diilonɔ ũŋ pãa nunɔu-i wuɔ u ka saanɔ *Konkortienjo maŋ, u ka honɔ dũŋ haku-i nuɔ-i?»

Baa cira: «*Davidi dũŋ-nu, u ka waa *Davidi hãayɛlɔ.»

43 Yesu wuɔ cira: «A ma ce niɛ *Diilonɔ-Yalle ce Davidi bi-yo u Tienjo? Ma si Davidi fuɔ fɛɛ ciera wuɔ:

44 *Itienjo gbɛ mi Tienjo-i wuɔ:*

«Jo ŋ ji tɛna mi caaŋ-nu

‡ 22:37 Anjɪnamma tiyemaŋ-sebɛ (Deutéronome) 6.5 § 22:39 Buolmaŋ-sebɛ (Lévitique) 19.18

aa η yan mi mal η bigāarāamba-i hā η ce η bāanḡu-i
bei.»*⁴⁵

⁴⁵ Diilonḡ uḡ pāa nuḡgu-i aa saanḡ Konḡkortienḡo maḡ,
Davidi fuo fere duo tuo bi-yo u Tienḡo, u ce nie aa ce
u hāayēlḡo yonḡ?»

⁴⁶ Uḡ piiye dumaanḡo-na, molo saa da nelma duo
sie-yo. A bāl dii yiḡḡu faḡḡu-na, ba saa ji tiraa da
holle yuu-yo baa nelma.

23

*Baa na suur ānjīnamma pigāataamba
kuuceḡḡu-na*

(Marke 12.38-39; Like 11.43,46; 20.45-46)

¹ Ku huonḡḡu-na, Yesu wuo waḡ baa nuomba-i baa
u *hāalābiemba-i wuo:

² «*Moisiḡ'a i tie wuo hūmienḡa maḡ, *ānjīnamma
pigāataamba-i baa *Fariisēbaa-ba yaa saaya ba ta
ba pigāanḡ nuomba-i a wuoḡsaanḡu-i.

³ A ce dumaanḡo-na, da ba waḡ mamaḡ baa-na,
na ce-ma; ḡga baa na suur bafamba kuuceḡḡu-na.
Baḡ waḡ mamaḡ ba sa ce-ma.

⁴ Da ba ce ba haa conḡorni-i hā nuomba ta ba
kpεkpelle aa yagar wuo ba sie kāyā-bei ba migāanḡ
tūu.

⁵ Ba ce ba weima-i hiere ba taara yerre baa-ma.
Na saa da, bafamba kuolbaa-ba* maar banamba
baamba-i. Aa baḡ naḡ kompammu maḡ, bafamba
muumu comienḡa dii pōmpor banamba waanḡa-na.

* **22:44** Gbelieman-nalāanḡu 110.1 * **23:5** *Yuifubaa-ba taa ba
ce Diilonḡ-nelma-i ba pūu kuolbaa baa-ma. Da ba'a ba jaal Di-
ilonḡo-i ba bie kuolbaa-ba famba-i a vaa-ba: unanḡo ba napuonḡ-na,
unanḡo ba yaadamma-na. Ba ce mafamma-i wuo Diilonḡ uḡ hāa-ba
*ānjīnamma maḡ, ma maama baa karaanu-bei.

6 Da ba kã kãlle maŋ nuɔ-i, sisɔ *Diilonelhãalãdũngu maŋ nuɔ-i, ba taara ba tiena yaan-na.

7 Aa da ba waa nuɔmba-na, ba taara ba ta ba piε ba jaal-ba aa ta ba bi-ba hãalãtaamba.

8 Jande, namaaŋo-i, baa na yaŋ ba ta ba bi-na hãalãtaan namaa. Namei baaduɔŋ namaa aa na hãalãtienjo dii u diei yoŋ.

9 Mi baa da na biε moloŋo hiεma-na wuɔ na to. Na To dii u diei yoŋ, u yaa dɔrɔ-i-na.

10 Na baa bi ce ba ta ba bi-na yuntaan namaa. Na yuntienjo dii u diei yoŋ, u yaa *Kirsa-i.

11 Uman na yunŋu-na, u saaya u ce u fεε na maacembiloŋo.

12 Na saa da, uman duɔ tuɔ tetεŋ u fεε, ba ka hiire-yuɔ, ŋga uman duɔ tuɔ hiire u fεε, ba ka tetεŋ-yo.»

*Sulma haraa huhurmantaamba-na
(Marke 12.40; Like 11.39-52; 20.45-47)*

13 Yesuŋ waan mafamma-i wuɔ cira: «*Ånjĩnamma pigãataan namaaŋo-i baa *Farisĩεbaa namaaŋo-i, huhurmantaan namaa; sũlma haraa-nei! Na suu *Diilon-nelle hũmelle-i, namaa fεε-i na siε suur, bamaŋ taaraayan da ba suur na suu-de bei.

[
14 «Ånjĩnamma pigãataan namaaŋo-i baa Farisĩεbaa namaaŋo-i, huhurmantaan namaa; sũlma haraa-nei! Da na ce na bel diiloŋo-i a hũu bikulcaamba nagãŋ-niini-i a wuo-ni, aa da na'a na cãrã Diiloŋo-i, na cãrã-yuɔ da agaga wuɔ ba cira namaa faa. Kumaŋ ka haa-nei, ku ka balan cor.]

15 «Ānjinamma pigāataaŋ namaaŋo-i baa Farisɛbaa namaaŋo-i, huhurmantaan namaa; sūlma haraa-nei! Da na ce na wuɔra gbuo terni-i hiere a taara nuɔmba-i dii-ba na hūmelle-na. Nga umaŋ duɔ gbāŋ suur tī, na bir-o na birma a ce u bir balan yaŋ namaa fɛɛɛ-i titirre.

16 «Namaa yirii aa bi cira na pigāaŋ banamba hūmelle. Sūlma haraa-nei! Na gbɛ-ku dumaa wuɔ moloŋ duɔ pā nuŋgu aa bɪ *Diilodubuɔ yerre-i, duɔ fiɛ'a u saa ji gbāa ce-ma, wɛima sɪ. Nga umaŋ duɔ cira: «Muɔ baa sɛnɛ maŋ Diilodubuɔ-i-na mi ka ce daama-i.» Da ku fiɛ balan niɛ niɛ, u saaya u ce-ma.

17 Mimiɛl namaa temma-i daana-i! Na yunni kuu aa yaŋ-na. Diilodubuɔ-i baa sɛnɛ-i haku-i bɔyaa haku-i nuɔ-i? Sɛnɛ uŋ yɛŋ Diilodubuɔ-i-na ku'i saa ce-yo Diiloŋ-wuoŋo wɛi?

18 «Da na bi ce na ta na piiye wuɔ moloŋ duɔ pā nuŋgu aa bɪ mumbuolmuŋ-terienɣu yerre-i, duɔ fiɛ'a u saa ji gbāa ce-ma, wɛima sɪ, nga umaŋ duɔ cira: «Muɔ baa tāmman-kuŋgu maŋ mumbuolmuŋ-terienɣu dɔrɔ-i-na mi ka ce daama-i», da ku fiɛ gbāŋ niɛ niɛ, u saaya u ce-ma.

19 Mimiɛl namaa temma-i daana-i! Na yunni kuu aa yaŋ-na. Mumbuolmuŋ-terienɣu-i baa tāmman-kuŋgu-i haku-i bɔyaa haku-i nuɔ-i? Tāmman-kuŋguŋ yɛŋ mumbuolmuŋ-terienɣu dɔrɔ-i-na, ku'i saa ce-ku Diiloŋ-kuŋgu wɛi?

20 «Umaŋ duɔ pā nuŋgu aa bɪ mumbuolmuŋ-terienɣu yerre-i, kuu dii ŋaa u bɛ baa nimaŋ dii ku dɔrɔ-i-na hiere.

21 Umaŋ duɔ pā nuŋgu aa bɪ Diilodubuɔ yerre-i, kuu dii ŋaa u bɛ baa ku tieno-i hiere.

22 Umanj duo pã nunju aa hiel u niele doro-i-na, kuu dii ñaa kutienjo bñe Diilonjo yerre-i baa u muntienammu-i hiere.

23 «Ñnjĩnamma pigãataañ namaaño-i baa Farisĩebaa namaaño-i, huhurmantaañ namaa; sũlma haraa-nei! Da na ce na dii Diilonjo *yufelle-i ka cor baa niifielu-i du sinni-na hiere, a ne da kumanj yunju *añjinamma-na na sa ce-ku: Na sa ce kumanj vii, na sie bi tiraa ce kumanj faa, na sa wuo Diilonj-hũmelle-i. Naa naa saaya na yu nyolma baa ma yaa igẽna aa suo haa manamma-i ma doro.

24 Namaa yirii aa bi cira na pigãañ banamba hũmelle. Da na ce na seŋ hũmma-i wuo na sa taara na nyonj baa kilekilebaa, a ne da nañ nyonj baa nimanj ni saa baa nyogõmebaa-ba-i.

25 «Ñnjĩnamma pigãataañ namaaño-i baa Farisĩebaa namaaño-i, huhurmantaañ namaa; sũlma haraa-nei! Naa dii ñaa nelienjo mañ saaraa kalni honni-i aa yañ ni hõmmu yu baa duganni. Da na ce na migãañ na kũoma yaa da welewele aa yañ na hõmmu yu baa cuosinni baa nenemuñgu.

26 Mimiel namaa temma-i daana-i! Na yunni kuu aa yañ-na. Saaraañ kalni hõmmu yaa igẽna, na ka da ni honni bi kuonj.

27 «Ñnjĩnamma pigãataañ namaaño-i baa Farisĩebaa namaaño-i, huhurmantaañ namaa; sũlma haraa-nei! Naa dii ñaa cĩncuonja mañ banj puu-ya baa pilammu a ta a ne da fafamma, a ne da a hõmmu yuu baa kokonni baa hũlababalaañgu.

28 Ku yaa ñaa namaa kũngu-i. Nuonj da ba da-na, ba cira: «Bamañ wuoyaanj Diilonj-hũmelle-i

fafamma ba yaa daaba-i.» A ne da na hõmmu yuu baa huhurma baa balaan̄gu.

29 «Änjĩnamma pigãataan namaan̄o-i baa Farisĩεbaa namaan̄o-i, huhurmantaan̄ namaa; sũlma haraa-nei! Na siire ta na ma *Diilop̄op̄uorbiemba cĩncuõŋa-i aa ta na tuõl̄nu baman̄ siire wuõ Diilon̄-hũmelle-i fafamma aa ku ba waan̄a-i

30 aa ta na piiye wuõ: «Kuõ ii naa waa i bĩncuõmba bãan̄gu-na, ii naa saa cu ba huon̄-nu Diilop̄op̄uorbiemba komma-na.»

31 Terien̄gu fan̄gu-na, na pigãan̄ wuõ baman̄ kuõ Diilop̄op̄uorbiemba-i namaa bĩncuõmba.

32 Ku faa! Gbãan̄ na cor baa na bĩncuõmba maacemma-i na ka bāl-ma.

33 Nelbabalaan̄ namaa temma-i daana-i! Diilon̄o ce nie aa u sie ka caa namaa?

34 Nieŋ, mi ka saan̄ Diilop̄op̄uorbiemba hã-na, baa nelnurãamba a naara añjinamma pigãataamba namba. Da ba kã, na ka ko banamba bæi, aa gbu banamba denniŋ aa muo banamba na *Diilonelhaalãdũnni-na. Na ka nyaa ba huon̄-nu nilẽiŋa-na hiere ce-ba kpãncõlgũõ.

35 Terien̄gu fan̄gu-na, ban̄ fiẽŋ baman̄ ko-ba hiere a don̄ Abel-na a ji hi Barasi biẽŋo-i Sakari-i, nan̄ kuõ uman̄ mumbuolmun̄-terien̄gu hõlma-na baa Diilodubuõ-i, Diilon̄o ka haa-ma hã namei baa-ma hiere.

36 Yaan̄ mi wan̄ ninson̄o-i baa-na: Diilon̄o ka haa nuõŋ daaba kuliin̄gu maama-i hiere hã fiẽfiẽ ku nuõŋ namei baa-ma.»

*Yesu kũɔma siɛŋ baa Yerusalemutaamba-i
(Like 13.34-35)*

³⁷ Ku huonɔŋu-na, Yesu wuɔ cira: «E Yerusalemutaan namaa! Namei kuonɔŋ *Diilopɔpuɔrbiemba-i. Diilonɔŋ duɔ saanɔŋ umanɔŋ hã-na, na bel diilonɔŋ-i nanɔŋ kutienɔŋ-i baa tãmpɛlɛiŋa ko-yo. Mɛi cie ji gbɛ; mi na'a mi tigiinɔŋ-na ŋaa kũɔnanɔŋ unɔŋ tigiinɔŋ u biemba-i dumaa aa pũl-bei. Nga na saa hũu-ma.

³⁸ Kunɔŋ hii terienɔŋu manɔŋ fiɛfiɛ-i-na, Diilonɔŋo ka yanɔŋ na nelle-i hã-na.

³⁹ Aa mi tũnu-nei, da na saa ji ta na cira: «*Itienɔŋ unɔŋ saanɔŋ umanɔŋ u jo, Diilo baa-yo*»† na siɛ tiraa da mi yufelle.»

24

*Mamanɔŋ ka da nelbiliemba-i aa miwaanɔŋo suɔ duɔ
ti*

(Marke 13.1-13; Like 21.5-19)

¹ Yesunɔŋ juɔ hel *Diilodubuɔ-i-na tuɔ ta, u *hãalãbiemba kã u wulaa ka ta ba piiye baa-yo wuɔ u ne Diilodubuɔ-i kerɛ u mamma faa.

² Yesu wuɔ cira: «Yaanɔŋ mi wanɔŋ ninsonɔŋo-i baa-na: Nanɔŋ daa dũŋgu manɔŋ daaku-i, yiinɔŋu dii baa yiinɔŋu ku ka fara hiere hiɛma-na!»

³ Unɔŋ kaa hi *Olivi-tibinni tãnunɔŋu-i, wuɔ tɛna. U hãalãbiemba piɛ kã u wulaa ba kula, a ka yuu-yo wuɔ: «Itie, ninɔŋ waanɔŋ nelma manɔŋ daama-i, ma ka ce yaku-i? Aa i ka ce niɛ suɔ ŋ jommanɔŋ-huonɔŋu-i baa miwaanɔŋo tĩmmanɔŋ-huonɔŋu-i?»

⁴ Yesu wuɔ cira: «Baa na yanɔŋ molonɔŋo ji pira-nei.

† 23:39 Gbeliemanɔŋ-nalãanɔŋu (Psaume) 118.26

⁵ Nuɔmba bɔi ka jo ji biɛ mi yerre-i ce-de ba diele. Umanɔ duɔ jo, u ka cira Diilonɔ unɔ saanɔ *Konkortienɔ manɔ, u yaa ufanɔ-i. Ba ka pira nuɔmba bɔi.

⁶ Na ka da bɛrru ce terni-na hiere. Nga da na ji ta na da-ma, baa na tie holle, mafamma saaya ma ce, nga miwaanɔ tɔmma'i siɛ pɔnɔ waa huɔngu fanɔgu-na.

⁷ Nuɔmba kaa ta ba gɔnɔ siyaabaa siyaabaa, baa nilɛiɔna nilɛiɔna. Nyulmu kaa ta mu suur aa hiɛma kaa ta ma sagalla terni nanni-na.

⁸ Nifanni-i daani-i hiere hɔanɔ. Ku domma'i dumaanɔ-na.

⁹ «Ba kaa bel-na ce-na sɔlma aa ko-na. Ba ka bigɔanɔ-na nilɛiɔna-na hiere mɛi maama-na.

¹⁰ Huɔngu fanɔgu-na, nuɔmba bɔi kaa nanna Diilonɔ-hɔmelle-i. Ba kaa hel ba-naa honniɔnɔ aa bigɔanɔ ba-naa.

¹¹ Nuɔmba bɔi ka jo ji ta ba tɔal nuɔmba-i wuɔ bafamba *Diilopɔpuɔrbiemba. Ba ka pira nuɔmba bɔi.

¹² Ambabalma kaa ta yaanɔna nuɔmba-na a ce ba bɔi siɛ tiraa ta ba ce nelnyulmu-i.

¹³ Nga umanɔ duɔ nyaar ka hi ku bɔlma-i, kutienɔ ka kor.

¹⁴ *Diilonɔ-bɔanɔgu *Neldɔdɔlma ka wuɔra wanɔ terni-na hiere nuɔmba-i nilɛiɔna-na hiere ba suɔ-ma aa fiɛfiɛ-i-na miwaanɔ tɔmma suɔ da ma hi.»

(Marke 13.14-23; Like 21.20-24)

¹⁵ «Nuɔni manɔ da nɔ kalanɔ terienɔ daaku-i, nɔ gbɔnɔ kpelle nɔ suɔ ku yungu-i. Diilonɔ unɔ puɔraa Daniel wanɔ Terbiɛnatiɛnɔ manɔ maama-i,* da na ji da u juɔ ji tiɛna *Diilodubuɔ-i-na,

* 24:15 Daniel (Daniel) 9.27; 11.31; 12.11

16 bamaŋ da ba waa *Yude-i-na, ba ta ba gbar ba kã tãnniŋ.

17 Umanɗuɗo ji waa u dũŋgu dɔrɔ-i-na, u hiire u tuɗo gbar, u baa cira u suur biɛ biŋkũŋgu.

18 Umanɗuɗo ji waa suonɗ-ɗu, u baa cira u jo ciinɗ-ɗu ji biɛ waanɗ-joŋgoruo.

19 «Kusũntaamba-i baa biantaamba-i sũlma haraa-bei yinni fanni-na.

20 Taa na cãrã Diilonɗo-i ku baa ji ce waanɗ-huɗŋgu aa ku baa ji waa *yiɗɗenɗu.

21 Diilonɗu ŋ jĩena miwaanɗo-i ji hi baa nyuŋgo, yaahuolo manɗ temma-i saa da nelbiliemba-i, u'i ka da-ba yinni fanni-na. Aa yaahuolo daayo temma sa ji tiraa da-ba dede.

22 Kuɗo Diilonɗo saa naa hiel kunɗu yinɗ daani-na, molo naa saa kor. Nga u yufellenɗ hilaa bamaŋ nuɗo-i, u ka ne ba yaa-i aa parra yinɗ daani-i.

23-24 «Coikartaamba ka ta ba jo. Umanɗuɗo jo, u ka cira Diilonɗu ŋ saanɗ *Konɗkortienɗo manɗ, u yaa ufaŋo-i. Banaŋ ba'a bafamba *Diilopɔpuɔrbiemba. Ba ka ce nelma bɔi baa himma bɔi da ba gbãŋ pira halle Diilonɗo yufellenɗ hilaa bamaŋ nuɗo-i. A ce dumaanɗo-na, umanɗuɗo ji gbẽ-na wuɗo Diilonɗu ŋ saanɗ Konɗkortienɗo manɗ, uu dii bande, sisɔ uu dii daalei, baa na hũu-ma; u tãal-na.

25 Muɗo fuɗo, mei gbuɗya-nei jĩna.

26 «Terienɗu fanɗu-na, molonɗuɗo ji gbẽ-na wuɗo: <*Kirsã juɗo; uu dii hĩenɗu-na>, baa na kã; u tãal-na. Da ba bi gbẽ-na wuɗo: <Niɗenɗ, uu dii fuo bande>, ba tãal-na; baa na hũu-ma.

27 Diilonɗu ŋ nyiesĩŋ dumaa nuɗamba da-yo a donɗ bãpagũŋgu-na ka jũŋ bãsuurũŋgu-na, *Molonɗ-Bienɗ

duo jo, ba ka da-yo dumɛi.

²⁸ Biŋkūkuliin da ku waa kusuɔŋ-nu, kpaalbaa-ba tigiin kusuɔŋ-nu'i.»

(Marke 13.24-31; Like 21.25-33)

²⁹ «Yaahuolo daa duo tuɔ bāl, *bāaŋgu ka bir cure, ceɪŋo ka ce da bintuu. Mɔɛŋa ka par diire, aa bimbinni maŋ dii dɔrɔ-i-na hiere ni ka hel ni fonni-na.*†

³⁰ Huɔŋgu faŋgu'i nuɔ-i *Molon-Bieŋo dānyuɔ ka carra dɔrɔ-i-na. Duo carra, nuɔmba-i hiere hiɛma-na ba ka haa ba nammu-i ba yunniŋ ta ba gbu ba kaal. Da ba'a ba ne, ba ka da u hiire u jo baa duherru. Ba ka da u yuntesinni-i baa u bɔbɔima-i.

³¹ Huɔŋgu faŋgu-na, na ka da ba buu yerre maŋ bāmbāale diele-i. Da ba bu-de terienŋu maŋ nuɔ-i, u ka ce u *dɔrpɔpuɔrbiemba wuɔra terni-na hiere a tigiin u yufellen hilaa bamaŋ nuɔ-i ba waa terduɔŋ-nu.

³² «Na saa da *yensaŋgu-i wei? Da na ji da ku caa fiɛlu-i huɔŋgu maŋ nuɔ-i, na bi suɔ kerre ifelle hii ti.

³³ Kuuduɔŋgu yaa-i, da na bi ji da mamaŋ daama duɔŋ ta ma ce huɔŋgu maŋ nuɔ-i, na saaya na suɔ wuɔ Molon-Bieŋo jomma piyaa.

³⁴ Yaan mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Nel daama ka ce hi fiɛfiɛ ku nuɔmba namba aa ba suɔ ku.

³⁵ Dɔrɔ-i baa hiɛma-i ni ka gbuo, ŋga mɛi nelma sa ji gbuo dede.»

(Marke 13.32-37; Like 17.26-30,34-36)

³⁶ «ŋga kumaŋ ŋaa yiinŋu faŋgu fɛɛɛ-i, baa huɔŋgu-i, molo sa suɔ-ku. Halle *dɔrpɔpuɔrbiemba famba fɛɛɛ-i dɔrɔ-i-na baa

† 24:29 Niɛŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 13.10 baa 34.4.

Bɛpolɔŋ fuɔ fɛrɛ-i ba sa suɔ-ku. U To yaa suyaan-kun u diei yon.

³⁷ Kumanɔ cie *Nowe b̄aangɔ-na, *Molon-Bien duɔ u bir jo, ku temma ka ce.

³⁸ Nowe b̄aangɔ-na, aa diilobuɔ suɔ duɔ d̄aa, nuɔmba naa gonya niiwuoni baa kolma baa cɛj̄alle a ji hi yiingu man Nowerɔ suurii begubuɔ-i-na.

³⁹ Ba saa suɔ wuɔ wɛima jo dii. Ba juɔ'a ba ne da diilopepetienɔ nanɔ-i duɔŋ tuɔ d̄aa. H̄umma wuɔ-ba hiere kp̄ɛmmu!‡ Molon-Bien duɔ ji'a u jo, ku ka tugol nuɔmba-i dumɛi.

⁴⁰ Nuɔmba h̄ai gb̄aa waa ta ba guona, ba biɛ u diei ta, aa yan unanɔ-i.

⁴¹ Caamba h̄ai gb̄aa waa ta ba sɔrɔŋ, ba biɛ u diei ta, aa yan unanɔ-i.

⁴² Terienɔŋu fanɔŋu-na, baa na gonya duɔf̄ummu, na saa suɔ na Tienɔ jomman-yiingu-i.

⁴³ Na saa da, da ŋ suɔ cuoyuo un ka suur-nie huɔŋu man nuɔ-i isuɔŋu-na, ŋ ka t̄ena cie-yo, ŋ siɛ yan u ji kanu ŋ d̄unɔŋu-i.

⁴⁴ Terienɔŋu fanɔŋu-na, na saaya na tigiin na fɛrɛ. Nan'a na saa t̄ena baa-ma wuɔ Molon-Bienɔ ka jo huɔŋu man nuɔ-i, u bi jo huɔŋu fanɔŋu'i nuɔ-i.»

*Maacembiemba h̄ai maama
(Like 12.41-48)*

⁴⁵ «Da ŋ nu wuɔ maacembielonɔ man vii aa tuɔ c̄ɛ, u yaa umanɔ u yuntienɔ k̄aa nelle aa haa-yo u namaacembiemba namba yun-nu u tuɔ h̄a-ba niiwuoni-i fafamma.

⁴⁶ U yuntienɔ duɔ ka bir jo ji da u cie u maacemma-i fafamma, fuɔ yunɔŋu d̄olaa.

‡ 24:39 Miwaanɔ j̄namman-sebɛ (Genɛsɛ) 6-7

⁴⁷ Mi wan ninsoŋo-i baa-na: Yuntienjo ka haa-yo u nagāŋ-niini yuŋ-nu hiere.

⁴⁸ Nga da ku waa maacembilobabalaŋo, u ka tuo jəguŋ wuə u yuntienjo sie jo fiεfiε,

⁴⁹ aa doŋ tuo muo u nabaamba-i, aa tīε tuo wuo aa tuo wuəra u nyŋ kolma baa konyərāamba.

⁵⁰ Uŋ'a u saa tīena baa yiŋgu maŋ maama-i, baa huŋgu maŋ maama-i, u yuntienjo jo huŋgu faŋgu'i nuə-i.

⁵¹ Duo jo ji da-yo dumaŋo-na, baŋ ka haa ku-maŋ huhurmantaamba-na, u ka haa ku yaa yuə. Kaaluŋgu sie gbuu waa dei.»

25

Nyonyuriimba naŋ maama

¹ Ku huŋgu-na, Yesu wuə naŋ gbānalāŋ daaku-i baa-ba wuə: «*Diilon-nelle suurmaŋ-kūŋgu ka waa ŋaa biemba cīncieluo naŋ kūŋgu: Ba siire isuŋgu naŋgu-na a biε ba fiŋmbaa-ba-i wuə ba ka jārā dərbiεŋo.

² Ba hōlma-na, ba ndii cē aa ba ndii baamba namba sa cē.

³ Bamaŋ sa cāaŋ ba biyaa ba fiŋmbaa-ba-i aa ba saa biε namma bel ba naŋ-na.

⁴ Bamaŋ cāaŋ, bafamba biε ba baamba-i aa biε namma bel ba naŋ-na wuə ba sa suə weimaŋ maana.

⁵ Baŋ kāa, dərbiεŋo jomma ka ce pānna, ba kor duəfūŋ hiere.

⁶ «Isuəhollen juə hi, ba nu molo piye da gbagaga wuə: «Dərbiεŋo'i juəŋ daayo! Hilaŋ na jārā-yuə!»

⁷ Ba sire ku yaa nuə-i ba hieroŋo-i, ta ba migāŋ ba fiŋmbaa-ba-i.

⁸ Bamaŋ saa bie namma-i, ba ta ba piiye baa bamaŋ biyaa wuɔ: ‹I namma tɛ, i fitimbaa-ba ce da ba dɪŋ; na sa hã-ye manamma wei?›

⁹ Bamaŋ biyaa namma-i ba cira: ‹Miɛ iŋ biyaa mamaŋ, ma siɛ gbɛ i calnu-mɛi. Kumaŋ boyaa, kãaŋ na ka sãa manamma na jo.›

¹⁰ Ba sire ku yaa nuɔ-i da ba ka sãa. Baŋ taa, dɔrbiɛŋo jo. Ba ndii baamba suur baa-yo kãllen-dũngu-na aa ba gbonu-kuɔ.

¹¹ Daabaŋ kaa jo, ba jo ji ta ba muo dũngu-i wuɔ ba hɪl-ku ba suur.

¹² Dɔrbiɛŋo gbɛ-ba wuɔ: ‹Mi sa suɔ namaaŋo-i, mi siɛ fuo-ma nei!›»

¹³ Yesu wuɔ miɛl gbɛ u *hãalãbiemba-i wuɔ: ‹Terienŋu faŋgu-na, baa na gonya duɔfũmmu. Na sa suɔ *Molon-Bienŋo jommaŋ-yiinŋu ka feŋ bɪ u jommaŋ-huɔŋgu.›

*Ba sa biera japũngu hɪɛŋ-nu gbãŋgbãŋ
(Like 19.11-27)*

¹⁴ «*Diilon-nelle kũngu ka waa ŋaa naacolŋo maŋ wuɔ u kã nelle aa bɪ u maacembiemba-i a ji hã-ba u gbeinɔ-i.

¹⁵ U hãa unao-i tãmabaa-ba* ndii, aa hã unao-i ba hãi, aa hã siɛliŋ-wuonŋo-i u diei. U niɛ ba fãŋgɔbaa-baŋ hii ba ce mamaŋ aa hã-ba saanu baa ku yaa-i, aa ta.

¹⁶ U maŋ daa tãmabaa-ba ndii-i, u pãŋ kã ka don tuɔ bibirre u naŋga baa u waana-i ji da u gbeinyuŋo temma.

¹⁷ U maŋ daa tãmabaa-ba hãi maaduoma; fuo-i a bi ji da u gbeinyuŋo temma.

* **25:15** Bafamba tãma diei gbãa pã goŋguonaŋo-i bien cɪncieluo baa a ndii.

18 Umanɔ daa u diei u bir yan aa kã ka hĩn fuonɔgu fuo u wuonɔ-i.

19 «Ba yuntienɔ un taa dumaanɔ-na, u kaa vaaya. Un juo jo, u bi-ba ji tuo yuu-ba.

20 Un ɲa naa hã umanɔ tãmabaa-ba ndii-i, u piɛ pigãan-yo tãmabaa-ba ndii daayo-i aa cira: «Yuntie, niɲ ɲa naa hã-mi tãmabaa-ba ndii man, mi tiraa da ba temma naara-bei; ba yaa daaba.»

21 «U yuntienɔ gbẽ-yo wuɔ: «Ku faa, maacembiloviiyon nuɔ. Niɲ suyaa cekũo kũngu belma, mi ka hã-ni bãmbãale kũngu. Jo ɲ ji ta ɲ ce ɲ bãanɔgu-i baa-mi.»

22 «Un ɲa naa hã umanɔ tãmabaa-ba hãi, u piɛ aa cira: «Yuntie, niɲ ɲa naa hã-mi tãmabaa-ba hãi man, mi daa ba hãi nanɔ naara-bei, ba yaa daaba.»

23 «U yuntienɔ gbẽ-yo wuɔ: «Ku faa, maacembiloviiyon nuɔ. Niɲ suyaa cekũo kũngu belma, mi ka hã-ni bãmbãale kũngu. Jo ɲ ji ta ɲ ce ɲ bãanɔgu-i baa-mi.»

24 «Un ɲa naa hã umanɔ u diei, u piɛ aa cira: «Yuntie, mi suyaa miɛ nanɔ kũngu dii kpelle, nuɔ da ɲ saa kũ suonɔgu man, ɲ kar kufanɔgu ðimma yaa-i; da ɲ saa duu ðimma man, ɲ kar ma yaa-i.

25 Mei kãalãayã aa kã ka hĩn fuonɔgu fuo ɲ gbeinɔ-i, a yaa daaya.»

26 «U yuntienɔ gbẽ-yo wuɔ: «Maacembilobalan nuɔ nanɔ temma-i daani-i, yentienɔ nuoni man daani-i, nii naa suɔ wuɔ da mi saa kũ suonɔgu man, mi kar kufanɔgu ðimma yaa-i; aa da mi saa duu ðimma man, mi kar ma yaa-i,

27 bige-i ciɛ ɲ saa kã ka jina mi gbeinɔ-i gbeindũn-nu? Min juo de-i-na mii naa saa jo ji da a huonaana mi hũu-ya wei?»

28 Aa naa cira: ‹Hũyãaŋ tãma maŋ u wulaa na hã umaŋ daa tãmabaa cĩncieluo-i baa-yo!

29 Umaŋ duɔ da, kunaŋgu ka naara u kũŋgu-i a ce ku yure baa-yo, ŋga umaŋ duɔ saa da, cɛllɛ kũŋgu maŋ dii baa-yo, ku hũu.

30 Aa maacembilonjo faŋo-i daayo-i, u siɛ bi gbãa cii muonu caŋga, hielaŋ-yoŋ fuoreŋ dii kukulmana. Duɔ tɛɛ dii terieŋgu-na, kaaluŋgu siɛ gbuu waa dɛi.»

Da ŋ duu kumaŋ, ŋ ji kar ku yaa-i

31 Yesuŋ waan mafamma-i, wuɔ cira: «*Molon-Bieŋ duɔ ji jo u fõŋgõtesinniŋ-jomma-i baa *dɔrɔpɔuɔrbiemba-i u ka tɛɛna u fõŋgõtesinni-na.

32 Nuɔmba-i nileiŋa-na hiere ba ka tigiŋ u yaaŋga-na u fiɛl nelfafaamba-i hiel-ba nelbabalaamba-na ŋaa añciinaŋ uŋ fiɛl tũlmba-i dumaa hiel-ba yɛrmba-na

33 a jina tũlmba-i u nadien-na aa yɛrmba-i u nanyuɔŋ-nu.

34 «Bamaŋ da ba ji waa u nadien-na ba yaa nelfafaamba-i; u ka gbɛ-ba wuɔ: ‹Juɔŋ, mi To cie baa namaaŋo-i. *Diilon-nelle migãaŋ dii miwaanjo jĩnammaŋ-huɔŋgu ta di cie-na, juɔŋ na ji ta na ce na bãaŋgu-i die.

35 Na saa da, nyulmu taa mu ko muɔ, na hã-mi niiwuoni mi wuo. Hũŋkuɔsĩni waa-miɛ, na hã-mi hũmma mi nyɔŋ. Mi kãa na wulaa, na hũu-ma mi har-nei.

36 Mi waa bebelle, na hã-mi nyarkpātãnni mi cĩnnu mi kũma-i. Mi taa mi jaŋ, na kã ka ne-mi. Mi waa kaso-i-na, na kã ka jaal-mi.»

37 «Duɔ waŋ mafamma-i, nelfafaamba ka bir yuu-yo wuɔ: ‹Itie, i daa-ni nyulmu-na yaku-i aa i hã ŋ wuo? Yiiŋ haku-i nuɔ-i hũŋkuɔsɪnni waa-nie aa i hã-ni hũmma-i ŋ nyɔŋ?›

38 Yiiŋ haku-i ŋ juɔ i wulaa i hũu-ma ŋ har-yie? Aa yiiŋ haku-i i daa-ni bebelle i hã-ni nyarkpātānni-i ŋ cɪnnu ŋ kũɔma-i?

39 N̄ taa ŋ jaŋ yaku-i aa ŋ waa kaso-i-na yaku-i i kã ka ne-ni?›

40 «U ka gbẽ-ba wuɔ: ‹Yaan̄ mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Nan̄ taa na ce-ma na hã mi baamba-i baa ba hãasɪmma-i, kuu dii ŋaa na taa na ce-ma na hã muɔmei.›

41 «Ku huon̄gu-na, u ka bir waŋ baa baman̄ dii u nanyuɔŋgu-na wuɔ: ‹Halaan̄ mi caan̄-nu, Diilon̄o gãan̄ baa namaa fuɔ! Dãŋgbɔguɔŋgu man̄ diyaa ta ku cie *Sitāni-i baa u pɔpuɔrbiemba-i, taa na kã ku yaa nuɔ-i!›

42 Na saa da, nyulmu taa mu ko-muɔ, na saa hã-mi niiwuoni mi wuo. Hũŋkuɔsɪnni waa-mie, na saa hã-mi hũmma mi nyɔŋ.

43 Mi kãa na wulaa, na saa hũu-ma mi har-nei. Mi waa bebelle, na saa hã-mi nyarkpātānni mi cɪnnu mi kũɔma-i. Mi taa mi jaŋ, na saa kã ka ne-mi. Mi waa kaso-i-na, na saa kã ka jaal-mi.›

44 «Duɔ waŋ mafamma-i, ba ka cira: ‹Itie, i daa nyulmu taa mu ko-ni yaku-i aa i yagar wuɔ i sie hã ŋ wuo? Yiiŋ haku-i nuɔ-i hũŋkuɔsɪnni-i waa-nie aa i balan̄-ni hũmma-i? Yiiŋ haku-i nuɔ-i ŋ juɔ i wulaa aa i saa hũu-ma ŋ har-yie? Aa yiiŋ haku-i nuɔ-i i daa-ni bebelle i saa hã-ni nyarkpātānni-i ŋ cɪnnu ŋ kũɔma-i? N̄ taa ŋ jaŋ yaku-i aa ŋ waa kaso-i-na yaku-i aa i saa kã ka ne-ni?›

45 «U ka gbě-ba wuɔ: ‹Yaŋ mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Naŋ ŋa naa ta na yagar ma cemma da na hã mi baamba-i baa ba hãasimma-i, kuu dii ŋaa na taa na yagar da na ce-ma hã muɔmei.›

46 Terienŋu faŋgu-na, bafamba ka ta ba kã dãamuŋ-nellen aa nelfafaamba ta ba kã Diilonŋ-nellen.›

26

Ba saa Yesu belmaŋ-maama-i

(Marke 14.1-2; Like 22.1-2; Nsãa 11.47-53)

¹ Yesuŋ juɔ waŋ nel daama-i hierie tĩ, wuɔ waŋ baa u *hãalãbiemba-i wuɔ:

² «Ma sĩ na suyaa wuɔ yinni hãi tiyãa aa *kɔrsinni timmaŋ-ponsaŋgu da ku hi ke? Da ku hi, ba ka bel *Molon-Bienŋo-i a hã ba gbu-yo *daaŋ-nu ko-yo.»

³ Yibienja faŋa-na, *Diilojigãntaamba yuntaamba-i baa nelle bincuaŋ baa tigiin banna *Diilojigãntaamba yuntienŋo dumelle-na, ba taa ba bi-yo Kayifu,

⁴ a saa-ma baŋ ka ce dumaa bel Yesu-i ko-yo.

⁵ Ba taa ba piiye wuɔ: «I saa saaya i bel-o ponsaŋgu yinni-na ni ma'i sĩ ku ka du.»

Cienŋo naŋo kũna natikolo-hũmma Yesu yunŋu-na

(Marke 14.3-9; Nsãa 12.1-8)

⁶ Huoŋgu faŋgu-na, Yesu waa Betani, *jardãaman waa Simɔ maŋ nuɔ-i u dumelle-na.

⁷ Cienŋo naŋ wuɔ kã u wulaa baa sukpekpelluŋ-natikolo naŋo *alabati-kamoelen. Yesubaa-ba waa ta ba wuo niiwuoni. Wuɔ kã ka kũna-yuɔ Yesu yunŋu-na.

8 *Hāalābiembanj daa kufanġu-i, ba hōmmu gbuu pāŋ guōla. Baa ta ba piiye wuō: «Bige-i cie u biēna natikolofēfein daayo-i?»

9 Uu naa gbāa suor-o a da gbeibuō a calnu hā sūntaamba-i do!»

10 Yesu wuō suō baa-ba; wuō cira: «Bige-i cie na ta na piiye na guōla cieŋo huōŋga-i? Uŋ cie kuman miē daaku-i, ku faa.

11 Na saa da, sūntaamba dii baa-na bāanġu-i baa isuōŋgu-i, ŋga muōmi siē tēna baa-na gbula.

12 U kūōna natikolo daayo-i miē tuō cie mi kuliin-yiŋgu yaa-i.

13 Mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: *Neldōdōl daama da ma waŋ terienġu terienġu hēma-na bande-i-na, cieŋ daa uŋ cie mamanġ daama-i, ma ka bi waŋ nuōmba suō-ma.»

*Yuda suoraa Yesu-i
(Marke 14.10-11; Like 22.3-6)*

14 Ku huōŋgu-na, Yesu *hāalābienġ cīncieluo ba hāi baamba-na, ban bīŋ umaŋ *Yuda-Isikaro-i, fuō wuō sire kā *Diilojigāntaamba yuntaamba wulaa

15 ka yuu-ba wuō: «Da mi kāyā-nei na bel Yesu-i, na ka hā-mi bige-i?» Baa kāŋ bafamba warbien komorre baa cīncieluo a hā-yo.

16 A doŋ huōŋgu fanġu-na, Yuda wuō doŋ tuō ne uŋ ka ce dumaa ba bel Yesu-i.

*Kōrsīnni tīmmanġ-ponsaanġu tigiima-i
(Marke 14.12-16; Like 22.7-13)*

17 *Baŋ'a ba sa dii siini-i *buruo maŋ nuō-i u ponsaanġu yidielāŋgu-na, Yesu *hāalābiemba yuu-yo wuō: «Itie, ŋ taara i ce *kōrsīnni tīmmanġ-ponsaanġu niwuoni-i hie a hā-ni?»

18 Yesu wuɔ cira: «Kãaŋ nellen-huɔŋga-na mɛɲ daayo wulaa, na ka waŋ baa-yo wuɔ: «Hãalãtiɛŋ wuɔ ku hii u wulaa tĩ, u ka ce kɔrsĩnni tĩmmaŋ-ponsaanɣu-i naŋ terieŋ-nu'i baa u hãalãbiemba-i.»»

19 Hãalãbiemba ta kã nellen-huɔŋga-na ŋaa Yesuŋ bi waan-ma dumaa ka ce kɔrsĩnni tĩmmaŋ-ponsaanɣu niiwuoni-i.

*Kɔrsĩnni tĩmmaŋ-ponsaanɣu niiwuoni wuoma-i
(Marke 14.17-21; Like 22.14; Nsãa 13.21-30)*

20 Bãanɣuŋ juɔ suur huɔŋgu maŋ nuɔ-i, Yesu-i baa u *hãalãbieŋ cĩncieluo ba hãi baamba kã ka tĩɛna ta ba wuo niiwuoni-i.

21 Yesu wuɔ waŋ baa-ba wuɔ: «Yaaŋ mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Na hɔɓma-na unaa ka hel mi huon-nu.»

22 Ba yammu pãŋ vãa hiere; baa don ta ba yuuyo, wulawula wuɔ: «Itie, muɔmɛi wei?»

23 Yesu wuɔ cira: «Umaŋ wuyaaŋ baa-mi kaladuɔŋgu-na u yaa ka hel mi huon-nu.

24 *Molon-Bieŋo ka ku ŋaa maŋ nyegãaŋ Diilon-nelma-na dumaa; ŋga umaŋ ka hã-ba baa-yo ba ko-yo, sũlma haraa-yuɔ! Bɔɓbɔɓ uu naa baa hon.»

25 *Yuda wuɔ suuye u yufieŋa-i aa naa cira: «Hãalãtie, muɔmɛi wei?»

Yesu wuɔ cira: «ŋ suɔ-ma ŋ yaŋ muɔ.»

(Marke 14.22-25; Like 22.15-20; Kor. d̄t̄. 11.23-25)

26 Baŋ waa ta ba wuo niiwuoni-i, wuɔ bie *buruo aa jaal Diilon-o-i aa bũlnu-yuɔ hã u hãalãbiemba-i aa cira: «Hũyãaŋ mi kũɔma yaa-i daama na wuo.»

27 Ku huonɣu-na, wuɔ bie duvẽŋo ciin-na, aa jaal Diilon-o-i aa hã-ba baa-yo aa cira: «Nyuoŋ hiere,

28 mi tãmma yaa-i, *tobisinniŋ-tãmma yaa-i. Ma ka kũnna pir nuɔmba bɔi ãmbabalma.

29 Mi tũnu-nei: Da ma hel fiɛfiɛ-i-na, ni mi To nellenj sɪ, mi siɛ tiraa nyɔŋ duvɛŋɔ baa-na.»

30 Ku huɔŋgu-na, baa hãl neini gbɛliɛŋ Diiloŋo-i aa sire ta ba kã *Olivi-tibinni-tãnuŋgu-na.

Yesu gboya Pier wuɔ u ka cɪna-yuɔ

(Marke 14.27-31; Like 22.31-34; Nsãa 13.36-38)

31 Baŋ kãŋ hũmelle-na, Yesu wuɔ gbɛ u *hãalãbiemba-i wuɔ: «Mamaŋ nyegãaŋ Diiloŋ-nelma-na wuɔ:

⟨Mi ka ko ãncɪnaŋo-i

aa yaŋ tũlmba pisállã hiere⟩*

ma yaa ka da-mi isuɔŋ daaku-na. Na ka nanna-miɛ na hieroŋo-i hiere.

32 Nga da mi sire, mi ka kã ka cie-na *Galile-i-na.»

33 Pier wuɔ cira: «Banaŋ da ba fiɛ nanna-niɛ hiere, muɔ fuɔ, mi cɛraa mi nanna-niɛ gbula.»

34 Yesu wuɔ cira: «Pier, mi waŋ ninsoŋo-i baa-ni: Isuɔŋ daaku-na, kɔhɔldɪɛlãŋo siɛ hi bu, ŋ ka cɪna-miɛ da i siɛi wuɔ naŋ sa suɔ-mi.»

35 Pier wuɔ dii u naŋga-i dãamu-na wuɔ da ba fiɛ'a ba ka ko-ba ba hãi-i-na, fuɔ cɛraa u cira u sa suɔ-yo. Hãalãbiemba namba-i hiere baa bi waŋ maaduɔma.

Yesubaa-ba hii Getisemane

(Marke 14.32-42; Like 22.39-46; Nsãa 18.1)

36 Yesubaa-ba kaa hi terienjgu naŋgu-i ba bi-ku Getisemane. Yesu wuɔ gbɛ u *hãalãbiemba-i wuɔ: «Tĩɛnaanaŋ bande aa mi kã dii daalei ka cãrã Diiloŋo-i aa bir jo.»

* 26:31 Sakari (Zacharie) 13.7

37 Aa naa kã baa Piεr baa Sebede bepuomba-i ba hãi-i-na.† Uη kãa terienḡu-na, u huonḡa donḡ ta ka guola aa korma tiraa ta ma da-yo.

38 Wuo gbē-ba wuo: «Mi huonḡa si dii huonḡa, t̄enaananḡ bande-i-na na cie-mi; baa na duofũḡ.»

39 Aa kã yaanḡ-na celle ka dũuna nis̄ḡ u yunḡu-i h̄ema-na aa cira: «Baba, da η'a η ka gbãa, hiel-muo yaahuolo daayo-na. Nga baa cira η fer-muo, ce-ma niḡ taaranḡ ma ce dumaa.»

40 Ku huonḡu-na, wuo bir jo u hãalãbiemba siei baanḡ daaba wulaa, a jo ji da ba kuraa duofũḡ. Wuo piḡ-ba aa naa tuo piiye baa Piεr wuo: «Halle na saa gbãa t̄ena da huonḡu celle baa-mi!

41 Baa na duofũḡ, taa na cãrã Diilonḡo-i weima baa gbãa t̄aal-na dii-na kuubabalaanḡu cemma-na. Anfafamma cemmanḡ-maama dii nelbilonḡo huonḡa-na, nga ku f̄onḡũo yaa si dii-yuo.»

42 Uη waanḡ mafamma-i, wuo bir ta ka cãrã Diilonḡo-i. Uη waanḡ mamanḡ gboluonḡu fanḡu-na, u ciεra: «Baba, da kuo yaahuolo daayo saaya u da-mi, weima s̄i, ma ce niḡ taaranḡ ma ce dumaa.»

43 Aa naa bir jo u hãalãbiemba wulaa jo ji da duofũmmu kuure-bei.

44 Wuo bir ta ka tiraa cãrã Diilonḡo-i baa ãndaduonḡ daaku yaa-i. Ku ce i siei.

45 Uη juo kufanḡu-i, wuo jo ji gbē u hãalãbiemba-i wuo: «Na saa ye dumaa duofũmmu-na wei? Ku piyaa. Ba ka hã ãmbabalmanciraamba-i baa *Molon-Bienḡo-i.

46 Siirenḡ i ta! Umanḡ ka hã-ba baa-mi u'i juonḡ daayo, u saa maal!»

† 26:37 Sebede bepuonḡ daaba-i ba gbē Sake baa Nsãa. Nieḡ 4.2.

*Yesu belma hii**(Marke 14.43-50; Like 22.47-53; Nsaa 18.2-12)*

⁴⁷ Nelma saa tĩ Yesu nuᅅgu-na; ba'a ba ne da ban bĩᅅ uman *Yuda-i u *hãalãbien cĩncieluo ba hãĩ baamba-na, u juo ji tuo yiera baa nelpũᅅgu nanᅅgu u huonᅅgu-na. Banamba waa baa jigãmmu, banamba bõᅅᅅa. *Diilojigãntaamba yuntaamba-i baa nelle bĩncuamba yaa puoᅅraa-ba.

⁴⁸ A ne da ban'a ba jo, Yuda naa gboya-bei wuo: «Da mi ka pũᅅᅅa uman da mi jaal-o, u yaa-i; na bel-o.»

⁴⁹ Ban kãa ka hi, Yuda wuo pãᅅᅅ piᅅ Yesu caan-nu aa cira: «Hãalãtie, jaaluᅅᅅgu yaa-i!» Aa kã ka pũᅅᅅa-yuo.

⁵⁰ Yesu wuo cira: «Mi jĩᅅ, niᅅᅅ juo maman nuo-i ce-ma.»

Baman juo baa Yuda-i baa pãᅅᅅ piᅅ bel Yesu-i.

⁵¹ Baman waa baa Yesu-i, unan wuo fa u jigãᅅga-i hiel-ka a jafũᅅᅅ *Diilojigãntaamba yun-tieno maacembilono tũᅅᅅgu-i a kar-ku.

⁵² Yesu wuo cira: «Dii ᅅ jigãᅅga-i ka foguonᅅᅅgu-na. ᅅ saa da, uman duo tuo ce beᅅᅅru-i baa jigãᅅᅅga, jigãᅅᅅga'i ji wuyaᅅᅅᅅ-yonᅅᅅ.

⁵³ ᅅ daa nie sĩ mi sie gbãa muo mi natiᅅᅅᅅa mi To-i-na wei? Aa da ᅅ bi da mi muyaa mi natiᅅᅅᅅa yuo, hoi huonᅅᅅgu-i baa huonᅅᅅgu-i, uᅅᅅ ka saan *dorpõpuoᅅᅅbiemba man ba ji kãᅅᅅa-mie, ba ka cor pũᅅᅅni cĩncieluo baa ni hãĩ.

⁵⁴ Nga da ba jo, maman nyᅅᅅgãᅅᅅ Diilonᅅᅅ-nelma-na ma ka ce nie aa gbãa ce? Diilonᅅᅅ wuo ma ce de'i nuo-i.»

⁵⁵ Aa naa wan baa nuoᅅᅅmba-i wuo: «Na hilaa baa jigãmmu baa bõᅅᅅᅅᅅ da na ji bel-mi ᅅaa cuoyuo muo. Yinni man jon mi wan Diilonᅅᅅ-nelma-i baa

nuɔmba-i *Diilodubuɔ-i-na, bige-i cie na saa bel-mi terienḡu-na?

⁵⁶ Nga *Diilopɔpuɔrbiemban waan maman Diilon-nelma-na, ma saaya ma ce, ku'i cie.» Hãalãbiemba gbar hiera aa nanna-yuɔ.

Ba kãa baa Yesu-i Yuifu ba nellentaamba wulaa (Marke 14.53-65; Like 22.54-55,63-71; Nsãa 18.12-14,19-23)

⁵⁷ Ban bilaa Yesu-i, baa kã baa-yo Kayifu terien-nu. U yaa waa *Diilojigãntaamba yuntienḡo-i. *Anjinamma pigãataamba-i baa nelle bincuɔmba waa tigiin kusuḡ-nu'i.

⁵⁸ Ban kãḡ baa Yesu-i, Pier wuɔ yan ba maa aa suɔ cu ba huḡ-nu. Ban kaa hi Diilojigãntaamba yuntienḡo ciḡḡu-i, wuɔ suur tiena baa maacem-biemba-i duɔ ne kuḡ ka cor dumaa.

⁵⁹ Diilojigãntaamba yuntaamba-i a naara *nellentaamba-i, baa ta ba taara antãalãmma da ba haa Yesu-i-na da ba gbãa ko-yo,

⁶⁰ ḡga ma saa dɔl-ba. Nuɔmba bɔi juɔ ji kar coima haa-yuɔ. Ku huḡḡu-na, banamba sire ba hãi

⁶¹ ta ba piiye wuɔ: «U ciara wuɔ fuɔ gbãa muonu *Diilodubuɔ-i aa ma-yo yinni siei.»

⁶² Diilojigãntaamba yuntien wuɔ sire yiera aa naa cira: «Naacolḡ nuɔ, ban cãl-nin nan'a nie?»

⁶³ Yesu saa seḡ sũnḡḡu yuɔ. Diilojigãntaamba yuntien wuɔ cira: «Diilon ḡḡ pãa nḡḡu-i wuɔ u ka saan *Konkortienḡo man, u yaa nuḡḡo-i wei? Nuḡnei Diilon-Bien nuḡḡo-i wei? Da kuɔ nuḡnei, hiel ḡ niele-i Cicẽlmantienḡo-na aa ḡ sie-ma i ne.»

⁶⁴ Yesu wuɔ cira: «Muɔmei. Aa mi gbar-ma baa-na: A doḡ fiẽfiẽ daayo-na, na ka da *Molon-Bienḡo

tienaana Itienjo caanngu-na, na ka da u hilaa doro-i-na tuɔ jo baa duherru.»‡

⁶⁵ Terienngu fangu-na, Diiløjigāntaamba yuntienjo huɔŋ kaa pāŋ guɔla. Wuɔ pāŋ fa fuɔ fεɛŋ jonjorbaa-ba-i taalnu-bei aa naa cira: «U tuoraaya Diilonjo-i! Ii si dii die ka tiraa yuu molonjo; ma cie mie fεɛ-i i yufellen!»

⁶⁶ Aa naa yuu nuɔmba-i wuɔ: «Uŋ tuoraaya Diilonjo-i, namaa na'a niε?»

Nuɔŋ baa cira: «U cālāa, u saaya komma.»

⁶⁷ Aa naa ta ba tu taalni u yaannga-na aa ta ba dudul-o. Banamba ta ba caa u tūnni-i.

⁶⁸ Da ba muo-yo, ba cira: «Da kuɔ Diilonj uŋ saan *Konjortienjo maŋ u yaa nuɔŋo-i, suɔ umanŋ muyaani i ne!»

Pier ciinaana Yesu-i

(Marke 14.66-72; Like 22.56-62; Nsāa 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Baŋ taa ba muo Yesu-i huɔŋgu-na, Pier waa tiena dumellen-huɔŋga-na. Maacembilonjo§ nanjo pie kā u wulaa ka cira: «Ma sī nuɔ ŋ bi waa baa Galiletaanŋ Yesu daayo-i ke?»

⁷⁰ Pier wuɔ hel-kuɔ nuɔmba yaannga-na hiere. U birii yuu cienjo-i wuɔ: «ŋ taara ŋ wanŋ wuɔ niε?»

⁷¹ Aa naa sire ta tuɔ kā fondumelle-na. Cienjo nanjo tiraa da-yo aa tuɔ piye baa bamaŋ terienngu-na wuɔ: «Naacolŋ daa u waa baa Nasaretitaanŋ Yesu-i.»

⁷² Pier wuɔ cira: «Muɔ baa Diilonjo, mi sa suɔ naacolŋ daayo-i.»

‡ **26:64** Gbeliemaŋ-nalāanngu (Psaume) 110.1; Daniel (Daniel) 7.13

§ **26:69** Maacembilonŋ daayo waa cicienjo a saanu baa mamanŋ nyεgāanŋ girekimma-na.

⁷³ Kuɔ ku ce cellɛ, bamaŋ waa, baa pie Pier caaŋ-nu ka cira: «Coima saa fa, unajo'i nuɔŋo-i. Da ŋ ta ŋ piiye, ba pãŋ suɔ niŋ hilaa kusuɔŋ-nu.»

⁷⁴ Pier wuɔ pãŋ cira: «Muɔ baa Diiloŋo, mi sa suɔ naacolŋ daayo-i! Aa da kuɔ mi kar coima, Diilo baa yaŋ-mi!» Uŋ taa u waŋ mafamma-i huɔŋgu maŋ nuɔ-i, kɔhɔldiɛlãŋo don tuɔ bu.

⁷⁵ Yesuŋ ŋa naa waŋ mamaŋ baa-yo wuɔ: «Kɔhɔldiɛlãŋo sie hi bu, ŋ ka ciina-miɛ da i siei wuɔ naŋ sa suɔ-mi», maa pãŋ tienu-yuɔ. Wuɔ hel gbuu pãŋ tuɔ kaal.

27

Ba kãa baa Yesu-i Pilati wulaa
(Marke 15.1; Like 23.1; Nsãa 18.28)

¹ Ku cuo kaala-i-na kãŋkãŋkãŋ, *Diilo-jigãntaamba yuntaamba-i hiere baa nelle bĩncuamba waŋ-ma aa yiera-mɛi wuɔ ba ko Yesu-i.

² Aa bel-o vaa-yo kã baa-yo ka hã *Pilati-i baa-yo, u yaa waa *Yude yuŋgu-na.

Yuda kuɔ u fɛɛ
(Pɔpuɔr. 1.16-20)

³ *Yudaŋ juɔ da ba'a ba ko Yesu-i, a ne da u yaa suuraa-yo baa-ba, kuɔ ce-yo bĩŋkũŋgu. Baŋ hãa-yo komorre baa cĩcieluo* maŋ, wuɔ biɛ-ya bir kã baa-ya ba wulaa

⁴ ka cira: «Mi saa ce maacenfafamma; mi bilaa diiloŋo-i hã-na nelieŋo maŋ saa ce bĩŋkũŋgu na da na ko-yo.»

Baa bir gbɛ-yo wuɔ: «Maasũmpiɛ! Ma sũlma dii ŋaa nuɔŋɛi.»

* 27:3 Niɛŋ 26.15.

5 Yuda wuɔ nanna gbeɲa-i *Diilodubuɔ-i-na aa ta ka nuŋ u fεε.

6 *Diilojigāntaamba yuntaamba biεra gbeɲa-i aa naa cira: «Gbeɲ daaya-i tāmman-gbeɲa, a saa baa miε hūmelle-i, i siε gbāa dii-ya Diilon-waan-
na.»

7 Baa saa-ma, aa kā ka sāa bitomarāŋo suonɔgu-i baa-ya, wuɔ ba ce terienɔgu-i ta ba fuure niraamba kuɔ.

8 Ku'i ciε na da a ji hi baa nyunɔgo, ba bɪ suonɔgu fanɔgu-i «tāmman-suonɔgu.»

9 *Diilon uŋ puɔraa *Seremi wan maman, ma'i saa ce daama-i wei? Seremi waan-ma wuɔ:

«Ba biyaa komorre baa cɪncieluo daayo-i.

*Isirahel-baamba naa kar u sullu-i dumεi.

10 Ba biyaa-ya a dii-ya bitomarāŋo suonɔgu-na ŋaa Itien uŋ ŋa na'a mi ce-ma dumaa.»†

Pilati tɛnaana Yesu andaanɔgu-na

(Marke 15.2-15; Like 23.3-5,13-25; Nsāa 18.29-40; 19.4-16)

11 Baŋ kāa baa Yesu-i *Pilati wulaa, wuɔ yuu-yo wuɔ: «*Yuifu ba nellentienɔ yaa nuonɔ-i wei?»

Yesu wuɔ cira: «Muɔmεi.»

12 *Diilojigāntaamba yuntaamba-i baa nelle bincuamba don ta ba cāl-o. Wuɔ finan u sa wan weima.

13 Pilati wuɔ cira: «Baŋ cāl-nin ŋ sa nu wei?»

14 Yesu saa ji seŋ sūnɔgu yuɔ. Kuɔ bir yan aa cu u huonɔga-i.

15 Belle belle, Yuifu ba *korsinni tɪmman-ponsaan da kuɔ hi, Pilati ce ba pigān kasobilonɔ diei u nanna-yuɔ.

† 27:10 Sakari (Zacharie) 11.12-13; Seremi (Jérémie) 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

16 A ne da naacolḥo nanjo waa huḥngu fanḡu-na kaso-i-na, u yerre naa silaa du cor. Ba taa ba bi-yo Yesu-Barabasi.

17 Pilati wuḥ yuu nuḥmba-i wuḥ: «Yesu-Barabasi-i, baa Yesu maḡ baḡ biḡ-yo *Kirsa-i, na taara mi nanna hai?»

18 Pilati wuḥ suyaa wuḥ nenemuḡgu'i ciε ba bel Yesu-i ka hā-yo baa-yo.

19 Uḡ waa tuḥ ḡer āndaanḡ daaku-i, u ciεḡo puḥr ba ka tūnu-yuḥ wuḥ u baa dii u nuḡḡu Yesu āndaanḡu-na, u saa ce biḡkūḡḡu, kεε isuḥḡu maḡ curaa u mulāan fuḥ dānsāanḡu-na.

20 Diilojigāntaamba yuntaamba-i baa nelle biḡcuḥḡ baa gbo nuḥmba ta ba piiye wuḥ ba taara ba nanna Barabasi yaa-i aa ko Yesu-i.

21 Pilati wuḥ tiraa yuu-ba wuḥ: «Na taara mi nanna hai ba hāi-i-na?»

Baa cira: «I taara ḡ nanna Barabasi yaa-i!»

22 Pilati wuḥ cira: «Aa Yesu maḡ baḡ biḡ-yonḡ *Kirsa-i mi ce ufanjo-i niε?»

Baa cira: «U saaya u gbu *daan-nu!»

23 Pilati wuḥ cira: «U guḥlaaya bige-i aa na'a mi gbu-yo?»

Baa migāanḡ dii kunanḡu naara wuḥ: «U saaya u gbu daan-nu! U saaya u gbu daan-nu!»

24 Pilatiḡ juḥ da ijieni maara ni kā, wuḥ ne da fuḥ jāḡ vakuloḡ-juuru. Wuḥ biε hūmma a saar u nammu-i nuḥmba yaanḡa-na aa naa cira: «Da na ko naacolḡ daayo-i, na da-na-diei, mi nuḡḡu sī.»

25 Baa siε hiere wuḥ: «I hūyāa-ma! Diε ko-yo, miε yuḡ-maama-i baa i bisālmba!»

26 Pilati wuɔ nanna Barabasi-i aa naa ce ba muo Yesu-i da dei aa hã-ba baa-yo wuɔ ba ka gbu-yo daanɔu-na.

Sorosibaa-ban̄ haa kuman̄ Yesu-i-na

(Marke 15.16-32; Like 23.11,26-43; Nsaa 19.2-3,17-22)

27 *Pilatin̄ hãa-ba Yesu-i, u sorosibaa-ba hũu-yo suur baa-yo c̄in̄-huɔŋga-na aa b̄i ba nabaamba-i hiere ba jo.

28 Ban̄ ciε mafamma-i, baa hiel u jon̄gorbaa-ba-i aa dii jon̄gorbuɔ nan̄o hã-yo. Jon̄gorbuɔ fan̄o waa d̄aa-wuɔŋo.

29 Aa ce huɔni sũ nyantuoluo a dii u yun̄gu-na aa hã-yo gboruɔŋu u nadien̄ga-na u bella. Ban̄ ciε mafamma-i, baa ta ba d̄ũna u yaan̄ga-na ba jaal-o. Ba taa ba nyε-yo'i dumaan̄o-na. Uman̄ duɔ d̄ũna wuɔ: «*Yuifu ba nellentie, mi jaalaa-ni!»

30 Ba taa ba tu taalni yuɔ aa hũu gboruɔŋu-i u nan̄ga-na ta ba muo-yo baa-ku u yun̄-nu.

31 Ban̄ gbuu ji nyε-yo ye huɔŋgu-na, baa hiel jon̄gorbuɔ-i aa bir dii fuɔ ferεŋ b̄imb̄inni yaa hã-yo aa kã baa-yo da ba ka gbu-yo *daan̄gu-na.

32 Ban̄ ŋ'a ba hel nellen̄-huɔŋga-na, baa suu baa Sireniyiεŋo nan̄o, ba b̄i-yo Simɔ. Baa guor u tũu daan̄gu-i.

33 Ba kaa hi terien̄gu man̄ ban̄ b̄in̄-kun̄ «Golgota-i» ku yun̄gu yaa wuɔ yukoluɔŋ-terien̄gu.

34 Baa guɔl gbegege k̄un̄gu nan̄gu baa duv̄εŋo a hã Yesu-i wuɔ u nyɔŋ. Yesu wuɔ d̄aa ne aa naa cira u siε nyɔŋ.

35 Ban̄ juɔ gbu Yesu-i daan̄gu-na t̄i, baa ful tien̄a a cal u jon̄gorbaa-ba-i

36 aa naa t̄ena ta ba niya-yuɔ.

37 Baŋ gbuu-yo yunɟu maŋ nuɔ-i, baa nyeḡɛŋ-ku j̄ina u yud̄ɔɔ-i-na wuɔ: «Umaŋ daayo-i Yesu, Yuifu ba nellentienɔ yaa-i.»

38 Baa bi gbuu cuobaa-ba h̄ai baa-yo; unanɔ-i u nadienɟa-na unanɔ-i u nanyuɔŋgu-na.

39 H̄uncortaamba ta ba mis̄ir̄r̄a ba yunni-i aa ta ba tuora-yuɔ.

40 Ba taa ba piiye wuɔ: «Nuɔni maŋ ciɛra naŋ gb̄aa muonu *Diilodubuɔ-i aa ma-yo yinni siei h̄alma-na, kor ŋ f̄ɛɛ i ne! Da kuɔ Diilonɟ-Bienɔ yaa nuɔŋo-i, hiire daanɟu-na i ne!»

41 Halle *Diilojiḡantaamba yuntaamba-i baa *ānj̄inamma piḡaataamba-i a naara nelle b̄incuamba taa ba bi nyɛ-yo aa ta ba piiye wuɔ:

42 «U kuraa banamba-i, ŋga u yaa daayo u sie gb̄aa kor u f̄ɛɛ! Da kuɔ u yaa-i *Isirah̄el-baamba nellentienɔ-i u hiire fiefie daanɟu-na i ne ku yaa i ka h̄uu-ma.

43 Ma s̄i u haa u nanɟa-i Diilonɟo'i nuɔ-i aa cira fuɔ Diilonɟ-Bienɔ ke? Da kuɔ Diilonɟo d̄al-o, u kor-o i ne!»

44 Baŋ ŋa naŋ gbuu cuobaa-ba maŋ baa-yo, baa bi k̄a ba ta ba tuora-yuɔ hiere.

Yesu kuliŋgu-i

(Marke 15.33-41; Like 23.44-49; Ns̄aa 19.25-30)

45 B̄aanɟuŋ juɔ hi yuhuɔŋga-i huɔŋgu maŋ nuɔ-i, ba'a ba ne da terienɟu cuure hiere. Ku t̄iȳaa dumei fuɔ b̄aanɟu ji t̄ɛɛŋ.

46 B̄aanɟuŋ juɔ t̄ɛɛŋ, Yesu wuɔ kaas̄iŋ da gba-gaga wuɔ: «Eli, Eli, lama sabatani?» Ku yunɟu yaa wuɔ: Diilo, Diilo, bige-i ciɛ ŋ nanna-mie?‡

‡ 27:46 Gbeliemaŋ-nalāanɟu (Psaume) 22.2

47 Baman̄ waa, banamba ta ba piiye wuɔ: «U bi *Eli!»

48 Unan̄o p̄n̄ gbar ka bie k̄ansaarma namma a nyie-ma niisaarn̄i aa ful-ma gboruon̄-nu a k̄a baa-ma Yesu nun̄gu-na wuɔ u m̄s̄unya.

49 Banamba bir yan̄ aa gb̄e-yo wuɔ: «Yan̄ i ne s̄i Eli ka jo ji kor-o!»

50 Yesu wuɔ tiraa kaas̄i da gbagaga aa bi p̄n̄ h̄u u f̄eɛ.

51 H̄oduon̄gu fan̄gu-na, kompan̄ga man̄ naa karnu *Diilodubuɔ-i kaa p̄n̄ taalnu s̄omma h̄ai; a don̄ d̄oro-i-na ji hel cicaara-i-na. H̄ien̄ maa sagalla; t̄an̄ nie wuɔra muo hiere,

52 c̄incuon̄ aa puur. Baman̄ waa Diilon̄-baamba-i aa ku, ba f̄on̄ḡu baa sire.

53 Yesu juɔ sire, baa hel ba c̄incuon̄a-na a suur *Yerusalemu-i-na. Ban̄ suurii, nuɔmba b̄oi daa-ba.

54 Sorosibaa-ba man̄ taa ba niya Yesu-i baa ba yuntien̄o-i, ban̄ juɔ da h̄iema sagalaaya a naara man̄ taa ma ce hiere, korma gbuu bel-ba. Baa ta ba piiye wuɔ: «Naacol̄ daayo waa Diilon̄-Bien̄o kelkel!»

55 Caamba b̄oi waa yiera da yargaa ta ba fara ba ne. Ba yaa naa nyaanu Yesu-i a hel *Galile-i-na ji ta ba k̄aȳa-yuɔ.

56 Maari man̄ taa u hel Magidala-i-na u waa baa-ba, baa u duon̄o-i Sake ba nyu-i§ a naara Sebede cien̄o-i.

*Yesu fuuremma-i
(Marke 15.42-47; Like 23.50-56; Nsaa 19.38-42)*

§ 27:56 **Sake ba nyu-i:** Ku birii a saanu baa cerma. Ma nyeḡaan̄ girekimma-na wuɔ: Sake baa Yosefu ba nyu.

57 Bãanḡuḡ juo hir huonḡu maḡ nuo-i, weinḡo nanḡo jo. Ba taa ba bi-yo Yosefu; u taa u hel Arimate. Fuo bi waa Yesu huonḡu-na.

58 Uḡ juo, wuo kã *Pilati wulaa ka cãrã kulonḡo-i. Pilati wuo hã-yo baa-yo.

59 Yosefu wuo kã ka har-o a finya-yuo baa kom-pafelḡa

60 aa kã ka fuure-yuo fuo ferḡḡ cincorrenḡ. Wuo cie ba hiḡ-de felemma; di waa tãmpellenḡ. Uḡ fuuriye-yuo, wuo bũmal tãmpẽkãḡkarre nande-i a suuye di nuḡḡu-i aa ta.

61 Maari maḡ ta u hel Magidala-i-na wuo tĩena cincorre yaanḡa-na baa u duonḡo-i hiere.

62 Yesuḡ kuu yiḡḡu maḡ nuo-i*, *Yuifubaa-ba taa ba tigiḡḡ ba *yitiḡḡanḡu-i yiḡḡu fanḡu'i nuo-i. Ku cuo kaala-i-na, *Diilojigãntaamba yuntaamba kũol ba-naa kã Pilati wulaa baa *Farisiḡbaa-ba-i.

63 Baḡ kãa ka hi, baa cira: «Yuntie, coikartienḡ daayo naa cira wuo da ba ko-yo, u ka ce yinni hãi yonḡ hiema-na aa sielinḡ-yiḡḡu-i u sire hel jo.

64 Ku'i cie i tie jo ḡ wulaa yiḡ ḡ hã-ye nuomba ba ka ta ba niya u cincorre-i yinḡ daani-i ni siei-i-na, ni ma'i si u *hãalãbiemba gbãa kã ka hiel-o ka fuo-yo aa tãal nuomba-i wuo u siire. Da ba ce mafamma-i ma ka balanḡ yanḡ kulonḡ uḡ cie mamaḡ.»

65 Pilati wuo cira: «Sorosibaa-ba yaa-i. Nanḡ taaranḡ ba ka niya-die dumaa, kãanḡ baa-ba ba ka niya-die.»

66 Baa ta ku yaa nuo-i baa sorosibaa-ba-i kã cincorre terienḡu-na. Baḡ kãa ka hi, baḡ ḡa naa

* 27:62 Yesuḡ kuu yiḡḡu maḡ nuo-i ku waa jumayiḡḡu.

būmal tãmpēlle maŋ suuye cīncorre nuŋgu-i, baa tiela-diε aa ce sorosibaa-ba tiena ta ba niya-diε.

28

Yesu siire hel kuomba hɔlma-na
(*Marke 16.1-8; Like 24.1-12; Nsaa 20.1-2*)

¹ *Yitiɛnangun juɔ cor, ku cuo kaala waa ju-maansi. Maari maŋ taa u hel Magidala-i-na, baa u duoŋo-i, baa naar sire ta ba kã da ba ka ne cīncorre-i.

² Ba'a ba ne da hiema sagalaaya hɔduoŋgu baa fɔŋgũ! Itienɔ *dɔrpɔpuɔrbilonɔ naŋo hiire jo ji būmal tãmpēlle-i halan-de aa bel nyugun tiena di dɔrɔ.

³ U taa u caa ŋaa diilonɔ duɔ nyiesin un caa dumaa, aa u joŋgorbaa-ba pusun ŋaa ceikoinɔ.

⁴ Korma gbuu da sorosibaa-ba maŋ taa ba niya cīncorre-i fuɔ ba kũma ta ma nyen; baa galla ŋaa bikuomba.

⁵ Dɔrpɔpuɔrbilonɔ wuɔ tuɔ piiye baa caan daaba-i wuɔ: «Baa na yan korma da-na. Mi suyaa miε ban gbuu Yesu maŋ *daanɔ-na ko-yo, na taara u yaa-i.

⁶ Uu si dii bande-i-na, u siire hel ŋaa un ŋa naa wan-ma baa-na dumaa. Juon na ji da, ba ŋa naa galla-yuɔ terienɔ maŋ nuɔ-i ku yaa daaku.

⁷ Biriin na kün donduo na ka tūnu u *hãalãbiemba-i wuɔ u siire hel kuomba hɔlma-na. U taa duɔ ka cie-na dii *Galile, na ka da-yo kusuon-nu'i. Ma yaa waa mi da mi wan-ma baa-na.»

⁸ Caan daaba saa tiraa yiera, baa pãŋ gūunu ta ba gbar ba kün da ba ka wan ban kaa da ma-maŋ baa hãalãbiemba-i. Korma'i daama, hɔfēlle-i daade.

⁹ Ba'a ba ne da hai moloŋo-i juoŋ daayo-i ba yaanŋa-na? Yesu fuo fere yaa-i. Wuo cira: «Mi jaalaa-na!» Baa pie ka ka dūuna u yaanŋa-na aa pūrā u gbeini-i.

¹⁰ Wuo gbẽ-ba wuo: «Baa na waŋ korma da-na. Kāaŋ na ka waŋ baa mi baamba-i wuo ba ka da-mi Galile-i-na.»

¹¹ Caŋ daabaŋ curaa ta ba kūŋ, sorosibaa-ba maŋ taa ba niya cīncorre-i, banamba sire kā nellen-huoŋga-na ka tūnu *Diilojigāntaamba yuntaamba-i baa mamaŋ curaa hiere.

¹² Diilojigāntaamba yuntaamba tigiin ba-naa baa nelle bīncuomba-i a waŋ ma saa, aa naa hā sorosibaa-ba-i gbeibuo

¹³ aa gbẽ-ba wuo: «Wuoraayaŋ na waŋ baa nuomba-i, wuo namaa gaala ta na duofūŋ isuŋgu-na, u hāalābiemba jo ji hiel-o ta baa-yo na saa suo ku huŋgu.»

¹⁴ Aa naa cira: «*Pilati duo fiε nu-ma, i ka suo in ka waŋ mamaŋ baa-yo u baa gāŋ baa-na.»

¹⁵ Sorosibaa-ba hūu gbeiŋa-i dii ba jufanniŋ aa bi wuora ce baŋ'a ba ce kumaŋ. A ji hi baa nyuŋgo, da ŋ cor teriŋgu teriŋgu, nelma famma yaa dii *Yuifubaa-ba nunni-na ba ta ba waŋ-ma.

Yesu caraaya u hāalābiemba-i

(Marke 16.14-18; Like 24.36-49; Nsāa 20.19-23; Pɔpuɔr. 1.6-8)

¹⁶ Yibiŋa faŋa-na, *hāalābiēŋ cīncieluo u diei maŋ tīyāa, baa sire kā Yesuŋ ŋa na'a ba ta ba jā ba-naa tānuŋgu maŋ nuo-i dii *Galile-i-na.

¹⁷ Baŋ ka'a ba ne da-yo, baa dūuna hiere. Banan hōmmu saa hūu-ma.

18 Yesu wuɔ piɛ ba caaŋ-nu aa naa cira: «Diiloŋo hãa-mi dɔrfõŋgũɔ-i baa hɛmaŋ-wuoŋo-i hiere.

19 Terieŋgu fangu-na, kãaŋ nilɛiŋa-na hiere na ka gbãŋ baa nuɔmba cu mi huoŋ-nu. Umaŋ duɔ hũu-ma, na *batiŋeŋ-yo Tuoŋo-i baa u Biɛŋo-i a naara u *Yalle yerre-na.

20 Miŋ ciɛra na ta na ce mamaŋ hiere, na bi hãalã-bɛi ma cemma-i ba ta ba ce-ma. Niɛŋ, mi ka waa baa-na yinni maŋ joŋ a ji hi miwaanjo tɛmma.»

Diilon-nelma Tobisĩfelenni
New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Cerma)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5ffe1c98-1ba9-54d8-8f4c-03a7c12fba11